

ПОЛИТИКИН

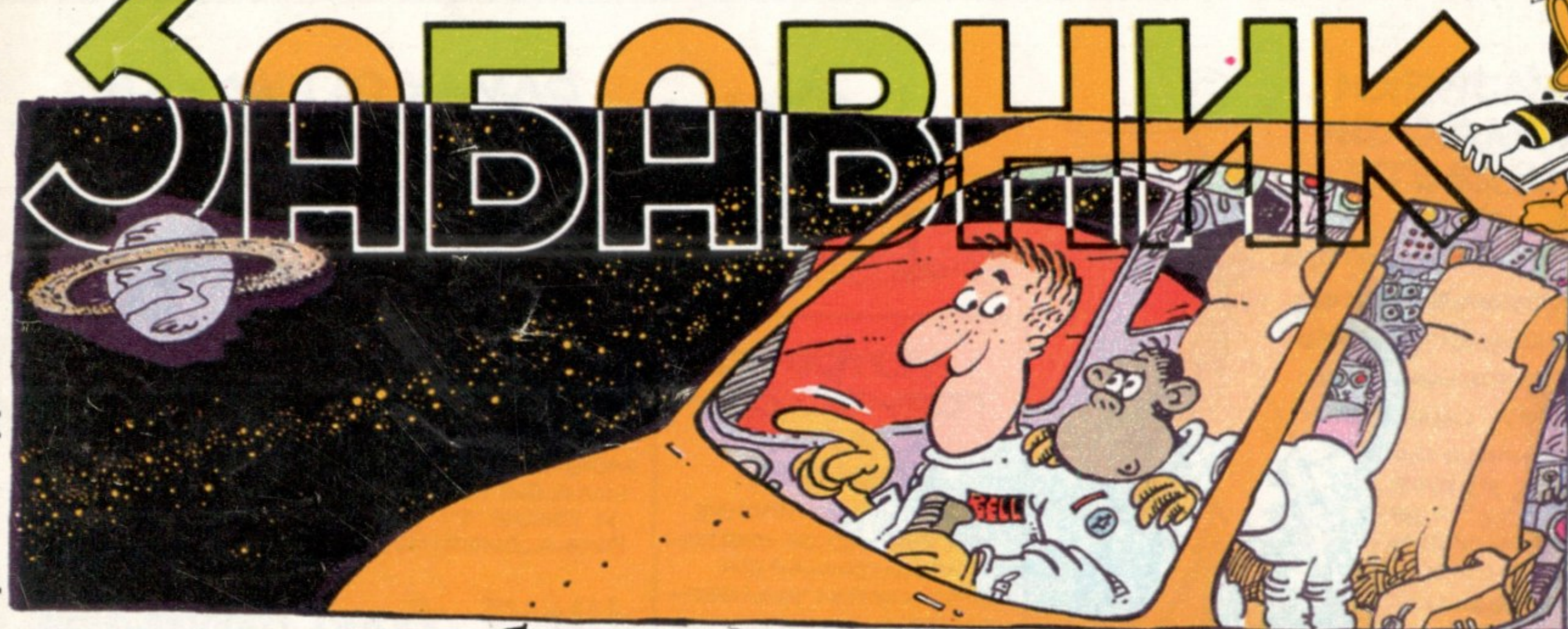
Немачка 5.00 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Шведска
25.00 SEK, Аустрија 40.00 ATS, Словенија 250 SLT,
Македонија 70 ДЕН, 3.50 USD

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

28. XI 1997. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LIX • ЦЕНА 12 ДИНАРА • БРОЈ 2390

Гужва у орбити

За сбе ој 7 до 107

НАЈВЕКИ ТОМАХАВК НА СВЕТУ

ВИСОК 3,6 МЕТАРА
НАПРАВЉЕН ЈЕ ОД
СТАКЛЕНОГ ВЛАКНА
И ПОСТАВЉЕН ЈЕ
ИЗНАД ЦИНОВСКОГ
ВИГВАМА ОД БЕ-
ТОНА У „КАТ
НАЈОУ“ У ДР-
ЖАВИ САСКА-
ЧИВЕН У КА-
НАДИ.

ЗАМАК ОД ШЉУНКА

ВИСОК 10 И ШИРОК 26 МЕТАРА
ГРАДИО ЈЕ ПУНЕ 33 ГОДИНЕ
ФЕРДИНАНД ШЕВАЛ ИЗ ФРАНЦУ-
СКЕ.

МОТОРНО ГОРИВО ОД СТАРИХ НОВИНА

ГУМА И ЦЕЛУЛОЗЕ
НАПРАВИО ЈЕ СТЕФАН
ПОЛ, ФИЗИЧАР СА
ПРИНСЕТОН УНИВЕР-
ЗИТЕТА У ЊУ ЈЕРСИ-
ЈУ.

ЧИТА

ЧУВЕНИ ШИМПАН-
ЗА КОРИ ЈЕ ИГРАО
У ПРЕКО 50 ФИЛ-
МОВА ОТАРЗАНУ,
ИМА 64 ГОДИНЕ
И ПИЈЕ 11
ПИВА ДНЕВНО.

Шесћ оваца „саобраћајаца“

ПУШТЕНО ЈЕ НА УЛИЦЕ ХОЛАНДСКОГ
ГРАДА КУЛЕМБУРГА ДА УСПОРЕ БРЗИ-
НУ КРЕТАЊА АУТОМОБИЛА У ШПИЦУ.

450 ФИЛМОВА ЗА ПЕТ ГОДИНА

СНИМИО ЈЕ ХОЛМУДСКИ РЕДИТЕЉ
ДЕВИА ГРИФИТ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

...такозвана западна ластва
воли да као материјал за гра-
ђење гнезда користи жице, а
телеграфске стубове за гнез-
дишта при чему у црно зави-
ја аустралијску електроди-
стрибуцију: једно гнездо ових
птица садржало је 238 посеб-
них комада жице чија се ду-
жина кретала између 10 см и
1,2 м. Гужва жице тежила је
скоро 2,7 kg, а укупна дужина
жица – 71 м! А усред ове твр-
ђаве од гвожђа и челика, од
два до пет зеленкасто-жућка-
стих јаја.

...на шпаци која иде одмах
по завршетку филма „Кад
јагањци утихну“ исписана је
и „посебна захвалност Аде-
ли, Бобу и осталима код „Бу-
фа“. То се односи на истоим-
ени њујоршки локал и

друштво у њему где је реди-
тељ филма и добитник
„Оскара“ Донатан Дими ре-
дован гост.

...по пресеку зуба медве-
да, баш као и код стабла др-
вета, може се одредити ста-
рост животиње.

...ретко је који град дожи-
вео тако нагли развој као
Београд после Првог свет-
ског рата: 1919. имао је
90 000 становника, а 1940. (са
Панчевом и Земуну) више
од 430 000!

...овог месеца учесници
Међународне астрономске
уније на конгресу у Кјотоу
(Јапан) званично ће крате-
рима на Венери доделити
имена славних жена из исто-
рије човечанства. Једно од
многих правила при избору

биће да срећна изабраница
мора бити мртва најмање
три године. Једини изузетак
су космонауткиње које ту
част могу да доживе – живе!

...аустралијска риба краја
(Epinephelus alpinolatus) хо-
ће да се прикраде гњурцу као
мачка мишу с очигледном
намером да га нападне. По-
што може да достигне и до
360 килограма, рониоци је се
често више чувају него ајку-
ла.

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

БЕОГРАД

КОГА ВИШЕ
НЕМА

ДРЖ' СЕ,

Једна од најзначајнијих породица старог Београда била је – Леко. Пореклом Цинцарин, а по опредељењу трговац, родоначелник Марко Леко, као и син му Тома, припадали су малобројној групи оних који су у Србији кне-

за Милоша Обреновића ударили темеље економској и друштвеној животи. Марко је, чак, једно време био кнежев пошпоноша

У време владавине кнеза Милоша о првим градским обележјима Београда није могло бити ни речи. А по Србији све сама села. Ту и тамо варошица коју је од изгледа села делила танка црта.

Кнежев син Михаило Обреновић пожurio је са Србијом у Европу. Ипак, камен-темељац напретка положио је кнез Милош, нарочито након што је Србија 1830. године добила аутономију.

Замајац друштвеном, посебно економском животу Београда дали су Цинцари и Јевреји. Цинцари, дошљаци из северне Грчке а делом и из Старе Србије, данас Македоније, били су чудо од радности и предузимљивости.

Ко си ти, барабо?!

Дан за даном, пара на пару и у вароши београдској ставале су богате породице чија је реч поштована колико и владарева. А богатству као да је суђено да се умножава, па су се имућни и угледни женили или удавали за себи сличне – чаршија је брујала када би се неки сиромашак „ушуњао“ у богату породицу. Обично су то биле калфе па трговачки приправници који би мајсторско писмо стекли радећи код једног газде. Почели би као шегрти а завршавали као зетови.

Имале су богате београдске породице још један начин да учврсте углед и иметак – пород! Готово свака имала је најмање четворо деце, а неке и по једанаест! Каснијом удајом и женидбом толике деце породично стабло се ширило до великих размера. Природно, уз то је ишла економска повезаност па су тада цењени

четири

Тома Томче Леко
са женом Асијом
и децом

официри или чиновник у министарству били „ситниш“ спрема било ког члана такве породице! Узгред, богаташи су своју децу и школовали у иностранству, па су изнедрили Србији научнике, политичаре, књижевнике, лекаре...

Једна од двадесетак најугледнијих породица у време владавине кнеза Милоша Обреновића била је и цинцарска породица – Леко.

Причу о њој започиње Марко Леко од оца Чоча. Како је живео у родној Влахо-кисури, тридесетак километара од Касторије, у северној грчкој, тешко је рећи. Када је на тај простор насрнуо Али-

паша Јањински, Марко Леко је запуцао у српски крај, али у Аустрији. Задржао се у Белој Цркви где се 1812. оженио госпођицом Аном. После две године родио им се син Тома кога су од милоште звали – Томче. Тако је и остало, па су га у београдској чаршији и називали само кратко – Томче.

Марко се посветио трговини кожама и крзном и 1820. године преселио се са породицом у Београд. Посао је успешно наставио, чак га и разгранао. Имао је дућан у данашњој Васиной улици. Марко Ч. Леко умро је 1832. године када је Томчету било

осамнаест година. Датум његовог рођења се не зна. Томина мајка Ана, рођена у Белој Цркви априла 1791. године, умрла је јануара 1853.

Иза Марка и Ане Леко, поред сина Томе или Томчета, остале су и три кћери. Једна од њих била је мајка познатог српског лекара, оснивача војног санитета, политичара и председника владе Ипократа (Владана) Ђорђевића. То је онај господин који је у време Првог светског рата, приликом заробљавања, набројао високом аустријском официру сва своја звања и одликовања, а онда га дрско упитао: „А ко си ти, барабо?“

ТАТАРИНЕ МОЈ!

Наследивши очев посао Тома или Томче купио је прилично велик плац између данашњих улица Васине, Змај-Јовине, Чика-Љубине и улице Марка Лека.

А на имању „Златни анђео”

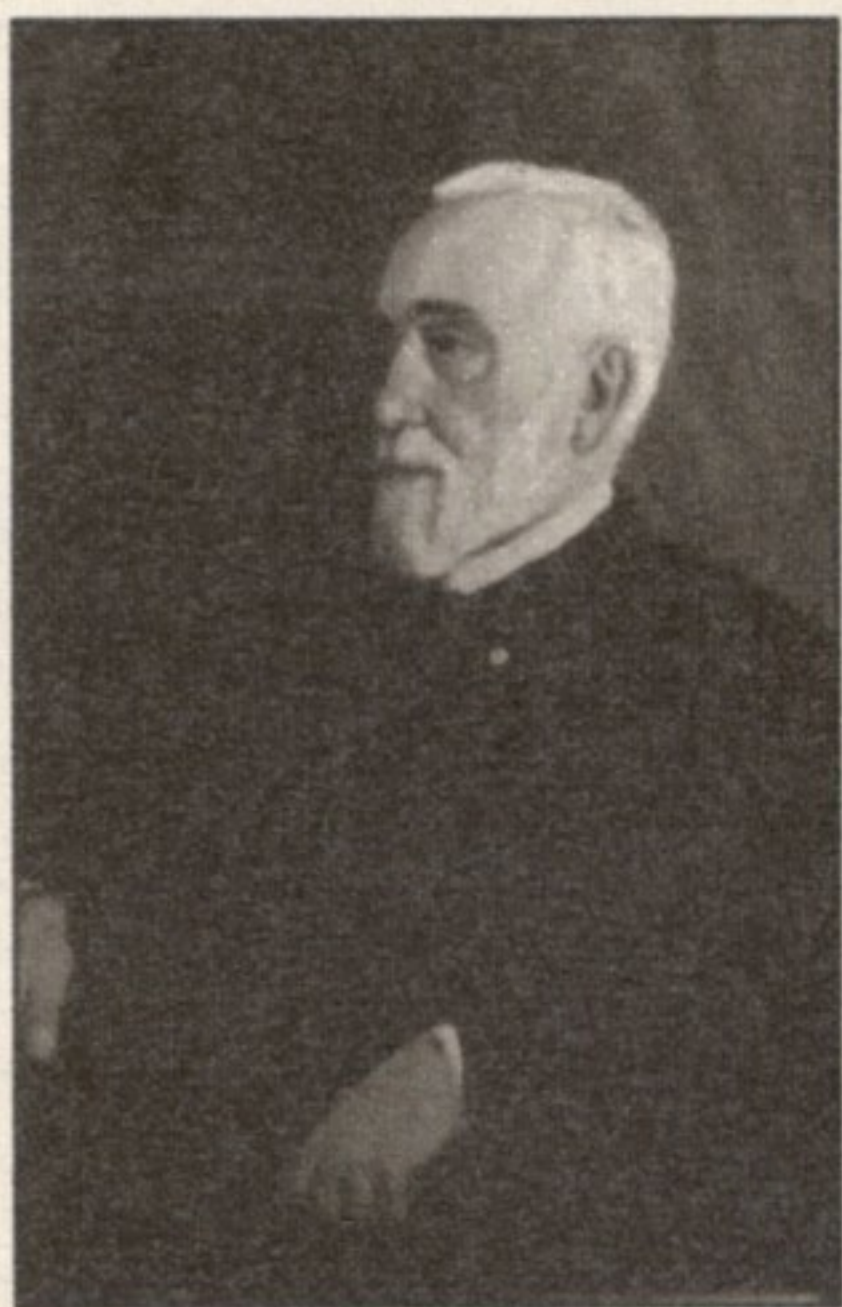
Тај четвороугаони простор заузимао је неколико омањих зграда. На месту где је данас продавница боја и лакова у Васиной улици налазио се хотел и кафана „Златни анђео”. Ту је био и дућан Томе Лека. Тома је становао у приземној кући наспрам улаза у данашњу пошту у Змај-Јовиној улици. На углу Васине и Змај-Јовине постојала је једносратница где је Моша Аврам Маца држао прву српску радњу за производњу кишобрана. У Чика-Љубиној – ништа!

Тома, који је већ увелико трговао стоком, оженио се Аспазijом, кћерком такође Цинцарина и великог београдског богаташа Димитрија Дуке Пешике. Дука је „царовао” Зереком, десном страном идући низ Улицу краља Петра.

Сада је већ све стало на своје место. Презиме Леко у чаршији се поштовало. Руку на срце, цену им је још раније подигао кнез Милош Обреновић који је родоначелника Марка пошто је знао турски језик, узео за татари-на – коњаника поштоношу. Марко Чочин преносио је поруке између кнеза и турског султана у Цариграду. Није био једини: Риста Прендић је незабораван. Све њих, међутим, кнез је испраћао на пут уобичајеном реченицом: „Држ’ се, татарице мој!” Ајд’ сад!” Марко се држао. Уз пут је мењао уморног за одморног коња, али је на једном путовању 1832. године умро у Цариграду од колере.

Име Марковог сина Томчета и његовог таста Дуке Пешике уклесано је на спомен-плочи Народног позоришта у Београду као име дародаваца.

Томче и Аспазија имали су деветоро деце. Од четири сина и пет кћери, два сина и једна кћер умрли су као бебе. Томчетова кћерка Зорка

Као хемичар, Томин син Марко Леко оставио је знаменити траг у нашој науци

имала је сина који се оженио кћерком књижевника Боре Станковића.

Од Београда до Цириха са лубеницом

Два Томчетова сина била су посебно значајне личности у Србији – Димитрије и Марко. Димитрије је као архитекта убрајан у знамените градитеље Београда, а Марко је студирао и докторирао хемију у Цириху и био сарадник чувеног научника Виктора Мајера. Док је студирао у иностранству, с њим је живела мајка пазећи га као очи у глави. Томче их је посећивао, а једанпут је кренуо у Швајцарску носећи им лубеницу. Кад је стигао, с врата је повикао:

– Ево мало Србије, овога нема у Швајцарској!

Када се вратио у Србију, Марко Леко је основао Прво српско хемијско друштво и постао његов председник. За време Првог светског рата био је и председник Црвеног крста Србије. Имао је осам синова и три кћери! Један од синова, Јован, био је бригадни генерал и управник двора краља Петра II. Умро је у избеглиштву у Вашингтону као државни непријатељ нове Југославије.

Иако уман човек, Марко Леко није имао среће са просветним властима. Био је доктор наука, а само је у два наврата на по годину дана био изабран за ректора Велике

школе, претече Београдског универзитета. Тако се, иако доктор хемијских наука, Марко Т. Леко морао да задовољи професорским местом у Београдској гимназији код Бајло-нијеве пијаце, али је чак и поред научне титуле и знања морао да полаже стручни испит! Пукла брука по Београду, али је Марко, иначе скроман, настојао да се све заташка!

Сву своју децу Томче је школовао, углавном, у иностранству.

Док их је школовао, полако је продавао део по део свог великог имања између Васине, Змај-Јовине, Чика-Љубине и улице која је касније понела име његовог сина хемичара Марка. Умро је од срчаног удара 1877. године. Сручио се испред цркве Александра Невског и издахнуо. Имао је 63 године.

Бригу о имању преузео је Томин син Марко, доктор хемијских наука. Он је 1932. године и подигао петосратну палату у Чика-Љубиној број 10, тачно преко пута данашње аустралијске амбасаде. Нажалост, није стигао да се усели у нову кућу, умро је исте године. Стару кућу у Змај-Јовиној, преко пута улаза у пошту, он је још за живота продао познатим посласличарима Пеливановићима, али је договор био да породица Леко живи у њој док се не заврши нова зграда у Чика-Љубиној.

Несрећа је пратила хемичара Марка Т. Лека и када је 1905. основан Београдски универзитет. Иако је претходно у два маха био ректор Велике школе, сада је предложен само за ванредног професора! Одбио је понуду и затражио пензију.

Марко Т. Леко бавио се и минералним водама Србије. Открио је да је минерална вода у Нишкој Бањи радиоактивна, такође и у Кисељаку у Смедеревској Паланци. Иако је допринео настанку модерне Нишке Бање, тамо га и не по-

мињу. У Смедеревској Паланци честито су се понели: на извору у Паланачком кисељаку стоји табла са текстом – „Извор Марка Лека”. Три године после Маркове смрти, односно 1935. године, мала улица која повезује Чика-Љубину и Васину улицу а оивичује некадашње имање породице Леко добила је име познатог хемичара.

Марков брат Димитрије Т. Леко, архитекта, од имена и угледа имао је четворо деце: два сина и две кћери. Али, шта је то према Маркових једанаест! И сви су завршили велике школе. Један син је био доктор медицинских наука, један професор универзитета и архитекта, један судија Касационог суда, затим још један професор универзитета и хемичар. Син Драгомир, на пример, био је директор чувене Прометне банке у Кнез-Михаиловој улици, а остаће упамћен по томе што је први у Србији увео плаћени годишњи одмор у приватном сектору! Исти тај Драгомир ухапшен је 1944. као буржуј. Док су га спроводили у затвор, њега и војнике на улици је срео партизански официр који је пре рата био домар у Чика-Љубиној број 12 и познавао Драгомира као поште-ног човека. Наредио је да се одмах пусти. Додуше, Драгомиру је суђено, али је ослобођен као невин. Тако је некадашњи домар, сиромашак, спасао главу некадашњем комшији богаташу.

Породица Леко у неколико колена, подарила је Србији седам хемичара, а Лекових (без снаја и зетова) има данас, расутих по свету укупно 51!

Миленко Тодоровић

Брзином од 27.000 километара на сатњи око наше планете кружи 4500 тона њожајурије коју смо тамо сами њобацали. Постоји ли могућност да нешто од тога једног дана падне на Земљу? У теорији, у следећих 1200 година сигурно не

Није никаква новост: тако рећи тик изнад наших глава око Земље кружи право гробље хај тек њожајурије и других отпадака које су посејали људи. Само што је све много озбиљније него што мислимо. Довољно забрињавајуће да Европска свемирска агенција марта ове године у немачком граду Дармштату уприличи скуп стручњака из осамнаест земаља света. Једини предмет расправе: шта да се ради с опасно нагомиланим космичким отпадом?

Седамнаест радара и шест оптичких сензора у контролном центру Националне ваздухопловно-космичке одбране САД (NORAD) даноноћно прати сваки од 8500 предмета не мањих од 15 центиметара који круже изнад Земље на висини од 200 до 700 километара. Да би се у сваком тренутку знао тачан положај сваког комадића свемирског отпада, центар недељно обави 300 хиљада осматрања – по једно сваке две секунде.

РАДИОАКТИВНЕ КИШЕ

Известан број руских сателита одувек је као погонску снагу користио нуклеарне моторе. У првом реду, реч је о шпијунским сателитима „Рорсат” и, у нешто мањој мери, о сателитима из програма „Космос”.

Колико је у овом тренутку далеко од нас радиоактивни

отпад који су произвели? Што се шпијунских сателита тиче, нема недоумице. Да би ваљано обавили посао, морали су изнад Земље да круже на висини не већој од 250 километара. (Пипаво ниска орбита коју су руски стручњаци одржавали тек крајњим напорима, тако што су стално уносили измене

у првобитно испланиране путање свемирских „шпијуна”).

Претпоставља се да је, само из резервоара совјетских вештачких сателита „Космос” у којима се налазило по 50 килограма радиоактивног уранијума – 235, у орбиту истекло око 1.400 килограма честица овог радиоактивног материјала.

У руске сателите најновије генерације уграђен је систем који радиоактивни материјал похра-

њен у посебне кутије на крају радног века сателита избацује у више орбите, по правилу на висину од око хиљаду километара изнад Земље. Да би се радиоактивни отпад са те висине спустио на раздаљину која би могла да нас угрози, потребно је око хиљаду година. Довољно да за то време опасно свемирско ђубре изгуби највећи део радиоактивности.

Једина мана система: дешава се да откаже.

У ниској орбити, то јест на висини од 200 до 400 километара изнад Земље, нема сателита који нису у употреби. Када на тим висинама остану без погонске снаге, ислужени сателити падају на Земљу за неколико недеља. Нешто више, на висини између 400 и 1000 километара, отпада има напретек.

Најближи:

- 16 руских сателита „Интеркосмос“
 - 200 руских сателита „Космос“
 - 3 руска војна сателита „Рорсат“
 - 1 амерички шпијунски сателит „Лакрос“
 - 1 амерички војни сателит „Kh-11“
 - Соларни панел телескопа „Хабл“
 - 9 метеоролошких сателита, америчких и европских
 - први амерички сателит за телекомуникације „Телстар 1“
 - 3 сателита „Лендсат“
 - сателит „Експлорер 22“
 - Прва два вештачка сателита: руски „Спутњик 1“ и амерички „Експлорер 1“
 - 70 хиљада капљица расхладне течности из нуклеарног реактора једног руског сателита
 - 2 америчка сателита „Вангард 1“ и „Експлорер 6“
 - 1 канадски сателит „Алуете“
 - 10 руских сателита „Спутњик“
- разне ситнице, случајно испуштене или намерно избачене из свемирских летелица, као што су: шрафцигер, рукавице, чепови, салвете, органски отпад људског порекла, у капљицама и чврстом стању...

Најудаљенији:

У такозваној геостационарној орбити, односно на 36 хиљада километара изнад Земље, кружи:

- 9 сателита „Интелсат“
- 5 сателита „Метеосат“
- 34 америчка и руска шпијунска сателита
- 85 телекомуникационих сателита ван употребе

Отпад изражен бројкама. Све у свему, изнад глава нам кружи 8500 предмета дужих од 15 центиметара, односно:

- 2117 сателита (95 одсто је ван употребе)
- 1353 носеће ракете
- 4653 разноврзне крхотине
- 377 предмета које су радар на кратко ухватили, али им се не зна тачан положај и порекло (!!)

КРИВ ЈЕ АРТУР КЛАРК

У неку руку, Артур Кларк је стварно главни кривац за кркљанац који данас имамо у такозваној геостационарној орбити. Писац „Одисеје 2001“ први се, наиме, досетио да је висина од 36.000 километара изнад екватора душу дала за телекомуникационе и метеоролошке сателите.

На тој висини и при том положају, свако тело, па и сателит, пун круг око Земље направи за 24 сата. Када је о сателитима реч, то значи да се они у сваком тренутку налазе тачно изнад пријемне тачке на површини наше планете до које сателит шаље своје сигнале.

С једне стране, право решење. С друге, велика невоља. У овом тренутку по геостационарној орбити круже хиљаде крупних и милијарде мањих „хај тек“ отпадака. Тачније, 350 сателита разних намена и 160 погонских ракета. Сваки од тих 560 крупних предмета опасност је за летелице које ћемо тек послати у космос. А ни оне милијарде разноврзне ситнежи нису безазлене.

Математичка вероватноћа карамбола: по један сваких 500 година

Океј, то бар значи да их стално држимо на оку? Било би zgodно, али телескопи и сензори NORAD нису у стању да ухвате ништа што је мање од оних петнаест центиметара, а огромну већину орбиталног отпада чине још мање крхотине, често милиметарске величине. Јес' да су мале, али их је много. Десетак милијарди (комадића), према неким проценама.

Највећа гужва, иначе, влада у геостационарној орбити, то јест кружној путањи око наше планете која се налази на удаљености од око 36 хиљада километара од екватора. Нема чега тамо нема: од сателита свих могућих намена, одбачених погонских ракета првог степена, до шрафцигера, клешта и фотоапарата који су трапавим космонаутима испадали из руку. Зна се и колико је све то заједно, отприлике, тешко. Че-

Непредвиђени орбитални судар незнатно је удубио прозорско стакло шатла.

Стакло је, по повратку на Земљу, замењено, што је стајало 90 хиљада немачких марака. Мала саобраћајна незгода на путу у вациону, чинило се у први мах. Да та незгода, по суду стручњака, нипошто није била баш тако безазлена, сведочи чињеница да је Наса од краја осамдесетих почела да мења стакла на шатлу након сваких десет летова.

ном од 27.000 километара на сат, равна је разорној моћи ручне бомбе – каже Зигфрид Лесута са Техничког факултета у Торину.

Стручњаци Светске агенције за свемирски отпад процењују да ће посаде будуће америчке сталне орбиталне станице, која би по пројекту требало да буде дугачка 110 метара, морати да рачунају са могућношћу да их у размаку не већем од једне до четири године погоди неко парче свемирског ђубрета.

– То се – каже Виторио Кануто, стручњак Насе – односи на комадиће свемирског отпада који су мањи од центиметра, укључујући микрометеорите. Кад је реч о предметима изнад центиметра, тај размак је много дужи: по један судар сваких 500 година.

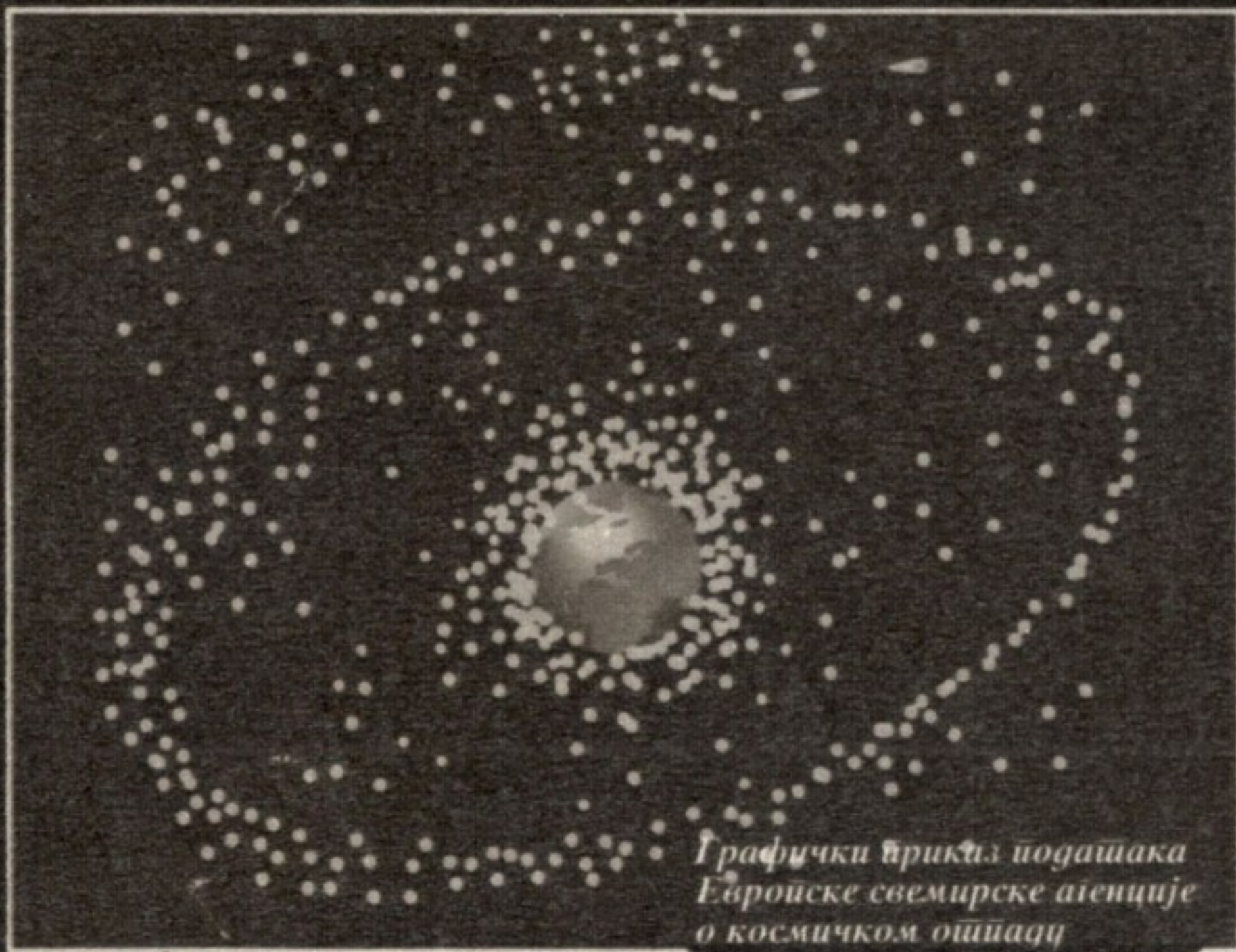
Минска поља

Је л' баш сасвим сигурно да ништа од толике гвожђурије неће једном пасти на Земљу? Пре или касније нешто ће свакако треснути. Ствар је у томе што и у орбити постоји, додуше сасвим

ни течност, а у орбити има и ње, није безазлена. Примера ради, зна се да око Земље круже десетине хиљада капљица расхладне течности из нуклеарних реактора руских војних сателита. При одбацавању језгра на 800 метара изнад Земље, по орбити су се том приликом распршили течни натријум и калијум.

И док читате ове редове, изнад главе вам, брзином од 27 хиљада километара на сат, круже десетине хиљада капљица натријума и калијума које би, у случају да се сударе с неким сателитом, могле озбиљно да га оштете.

Шта нам се, након свега, пише у будућности? Ништа лепо, ако је веровати стручњацима Светске агенције за свемирски отпад. У следећих неколико деценија треба оче-

Графички приказ података Европске свемирске агенције о космичком отпаду који кружи око Земље. Види се и голим оком. Много га је.

тири и по хиљаде тона отпада кружи нам изнад глава брзином од које се леди крв у жилама... Појединачно, немамо од чега да страхујемо. Изгледа да нам ма шта од тога падне на главу заиста су ништавни.

Оправдане разлоге за стрепњу, за сада, имају само посаде свемирских бродова.

Јуна 1984. амерички шатл „Челенџер“ погодила је честица (индустријске) боје пречника 0,2 милиметра која се, највероватније, ољуштила са површине једне од ракета „атлас“.

С правом, као што ће се испоставити. Све космичке летелице које су се након тога вратиле на Земљу имале су на себи трагове судара са сићушним комадићима космичког ђубрета. – Кинетичка енергија предмета који о неку површину удари брзином од 7,8 километара у секунди, односно брзи-

слабашно, трење које незнатно успорава кретање свемирског отпада.

Разлога за панику ипак нема. Сателиту који око Земље кружи на висини од хиљаду километара потребно је 1200 година да би се спустио на 900 метара. На мањим висинама ствари се осетно убрзавају. Спуштање са 600 на 500 метара траје четрнаест година; пад са 300 на 200 метара свега 54 дана. Спасева нас њих почетних хиљаду деветнаест година.

У орбити изнад наших глава налазе се и шрафцигер који је амерички космонаут Џорџ Нелсон испустио 1984. године и фотоаграфски апарат који је прошле године испало из руку Мајку Колинсу.

кивати да ће број свемирских олупина и крхотина достићи такозвану критичну масу.

У орбити ће, једном речју, настати саобраћајни кркљања. Један једини судар могао би у том случају да изазове читав низ ланчаних који би тај део свемира у непосредној близини наше планете учинили неупотребљивим за дужи низ година.

Још одређеније, уколико се у најскорије време ништа не предузме, сви су изгледи да ће кроз педесетак година путовања у свемир бити опасна колико и

прелазак преко минског поља.

С обзиром да је чишћење орбите за сада неизводљиво, светске свемирске агенције разматрају могуће начине да најближи свемир, ако ништа друго, поштеде нових количина космичког отпада.

На скупу у Дармштату усвојени су предлози да се од сада:

- у орбити више не одбацују носеће ракете свемирских бродова и сателита
- нађе на-

чин да се крупни отпад, као што су старе свемирске лабораторије и сателити, некако уклони из орбите

– престане са избацавањем ситница – као што су: чепови, каблови, сајле, шрафцигери и остала ситнеж – из космичких летелица

– кад год је то могуће, сви придржавају правила да се, након лансирања, делови летелице који након тога више нису неопходни, одбаце тако да падну на унапред одређена, безбедна места на Земљи. (Случај резервоара шатла који је, пошто се распао, као што је било и предвиђено, пао у Индијски океан.)

Стиже нових хиљаду сателита

Далеко највећа невоља у овом тренутку су непредвиђене и нежељене експлозије. Није редак случај да се пре истека мисије, грешком пројектанта, не испразне резервоари погонског горива или неких других течности неопходних за рад летелице.

Штавише, од укупног броја познатих експлозија тек једна од четири свесно је изазвана. Све остале плод су несрећног стицаја околности или судара.

Упркос свему, освајање свемира и даље траје. До 2005. године у орбиту би требало да се вине нових хиљаду сателита. Гунгула која тамо тренутно влада биће, дакле, страшнија за још хиљаду комада (будућег) свемирског отпада.

М. И.

СУДАРИ, ЧЕОНИ И ЗА ДЛАКУ ИЗБЕГНУТИ

До сада смо за длаку избегли три озбиљна орбитална судара. Последњи пут јануара 1996. године када се комадић олупине руског сателита „Космос” нашао на путању шатла. На крају је све прошло добро, баш као и у случају посаде свемирске лабораторије „Салут 7” коју је окрзило парченце метала непознатог порекла.

– Не могу да вам опишем панику која нас је у тим тренуцима обузела. Претпостављам да се радило о некаквом комадићу метала, највероватније алуминијума – сећа се руски астронаут Георги Гречко.

Француски сателит „Сериз”, лансиран 1995. године, прошао је далеко горе. При удару са делићем олупине трећег степена ракете „Аријана”, експлодирао је усред орбите.

Од предмета који би у сваком тренутку могли да се претворе у ручне бомбе, изнад глава нам у овом тренутку круже: шрафцигер који је 1984. године амерички астронаут Џорџ Нелсон испустио док је оправљао сателит „Солар Макс” и фотоапарат марке „хаселблад” који је Мајк Колинс, члан посаде „Џеминија 10”, испустио током свемирске шетње.

ОПРОСТИТЕ, А „ОНО”?

Човек не може а да се не запита: где је завршила прилична количина органског отпада што су га астронаути произвели у протеклих 36 година свемирских путовања?

У прво време, астронаутска одела имала су врећице које су служиле у те сврхе. Тада смо још били уредни, у смислу да смо све своје враћали назад на Земљу са собом. Почев од летова из програма „Аполо”, кренули смо да у свемир испуштамо течни део отпада људског порекла. Од времена првих орбиталних лабораторија, „Скајлаба” и „Салута”, путовањем око Земље кренуо је да кружи и други, чвршћи део органских материја наше производње.

Постоји ли могућност судара? Теоријски, да. Само што је отпад који је до сада током летова америчког шатла (са 300 километара висине) одаслат у слободан лет око Земље, по правилу доспевао у ниже, атмосферске слојеве ваздушног омотача већ за три недеље.

И када би се, што не може да се искључи, нека капљица или парченце тог отпада сударили са неким сателитом или космичким бродом, не би се десило ништа страшно. Можда незнатно улупљен прозорчић или једва приметна огреботина...

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Прави синоними (истозначнице) ретки су у језику. За сваки од следећих парова речи покушајте да одговорите на питање у наслову. Имајте у виду да једна реч може имати више значења и више употреба.

ДА СЕ ПРЕЦИЗНИЈЕ ИЗРАЖАВАМО

ЗНАЧЕ ЛИ ИСТО?

1. ОЛОВКА – ПИСАЉКА
2. ЧИСТОЋА – ЧИСТОТА
3. ШТИГЛИЦ – ЧЕШЉУГАР
4. СКИПТАР – ЖЕЗЛО

5. ДЕЦЕНИЈА – ДЕКАДА
6. МЕЗИМАЦ – ЉУБИМАЦ
7. ЖАРАЧ – ВАТРАЉ
8. РАДОЗНАО – ЉУБОПИТЉИВ

9. САВРЕМЕН – МОДЕРАН
10. АУТОРИТАРАН – АУТОРИТАТИВАН
11. ПОДРАЖАВАТИ – ОПОНАШАТИ
12. УСРЕДСРЕДИТИ – КОНЦЕНТРИСАТИ

ОДГОВОРИ

1. Не. Писаљка може да се ојача и на кришљачу – танки штитић којим су некада основци писали по таблицама. 2. Не. Чистота је данас застарело у лосовном значењу, па то-воримо о чистоти куће, уличне, одећа и тако даље, али о моралној чистоти, чистоти језика и слично. 3. Да: ове речи означавају исту птицу. 4. Да. Скиптар (реч грчког порекла) исто је што и жезло – палица као знак владајског достојанства. 5. Не. Деценија је раздобље од десет година, а декада од десет дана. 6. Не. Мезимац превасно означава најмла-ђег сина (који је стога и најмилији); љубимац је свако кога воле. 7. Не. Ватраљ може бити жарач (твоздана палица), али и лопатина којом се преноси жар. 8. Да. 9. Не. Савремен може значити „који је постојао у исто доба (с нечим или неким другим)“, аналитично именници савременик. 10. Не. Ауторитаран је ко намеће своју вољу, ко тражи слепо послушност, ауторитативан је ко има ауторитета. 11. Да. 12. Не. Не бисте, ваљда, говорили о усредсређеној сумпорној киселини...

Илустровао Растко Ђирић

ПРОВЕРИТЕ БОГАТСТВО СВОГ РЕЧНИКА

И ЗЕМЉОРАДНИК И...

За писце је веома важно да поред речи у свакодневној употреби постоје

и њихови ређи синоними, ограничени на писани језик, али ипак сваком по-

знати. Покушајте за сваку од следећих речи да се сетите по једног таквог

синонима: ако то можете, значи да сте добар стилиста.

1. ЗЕМЉОРАДНИК
2. ЧВОР
3. ОГЛЕДАЛО
4. ИЗВОР
5. ТРЕНУТАК

6. УБИСТВО
7. ЧУВЕН
8. БЛАТЊАВ
9. ПРЕТХОДНИ
10. ТРУДНА

11. ОДВАЈКАДА
12. ПОСЕТИТИ
13. УЗНЕМИРИТИ
14. ХВАЛИСАТИ СЕ
15. ГРАБИТИ СЕ

ОДГОВОРИ

1. ратар, 2. узво, 3. зрцало, 4. врело, 5. магновице, 6. уморство, 7. гласовит, 8. каљав, 9. пређашњи, 10. бременити, 11. ојискона, 12. похоти, 13. обеспокојити (онеспокојити), 14. хвасти се, 15. јахати се.

СВЕМИРСКИ КУКУРУЗ

На страну то што ни о биљкама које заливамо и пазимо по тера-сама и становима овде на Земљи још штошта не знамо, ал' шта с њима бива кад их пошаљемо у свемир? Да ли расту и у бестежинском

стању? Шта им се тамо дешава?

И расту и клијају, показали су одабрани примерци које смо до сада слали у космос. Мада, мора се признати, не баш као на Земљи. Као прво, тамо горе корен не расте оба-

везно надоле. У одсуству Земљине теже пружа се у свим правцима који су му zgodни.

Друго одступање не може да се уочи на први поглед јер се тиче склопа молекула од којих је свака биљка саздана и догађању унутар њих који одређују њен даљи развој. Како још ни једна биљчица у свемиру није боравила дуже од две недеље, остаје нам да нагађамо какве ће то последице заправо имати.

Хоће ли, рецимо, овоземаљски кукуруз дати семе? А ако га и да, хоће ли из њега на крају проклијати плод? А ако исклија, да ли ће космички кукуруз уопште личити на овај наш?

М. И.

Амерички научник проучава љивице са свемирској шайла „Колумбија”

прабаке, прадеке, ВЕЛИКО вам хвала!

Тридесет одсто пунији, не баш сасвим бесловесан

Слева надесно: неандерталац и савремени човек. Најновија генетска истраживања указују на то да наше прансторијске прабаке нису подлегле чарима мишићавих неандерталаца; уколико и јесу, у генетској шифри савременог човека тај сусрет није оставио никаквог трага. Да јесте, морали бисмо, кажу антрополози са универзитета „Дон Хопкинс” у Балтимору, бар за тридесетак посто бити пунији него што јесмо. За толико је, наиме, по њиховим прорачунима, хомо примигенијус, то јест неандерталац, био крупнији од првих људи.

Судећи по најновијим истраживањима, изгледа да нам неандерталски прачовек није баш онолико близак род колико се доскора веровало.

Тачно је да је у ледено доба насељавао северну Африку, добар део Азије и Европе и да је, нарочито када је реч о старом континенту, стотинама хиљада година на тим просторима живео уз (разумног) хомо сапиенса. Све док га, пре 35 хиљада година, није убила неподношљива хладноћа последњег од четири велика ледена доба по којима је оно када су мамути шетали Земљом и добило име.

Питање које је одувек распаљивало машту стручњака: како је изгледао заједнички живот хомо сапиенса и неандерталаца? Јесу ли се међусобно таманили у борби за храну и животни простор или су, можда, једни крај других, живели у братском миру? Да се нису, ни то не може да се искључи, повремено чак и заљубљивали? А ако јесу, значи ли то да је генетски код савременог човека настао и захваљујући залагањима неандерталаца?

Паолеоантрополог Свенте Пабо одлучно одбацује могућност потврдног одговора на ово последње питање. Чак и уколико нека наша пра-пра-прабака и није одолела чарима неког од тих не баш сасвим бесловесних праљуди (данас се зна: на нешто су ипак ваљда мислили с обзиром да су сахрањивали мртве), изданака тог њиховог блиског сусрета овде нема.

Како то Пабо зна? Тако што је упоређивањем генетског материјала из костију неандерталаца са генетском шифром (ДНК) савременог човека утврдио да се разликују у мери која искључује сваку могућност блиског сродства. Два различита генетска света, што би се рекло.

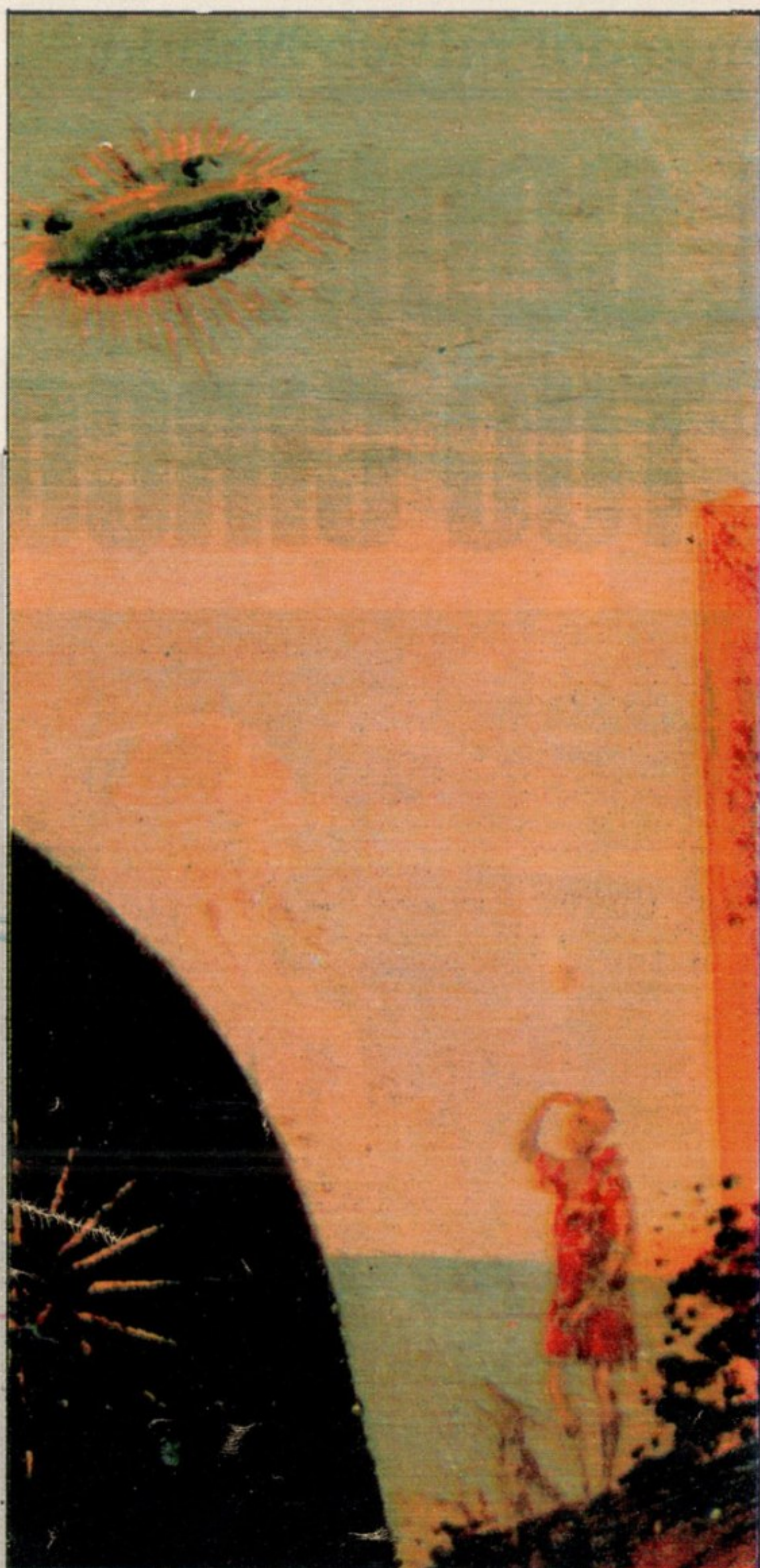
Штавише, Свенте Пабо верује да су се нашим далеким прабакама и декама и неандерталцима путеви заувек разишли не пре 35 хиљада година, него далеко раније. Када? Пре 700 или 550 хиљада година.

Сумњичави—предајте се!

Вековима то није успео нико да примети. А онда су амерички стручњаци из Удружења уфолога Urc (Ufo Research Coalition) открили да на платну Филипа Липија, италијанског сликара из 15. века, на небу „лебди“ тајанствена летелица (коју видите и увеличану). Боја јој је сивкаста а облик овалан и има светлећи обод чији зраци упозоравају на правац кретања.

Са исте стране, мало ниже, види се и мајушна фигура пастира како руком штити очи од светла које му је привукло пажњу.

За уфологе нема двоумљења: предмет на небу није ништа друго до летелица ванземаљаца, а ово платно с Богородицом која клечи испред Христа прво је, и право, вековно сведочанство да „летећи тањир“ заиста постоје.

ЈЕДАН ФИЛМ, ДВЕ СУДБИНЕ

ПТИЦЕ И ПТИЧУРИНЕ

На ишћање
новинара
ошћу
шолито
суровоси
и према
Тии
Хедрен
у
завршној
сцени
филма
„Птице”
Хичкок
је
одговорио
ципирајући
Оскара
Вајлда...

После великог успеха филма „Психо” 1960. године, каријера Алфреда Хичкока достигла је врхунац. Зато је следећи филм, по мишљењу тада шездесетогодишњег режисера, морао да буде још бољи, страшнији и успешнији. Велика препрека овако смелој замисли била је женска глумачка звезда, која би задовољила Хичкоков укус и строге услове. Грејс Кели је постала принцеза, Вера Мајлс се посветила породици, а Ким Новак се током снимања „Вртоглавице” показала као сувише напорна за сарадњу. Где, дакле, наћи праву глумицу?

Показало се – на телевизији. Но, резултат тог открића биће необична и тешка животна драма која ће заувек обележити живот њених учесника – ментора и редитеља Алфреда Хичкока, као и глумице почетнице и потоње звезде Типи Хедрен.

Плавуша и дијетални напитак

Алфред и Алма Хичкок управо су завршили доручак у својој вили у Санта Крузу и удобно се сместили да гледају телевизију. На екрану је изненада блеснула елегантна, висока и витка плавуша, насмејана, са дозом дрског самопоуздања – застала, окренула се и обратила се дечаку који је за њом звиждао, изговарајући текст рекламе за дијетални напиток „Сего”. Хичкоку, који је целог живота мучио са тежином, промакла је рекламна порука. Плавуша, међутим, није.

Одмах је телефонирао свом агенту налажући му да утврди ко је та девојка, те да је позове у „Универзалов” студио.

Већ сутрадан, у петак 13. октобра 1961, Натали Хедрен, како се манекенка звала, дошла је на први разговор. Не са Хичкоком, већ са његовим агентом који, по договору, није требало ни да спомене име свог послодавца. Он је од Хедренове узео фотографије и за понедељак договорио нови састанак.

Преко викенда су Алма и Алфред Хичкок помно проучили фотографије и већ у уторак, непуну недељу дана пошто ју је видео на телевизији, Хичкок је,

поново преко свог агента, понудио Натали Хедрен ексклузиван седмогодишњи уговор. Хедренова је била изненађења и поласкана – са друге стране, веровала је да Хичкок само тражи манекенке без глумачког искуства за телевизијску серију чији је продуцент био.

Томе у прилог говорила је и висина хонорара који је Хедреновој понуђен – био је чак нижи од оног који је за месец дана добијала радећи рекламе. Ипак, чињенице да је уговор обећавао сигуран и сталан дугогодишњи посао, те да је Натали Хедрен била разведена мајка четворогодишње Мелани, са којом се недавно преселила из Њујорка у Лос Анђелес, пресудиле су да прихвати понуду.

Тек када је уговор потписан, Натали се први пут срела са Хичкоком. На том састанку готово да се није говорило о филму. Хичкок је причао о путовањима, чувеним ресторанима, најбољим јелима и најскупљим винима – Натали је прихватала разговор, не слутећи да пролази прву глумачку пробу.

Зовеш се Типи

Но, пробна снимања на која ју је Хичкок ускоро позвао откривала су да су његови планови много већи.

На обновљеној сцени из претходних Хичкокових филмова – „Ребеке”, „Озлоглашене” и „Држ’ те лопова” – славни редитељ сада је начинио пробне снимке у којима се Натали појављивала у улогама које су некад тумачиле Џоан Фонтејн, Ингрид Бергман и Грејс Кели. Несигурна због недостатка глумачког искуства, као и због поређења са чувеним глумицама, Хедренова се трудила да изведе сваки покрет који је Хичкок од ње тражио.

Изгледа да су пробае прошле више него успешно, јер је Хичкок ускоро дао задатак Едит Хед, дизајнеру и костимографу, која је раније одевала Веру Мајлс и Грејс Кели, да креира комплетну гардеробу за Натали Хедрен, укључујући и скупочени нажит. Млада глумица била је изненађена – није се радило о филмским костимима, већ о поклону који је Хичкока стајао колико и њен једногодишњи уговор.

Натали Хедрен пријатељи су ословљавали са Типи. Био је то надимак који јој је отац дао још у детињству и Хичкок је одлучио да то постане право и једино име, помало неуобичајено, са скандинавским призвуком, за глумицу чија је појава требало да обележи његове нове филмове. Ускоро, свом сценаристи Евану Хантеру он је представио Типи Хедрен, јунакињу њиховог филма „Птице” – Хичкоковом највећем и најскупљем подухвату.

– Увек сам сматрао да треба следити савет драмског писца

Сардуа – рекао је једном Хичкок. – Сарду је тврдио: „Мучите жене!” Данас је невоља што не мучимо жене довољно. – Ову заједљиву опаску Хичкок ће на снимању „Птица” применити дословно, чак застрашујуће.

У кавезу

„Птице” говоре о размаженој и богатој Мелани Данијелс која из Бостона, очарана адвокатом кога је управо упознала, стиже у Бодига Беј, приморско место у северној Калифорнији. Тамо ће се, као и адвокатава породица, а и читаво становништво Бодига Беја, суочити са искушењима које је Хичкок поредио са Судњим даном – напади-ма подивљалих птица.

Хичкок је своју јунакињу обазриво водио кроз филм. Упутио ју је у све тајне снимања и насамо расправљао с њом о свакој појединости филма. Типи је недостајало самопоузда-ње, али ју је цела екипа бодрила, а Хичкок пратио, по мишљењу многих, са неочекивано великом пажњом, чак је двојици својих сарадника наредио да глумицу надгледају током ње-

соба, требало је да са једне стране уђе Типи Хедрен, а са друге дресери који би птице потом просто бацали на њу. Она би се бранила, камера би снимала – и то је, углавном, било све.

Чим су прве птице полетеле према њој, Хедренова више није морала да брине о квалитету своје глуме. Страх није морала да игра, она га је осећала. И, данима храбро издржавала оно што су од ње захтевали.

Кери Грант био је запањен и одушевљен прибраношћу са којом је Типи улазила у кавез. Цесика Тенди, искусна позоришна глумица која је играла у „Птицама”, размишљала је: Ниједна глумица у Холивуду не би пристала да снима ову сцену, ниједна, сем оне коју је сам Хичкок створио.

Снимање сцене траје већ четврти дан, али редитељ, као и монтажер Џорџ Томазини, нису задовољни. Хедренова, већ потпуно исцрпљена, долази на снимање као на губилиште и затиче свој костим посебно до-теран. Хичкок је закључио: птице пребрзо беже од глумице

Та сцена била је јединствен, застрашујући финале филма који је доживео незапамћен успех. Новине су пуне похвала и за глумицу чији је дебитантски наступ проглашен за један од најбољих у историји кинематографије. А када су новинари упитали Хичкока откуд толико суровости према јунакињи филма, одговорио је цитирајући Оскара Вајлда: „Сви ми убијамо оне које волимо”.

Ускоро се Хичкок посветио свом новом филму. Пошто је Грејс Кели одбила да се појави у филму „Марни”, главну улогу он поверава Типи Хедрен. Како ће се показати, живот и филм нигде се у његовој каријери неће до те мере покlopити као приликом овог снимања.

Лепа и млада Марни која, оптерећена траумом из детињства не мари за мушкарце, запошљава се као секретарица само да би своје послодавце поткрадала. У њу се заљубљује њен последњи шеф Марк, кога игра Шон Конери, и присиљава је да се уда за њега.

Хичкок је сценарио поново радио са Еваном Хантером али са-

страст режисера према глумици. Много сцена, поготову оних мелодрамских, снимљен је у изразито крупним плановима и из велике близине – усне глумице често испуњавају читав екран и магле дахом сочива камере, а Хичкокове изјаве постају, како бележе сведоци, све одређеније: „Зар не можеш да схватиш да си ти све о чему сам икада сањао”, говорио је Хедреновој. „Само да није Алме...”

Коначно, у фебруару 1963, или једног поподнева, он улази у њену приколицу са отвореним уценама – или ће прихватити његову интимну понуду или ће је уништити као што ју је и створио. Сви планови о будућим снимањима биће обустављени; њен хонорар ће бити смањен тако да неће моћи да помаже родитеље; добијаће епизодне улоге у „Универзаловој” телевизијској серији...

Типи Хедрен била је, изгледа, спремна на све ово, али не и на последњи уступак самовољи славног режисера.

Од тог тренутка, Хичкок као да је престао да се занима за филм који је режирао. Главној глумици обраћао се искључиво преко сарадника.

Стога је „Марни” на гласу као технички најнесавршенији филм који је Хичкок режирао. Међутим, без обзира што га је критика својевремено примила са жестоким оспоравањем, данашњем гледаоцу овај филм открива болесну страст једног усамљеног мушкарца (у филму Шон Конери, у стварности Алфред Хичкок) према једној прелепој жени (у филму, као и у стварности, Типи Хедрен). Ниједан Хичкоков филм, ни пре ни после „Марни”, није тако убедљиво пренео лични живот свог аутора на филмско платно.

Расплет

Сарадња Типи Хедрен и Алфреда Хичкока била је окончана непосредно по завршетку снимања филма „Марни”.

По мишљењу Хичкоковог биографа Доналда Спотоа, тајна и никад остварена страст према својој глумици, обележила је његов рад до самог краја каријере. Он тврди да је то и један од разлога што је Хичкок, после свега, све ређе режирао и све чешће напуштао започете послове.

Игром судбине, која подсећа на садржај неког Хичкоковог филма, Типи Хедрен се удала за дресера – али не птица, већ лавова. После својих првих улога, један од њених ретких уступа на филму, заједно са мужем и читавом породицом, био је у успешној комедији „Урликање” у којој се рвала са великим мачкама.

Њена кћерка Мелани Грифит постала је позната телевизијска и филмска глумица. Иако никада није снимила велики филм као што су „Птице”, њена каријера надмашила је мајчину.

Борђе Милосављевић

петнаест

ног слободног времена. Коначно, да би од ње добио праве реакције, није се устручавао да јој, непосредно пред укључивање камера, тихо, да нико други не чује, добацивао често крајње неукусне речи.

Хедренова се сналазила како је знала и умела. Но, као и у својим филмовима, Хичкок је најтеже искушење оставио за сам крај.

У завршној сцени Мелани Данијелс налази се заробљена у соби док је птице бесомучно нападају са свих страна.

Иако је током снимања „Птица” коришћено сразмерно много специјалних ефеката ова сцена је, зарад убедљивости, замишљена крајње једноставно. У огроман кавез, опремљен као

и стога им једну ногу треба везати за њену одећу.

Не зна се ко је престрашенији, птице или глумица, али снимање иде даље. Онда један гавран удара Хедренову у горњи капак левог ока и она завршава у болници. Повреда ипак није озбиљна и Хичкок захтева да се снимање настави. Типи Хедрен послушно се враћа да би због стреса коме је изложена, заспала тешким сном из кога не успевају да је пробуде читавог дана.

Само да није Алме

Психијатар који ју је прегледао недвосмислено закључује: глумици је потребан опоравак. Снимање завршне сцене требало је да се сматра окончаним.

мо до оног тренутка када је затражио да сценариста опише сцену у којој Марк насрће на Марни. Овај је то одбио и Хичкок се није премисљао да га отпусти.

За снимање које је почело 1963. године режисер је обезбедио и две приколице, са пролазом који их је спајао. Једна је била намењена њему, друга – главној глумици Типи Хедрен.

Хичкок је тако у свако доба дана и ноћи могао да уђе к њој. Од оваквих изненађења глумица се бранила тако што се спријатељила са целом филмском екипом. До касних ноћних сати задржавала их је на кафи и чају у својој приколици.

Већ сам начин на који је овај филм сниман, открива тајну

Нај, нај из „Гинисове књиге рекорда“

АУСПУХ МУ ПРАШТИ,

Највећу брзину на мотоциклу од 519,609 километара на сат постигао је Дејвид Кампос

Емилио Скошо кренуо је из Буенос Ајреса 17. јануара 1985. године на далек пут мотоциклом „хонда голд вин“ који је он назвао „црна принцеза“. У циљу је имао 300 долара. Током своје рекордне мотоциклистичке одисеје која је трајала 3728 дана Скошо је посетио 214 земаља, научио да се споразумева на 5 језика, успео да пређе у ислам и ожени се својом девојком у Индији

МОТОЦИКЛИ

Најранији

Први бицикл с мотором са унутрашњим сагоревањем била је машина дрвеног костура коју је у Бад Канштату у Немачкој октобра и новембра 1885. године направио Готлиб Дајмлер, а први је возио Вилхелм Мејбах. Мотоцикл је постигао највећу брзину од 19 километара на сат, а његов једноцилиндрични, четвортактни мотор од 264 кубика развијао је пола коњске снаге при 700 обртаја у минуту. Овај историјски мотоцикл, познат под именом „ајншпур“, нестао је у пожару 1903. године.

Најдужи

Грег Рид из Атланте, америчка држава Џорџија, пројектовао је и направио мотоцикл од 250 кубика дугачак 4,57 метара, тежак 235 килограма. Мотоцикл има дозволу за јавни саобраћај. Лез Неш из Ковентрија у Великој Британији сам је направио машину с мотором „ровер V-8“ од 3500 кубика. Мотоцикл је дугачак 3,81 метар и тежак више од 225 килограма.

Најмањи

Сајмон Тимперли и Клајв Вилијемс из Манчестера у Великој Британији пројектовали су и направили мотоцикл чији је распон

Најмањи мотоцикл на свету има пречник

точкова 108 милиметара, висина седишта 95 милиметара, пречник предњег точка 19 милиметара и задњег 24 милиметра. Мотоцикл је вожен на дужини од једног метра.

Маџор Мидланд из Норвешке

конструисао је мотоцикл с распонем точкова од 120 милиметара, висином седишта 148 милиметара, пречником предњег точка 38 милиметара и задњег точка 49 милиметара. Он лично возио га је на дужини од 570 метара постигавши брзину од 11,6 километара на сат.

Највеће брзине

Дејв Кампос из Сједињених Америчких Држава поставио је признате апсолутне рекорде укупном просечном брзином од 518,450 километара на сат на 7 метара дугачком аеродинамичком мотоциклу (стримлајнеру) названом „изирајдерс“ са 2 мотора „рукстон харли-дејвидсон“. Најбржу вожњу завршио је просечном брзином од 519,609 километара на сат у Бонвил Солт Флетсу, америчка држава Јута, 14. јула 1990. године.

Најбрже време на свету у једној вожњи на стази од 402 метра са старта из места износи 6,19 секунди. Постигао га је Тони Ленг на фризираном „сузукију“ у Гејнсвилу, америчка држава Флорида, 1994. године.

Највећа завршна брзина на крају стазе од 402 метра са старта из места износи 372,15 километара на сат. Рекордер је Американац Елмер Трет, а рекорд је постављен у Вирџинија моторспортс парку 1994. године.

Најмањи уницикл

ПОДАЦИ ИЗ
ЗАБАВНИК

Најбрже бициклом 105,38 километара на сат

корда" за 1997.

ЛИМАРИЈА ШЉАШТИ

Најдуже возње

Моторни скутер „кинетик хонда DX” од 100 кубика кретао се непрекидно 1001 сат при чему су Хар Паркаш Риши, Амарџеет Синг и Навџот Чадха прешли 30.965 километара између 22. априла и 3. јуна 1990. године у Трафик парку у Пунеу, држава Махарашатра у Индији. Аргентинац Емилио Ското извео је најдуже путовање мотоциклом свих времена преваливши на њему више од 735.000 километара. Он је кренуо из Буенос Ајреса 17. јануара 1985. године и у њега се вратио 2. априла 1995. потрошивши 42.000 литара горива, 700 литара уља и 86 гума. Моника Вега из Бразила прва је жена која је сама на мотоциклу

војника из града Бразилије у Бразилу сместило на „харли дејвидсону” од 1200 кубика 15. децембра 1995. године.

Најстарији мотоциклиста

Артур Мерик Кук, рођен 1895. године, из Ексетера у Великој Британији, свакога дана вози свој мотоцикл „сузуки 125 GS специјал”.

БИЦИКЛИ

Најранији

Киркпатрик Макмилан из Дамфриза у Великој Британији конструисао је између 1839. и 1840. године возило на два точка које се кретало уз помоћ педала и ручки повезаних шипкама. То је

Најмањи

Најмањи бицикл који може да се вози има точкове пречника 19 милиметара. Његов конструктор Невил Патен из Гледстона у Аустралији возио га је на дужини од 4,1 метра 25. марта 1988. године.

Жак Пију из Поа у Француској направио је тандем дугачак 36 центиметара на коме се вози са госпођом Пију.

Највећи

Највећи бицикл, ако се суди према пречнику точкова, зове се „франкенсајкл”. Конструисао га је Дејв Мур из Роузмида у америчкој држави Калифорнији и први пут га јавно возио 4. јуна 1989. године. „Франкенсајкл” је

точкова 19 и 24 милиметра и распон точкова 108 милиметара

направила пут око света и то на „ходни” од 125 кубика. Она се отиснула из Милана у Италији 7. марта 1990. године, а вратила се у исти град 24. маја 1991. пошто је прешла 83.500 километара и посетила 53 земље. Џим Роџерс и Табита Истејбрук из Њујорка прешли су на мотоциклу 91.766 километара преко 6 континената између марта 1990. и новембра 1991. године.

Пирамида

Екипа индијске војне полиције направила је пирамиду од 133 човека на 11 мотоцикала. Они су тако прешли 350 метара у Багалори у Индији 22. септембра 1995. године.

На једном шочку

Јасујуки Кудо прешао је 5. маја 1991. године 331 километар на задњем точку „хонде TLM220R” на пробној писти Јапанског аутомобилског истраживачког института. Највећа брзина на задњем точку мотоцикла износи 254,07 километара на сат. Ову брзину постигао је Белгијанац Џеки Вранкен на мотоциклу „сузуки GSXR 1100” на војном аеродрому Сен Труиден у Белгији 8. новембра 1992. године.

Највише људи на мотоциклу

Највећи број особа на једном мотоциклу је 47. Толико се

Пешнаесџоџоги-ињи Јајанац Акира Мацуши-ма возио је уни-цикл просечно 128 километара дневно свакога дана током 44 дана са једним јединим одмо-ром од 3 дана

први познати нацрт бицикла који је и остварен. Права историја бициклизма започела је велосипедом који су марта 1861. године направили Пјер Мишо и његов син Ернест у Улици Вернеј у Паризу, Француска. Џејмс Старли из Ковентрија у Великој Британији направио је 1870. године први такозвани обичан бицикл. Да би био што лакши, имао је точкове са жбицама, а касније се могао добити и са мењачем брзине.

висок 3,40 метара а пречник точкова му је по 3,05 метара.

Најдужи

Најдужи прави бицикл, без додатног стабилизационог точка, направио је, према сопственом нацрту, Тери Тесман из Пахиатуге на Новом Зеланду. Бицикл је дугачак 22,24 метра и тежак 340 килограма. Четири човека возила су га на стази од 246 метара 27. фебруара 1988. године.

На једном шочку

Најдуже на свету – 10 сати, 40 минута и 8 секунди – возио се на

на свету висок је 20 центиметара а пречник точка му је 20 милиметара

➔ једном точку бицикла
Леандро Хенрике Басето 2.
децембра 1990. године у
Мадагуари у Бразилу.

Највеће брзине

Светски брзински рекорди за возила покретана људском снагом на стази од 200 метара при старту у вожњи су: 105,38 километара на сат за једног возача. Тај возач је Фред Маркем а рекорд је постављен 11. маја 1986. године у Моно Лејку, америчка држава Калифорнија; 101,26 километара на сат за више возача. То су били Дејв Грилс и Ли Баржевски који су рекорд поставили 4. маја 1980. године на Онтарио Спидвеју у Калифорнији.

Једносатни рекорд са старта из места за једну особу држи Пет Кинч који је возио бицикл назван „кингсајкл бин” просечном брзином од 75,57 километара на сат 8. септембра 1990. године на пробној стази Милбрук у Бедфорду у Великој Британији.

УНИЦИКЛИ (ЈЕДНОТОЧКАШИ)

Највиши

Стив Мекпик возио је октобра 1980. године 31,01 метар висок уницикл (са сигурносном жицом која се спуштала с крана изнад његове главе) на дужини од 114,6 метара у Лас Вегасу, америчка држава Невада.

Најмањи

Петер Розендал из Шведске возио је уницикл висок 20 центиметара, пречника точка 20 милиметара, на дужини од 2,2 метра у Ханса Театру у Хамбургу, Немачка, 14. децембра 1995. године.

Најбржи сиринџ

Швеђанин Петер Розендал држи светски рекорд у вожњи уницикла на 100 метара са старта из места. Рекорд износи 12,11 секунди а постављен је 25. марта 1994. године у Лас Вегасу у америчкој држави Невади.

Издржљивост

Акира Мацумиша из Јапана прешао је унициклом 5248 километара возећи од Њупорта у америчкој држави Орегон до Вашингтона, савезног главног града САД, од 10. јула до 22. августа 1992. године.

Вожња уназад

Ашрита Ферман из Сједињених Америчких Држава прешао је 16. септембра 1994. године на унициклу, возећи у рикверц, 85,56 километара у Форест Парку, Квинс, у Њујорку.

Приредила
Бојана Дожић

ЗМАЈ ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ СЛОМЉЕНИХ КРИЛА

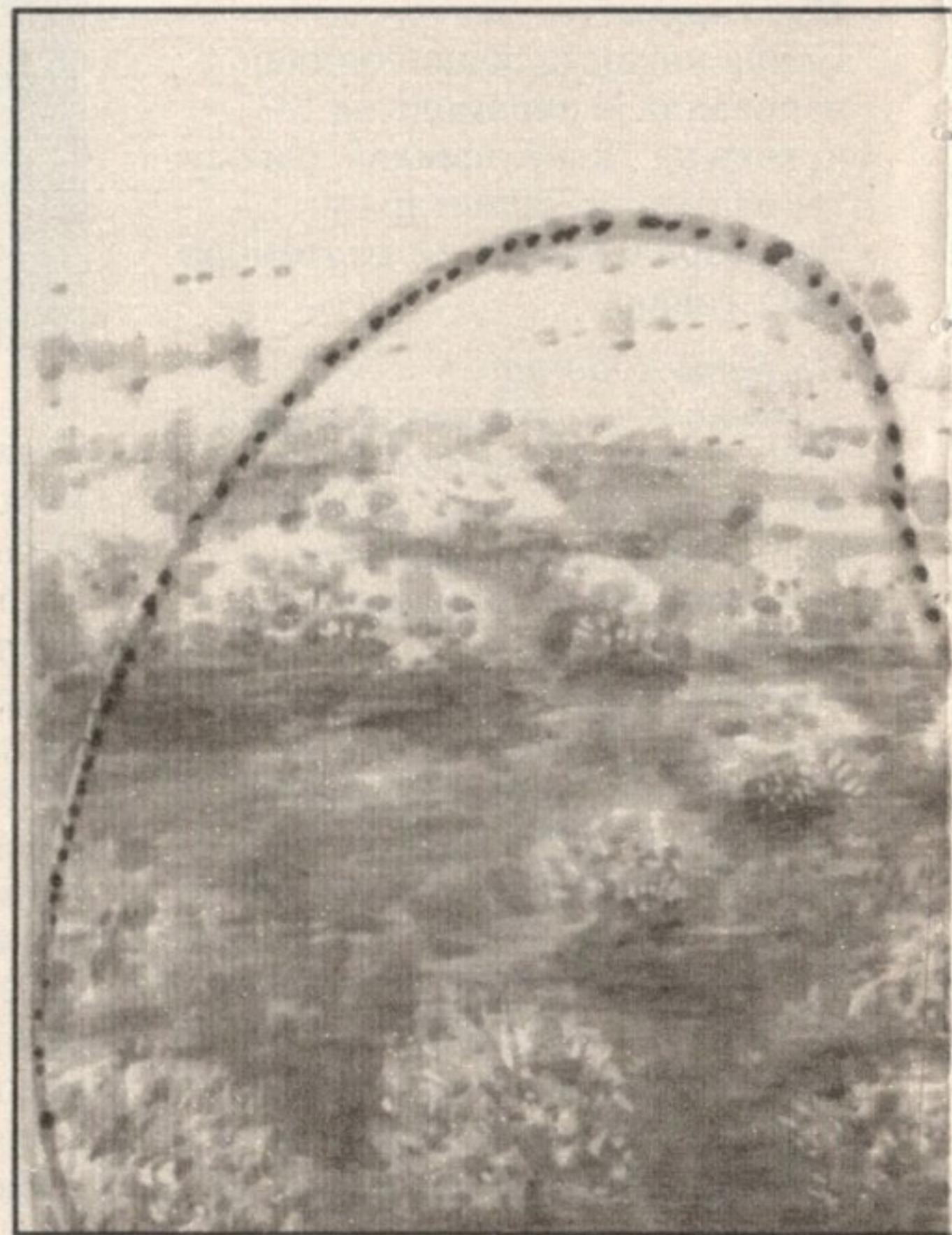
Шта је Душана Зараха привукло висинама, ни он сам не уме да објасни. Има у томе, мисли, понешто од оног, углавном недосађаног, сна многих дечака да седну за команде авиона, али, вероватно, и жеље да се бар понекад, макар на трен, отме бескрају равнице у којој живи. Па кад већ није постао пилот, одлучио је да буде – змајар.

– Најмања мука била је купити змаја – прича четрдесетчетворогодишњи Бечејац – питање је било одакле полетети с њим? Нама најближе полетиште је Вршачки брег, али до њега има 150 километара. Возити се сваког викенда тамо приличан је издатак и тако је мој змај најчешће остајао склопљених крила. А онда сам у једној телевизијској емисији видео како су змајеви полетели уз помоћ аутомобила. Тајна је, мислио сам била у шлепању и ја сам одмах решио да то испробам. Одушевљени су били и моји пријатељи Раде Ђурић и Горан Грцић које сам у међувремену „заразио” вирусом летења. Заједно смо неколико пута одгледали емисију коју сам преснимио на касету. Били смо уверени да смо све схватили.

Цео март те, 1984. године, био је лош и ми никако да дочекамо леп дан, повољан за летење – прича даље Душан Зарах. Он је освануо тек у недељу 1. априла. Мада је јутро било прохладно, пре подне је комотно могло да се иде само у кошуљи. Небо чисто, без облачка, просто је мамило. Дан какав се само пожелети може да није дувао ветрић.

За полетање смо изабрали ливаду с луцерком у непосредној близини града, одмах иза рибњака, не довољно равну и дугачку да послужи као писта. До подне смо сва тројица летели по три пута, али нам то сада, када смо открили да и са равнице може да се полети, нипошто није било довољно. Одлучили смо да летимо док има иоле видеда.

Преживети
пад са
четрдесет
метара висине
нешто је у
шта не може
да верује, чак,
ни човек коме
се то
догодило...

Прекрасан дан и ужитак, који ми је до-
нео, навели су ме на мисао да би било ле-
по да ову радост поделим са породицом,
па сам одмах за ручак искористио да сед-
нем у ауто и одем по супругу и децу. У
међувремену је почело поприлично да
дува, али не толико да бисмо одустали од
летења.

Деца су уз цыку пратила наше полета-
ње и слетање, моја супруга је гласно на-
вијала и ја сам мислио да не постоји ни-
шта што би могло да наруши моју срећу.
С огромним нестрпљењем чекао сам да
ред дође на мене.

Било је нешто после три поподне кад
сам, по ко зна који пут тог дана, причвр-
стио конопац за рам змаја не слутећи да
правим кобну грешку. Моји пријатељи и
ја нисмо уочили нешто веома важно на
снимку који смо безброј пута одгледали:
да се конопац не везује за летелицу већ
пилота. Кад сам то схватио, било је пре-
касно...

Више се не сећам да ли је за воланом
„фиће” који је јурнуо преко ливаде
био Раде или Горан, али зато пам-
тим да сам, само што сам се одлепио од зе-
мље, схватио да је ветар много јачи него
што сам мислио. Ипак, то ме није спречи-
ло да триангл одгурнем од себе и тако до-

бијем што већи угао да бих се што више
дигао. Међутим, конопац којим сам био
везан није ми дозвољавао да се пењем ко-
лико желим: више од 40 метара нисам мо-
гао. Ја сам, наравно, то добро знао и зато
ми је и тешко да објасним оно што се по-
том догодило. Да ли је у питању била по-
грешна процена да нисам искористио сву
расположиву дужину па сам триангл још
више одгурнуо од себе или ме је подухва-
тио удар ветра, не знам. Углавном, ја сам
нагло полетео навише и – крила мог змаја

су се поломила. Нису могла да издрже деј-
ство две супротне силе, једне која их је ву-
кла ка земљи и друге која их је вукла нави-
ше. Пре него што сам схватио шта се дога-
ђа, пукао је и метални оквир змаја.

Крила су се склопила и ја сам одједном
угледао небо. Било је чаробно плаво, без
облачка. Већ у следећем тренутку, плавет-
нило је нестало и уместо њега угледао сам
зелену ливаду којој сам се приближавао
вратоломном брзином.

Пуно пута сам чуо и прочитао да у тре-
нуцима кад га од смрти деле ваљда хиља-
дити делови секунде човеку кроз главу
прође филм у коме је цео његов живот.
Мени се ништа слично није догодило. Ни-
сам, чак, стигао ни да се уплашим. Све се
догодило изненада и превише брзо. Видео
сам супругу, децу, пријатеље, али у мојим
мислима нису били они него само део сли-
ке. Једноставно, за то није било времена.

Колико је све било неочекивано, говори
и то што су они доле, на земљи, само за-
препашћено, без гласа, гледали како па-
дам. А ја сам јурио незадрживо, попут та-
нета.

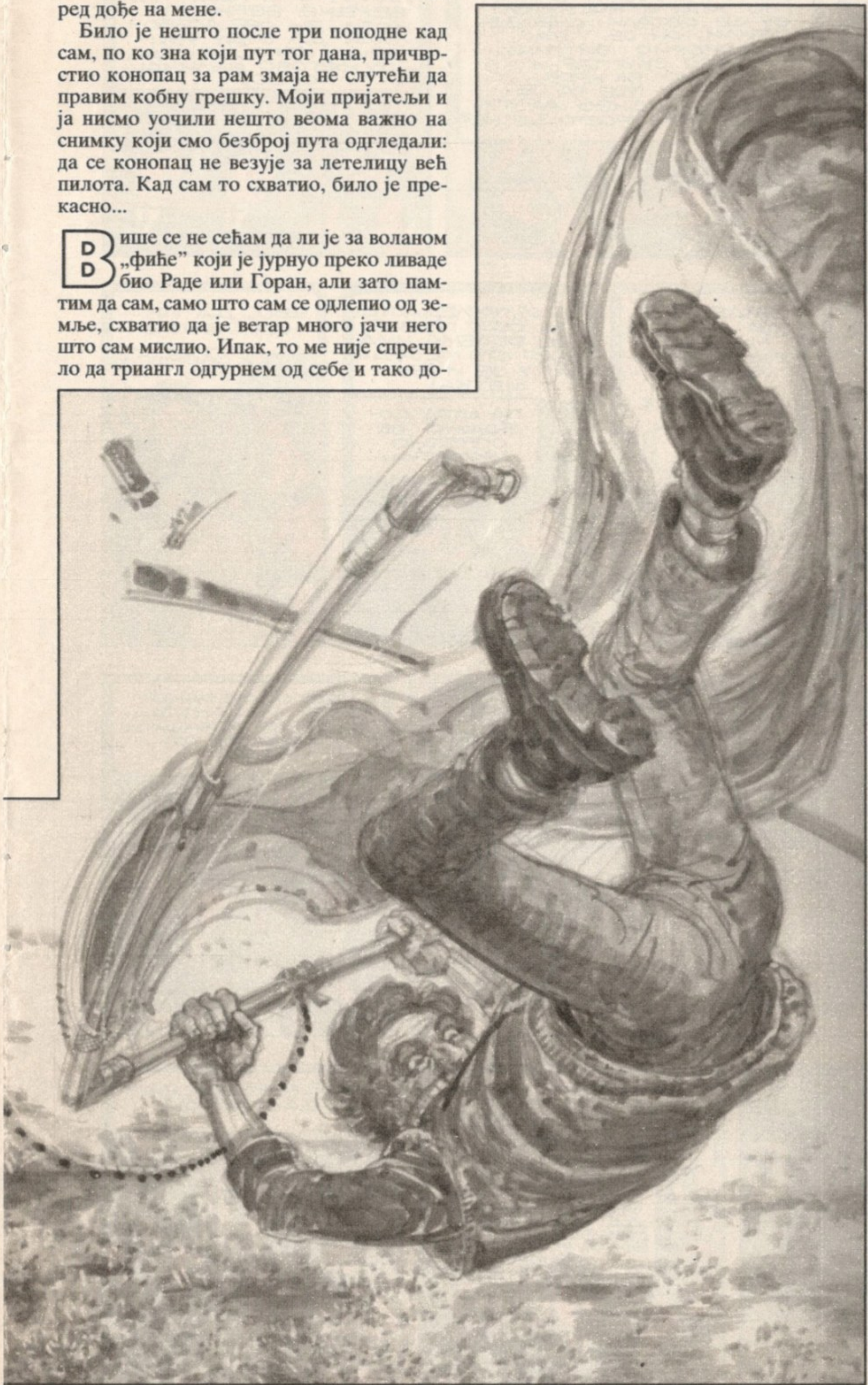
Како, када и зашто сам се у ваздуху
окренуо, такође, не умет да обја-
сним. Али, о земљу нисам ударио гла-
вом већ ногама. Истог часа пошто сам
треснуо о тло, које је, на моју велику сре-
ћу, било мекано скочио сам као да ме је
продрмало 30.000 волти. Упркос томе
што сам стајао на ногама, нисам их осе-
ћао, од колена наниже биле су ми потпуно
утрнуте. Али, услед страховитог бола у
кичми и грудној кости једва сам дисао.

Док су моја супруга и пријатељи трчали
према мени, ја сам стајао непомичан, ису-
више збуњен да бих било шта предузео.
Још нисам могао да схватим да сам жив и
да сам, упркос паду са око 40 метара висин-
е, у једном „комаду”. Узалуд су ме сале-
тали питањима да ли ме нешто боли и где.
И даље сам чврсто држао триангл и чудно
се ономе што ме је снашло.

Како сам остао жив, питао сам се. Једи-
но објашњење било је да је мој змај слом-
љених крила, ипак, стварао какав-такав
отпор ваздуху и тако донекле успорио бр-
зину пада. Можда ме спасло и то што је о
тло најпре ударила „кичма” змаја, како
зовемо средишњу цев конструкције која
се поломила на три дела, па тек онда ја.

Бојећи се да, ипак, нисам повредио
кичму, пријатељи су ме сместили
на хаубу и тако превезли до оног
краја ливаде на којем су била моја супруга
и деца. У тренутку када су ми они пришли,
ја сам изгубио свест. Кад сам поново до-
шао к себи, нисам знао шта се догађа нити
сам имао појма да сам пао. То је, једно-
ставно, било избрисано из мог сећања.
Упркос томе што се дан ближио крају,
био сам уверен да смо тек стигли и да тек
треба да летимо и никако ми није било ја-
сно откуд ту моја супруга и деца. То сам
покушавао да разјасним све време док су
ме возили лекару – завршио је своју причу
Душан Зарах кога овај пад није спречио
да и даље лети змајем, додуше моторним,
и постане првак Југославије за 1996. и
1997. годину. Једине последице овог не-
свакидашњег пада су повремени болови у
кичми, а и они су све ређи како време про-
лази.

Олиа Вукадиновић

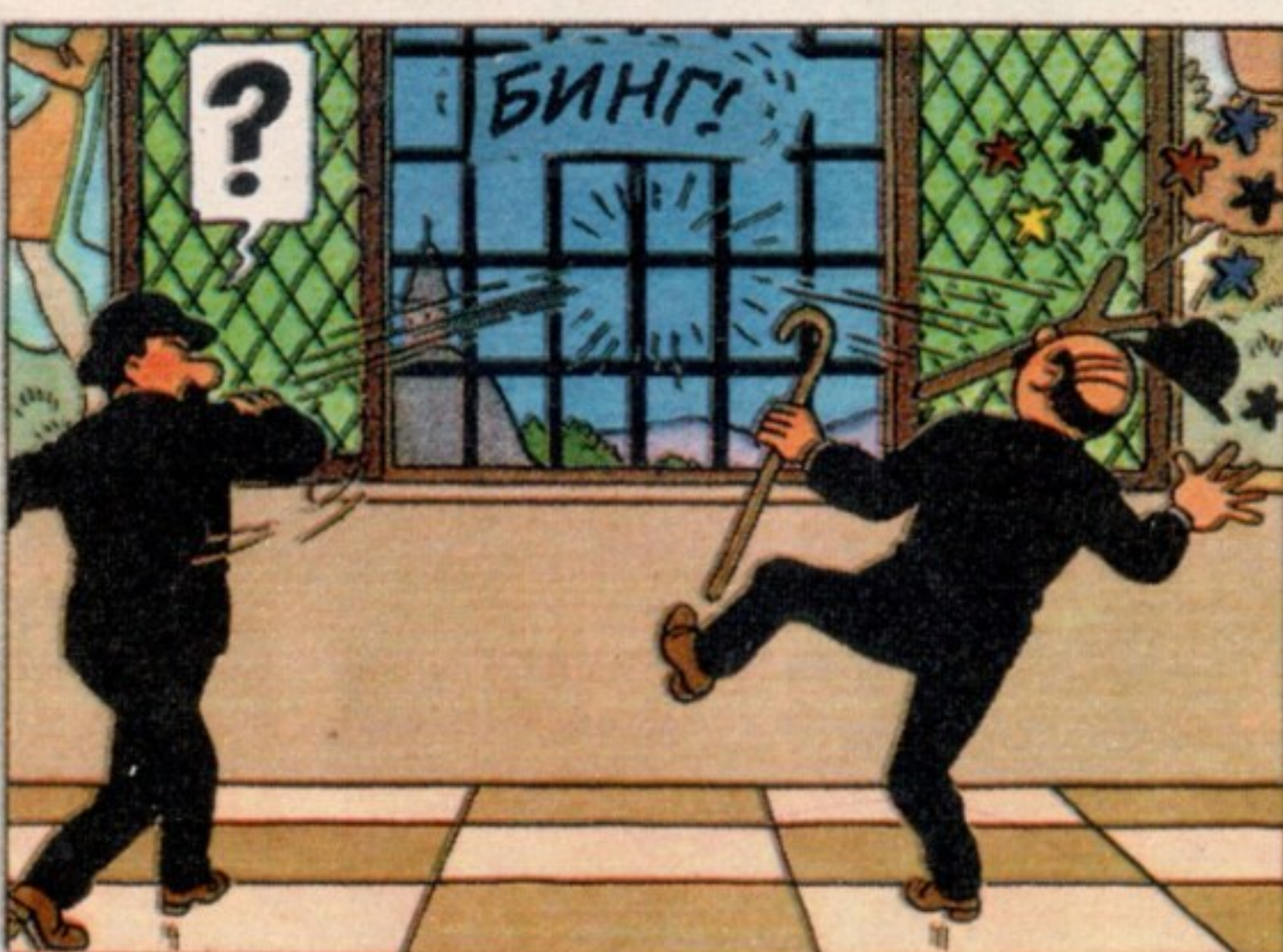

Илустровао Бобан Савић

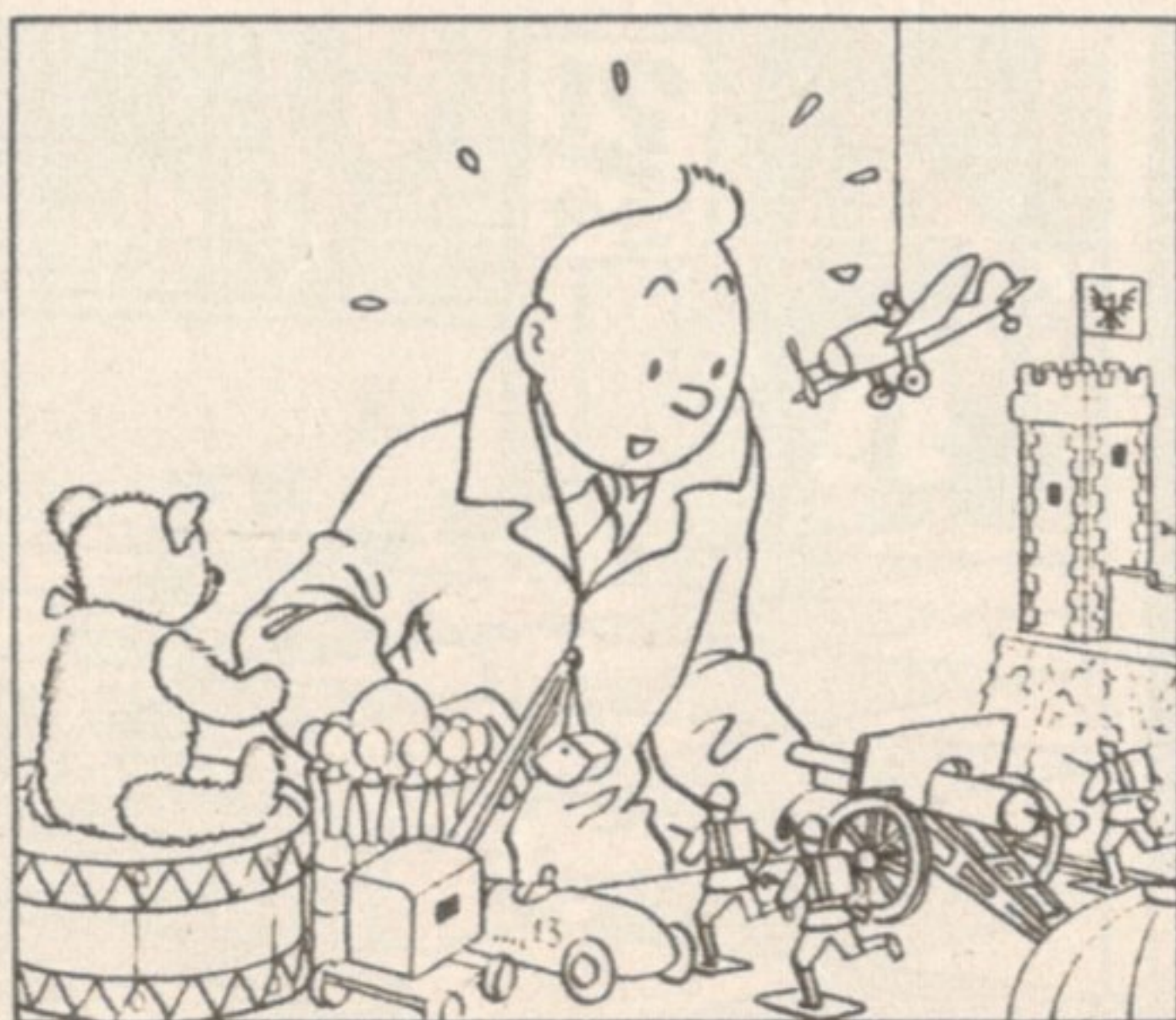
ТИНТИНОВЕ
ПУСТОЛОВИНЕ
НАПИСАО И НАЦРТАО ЕРЖЕ

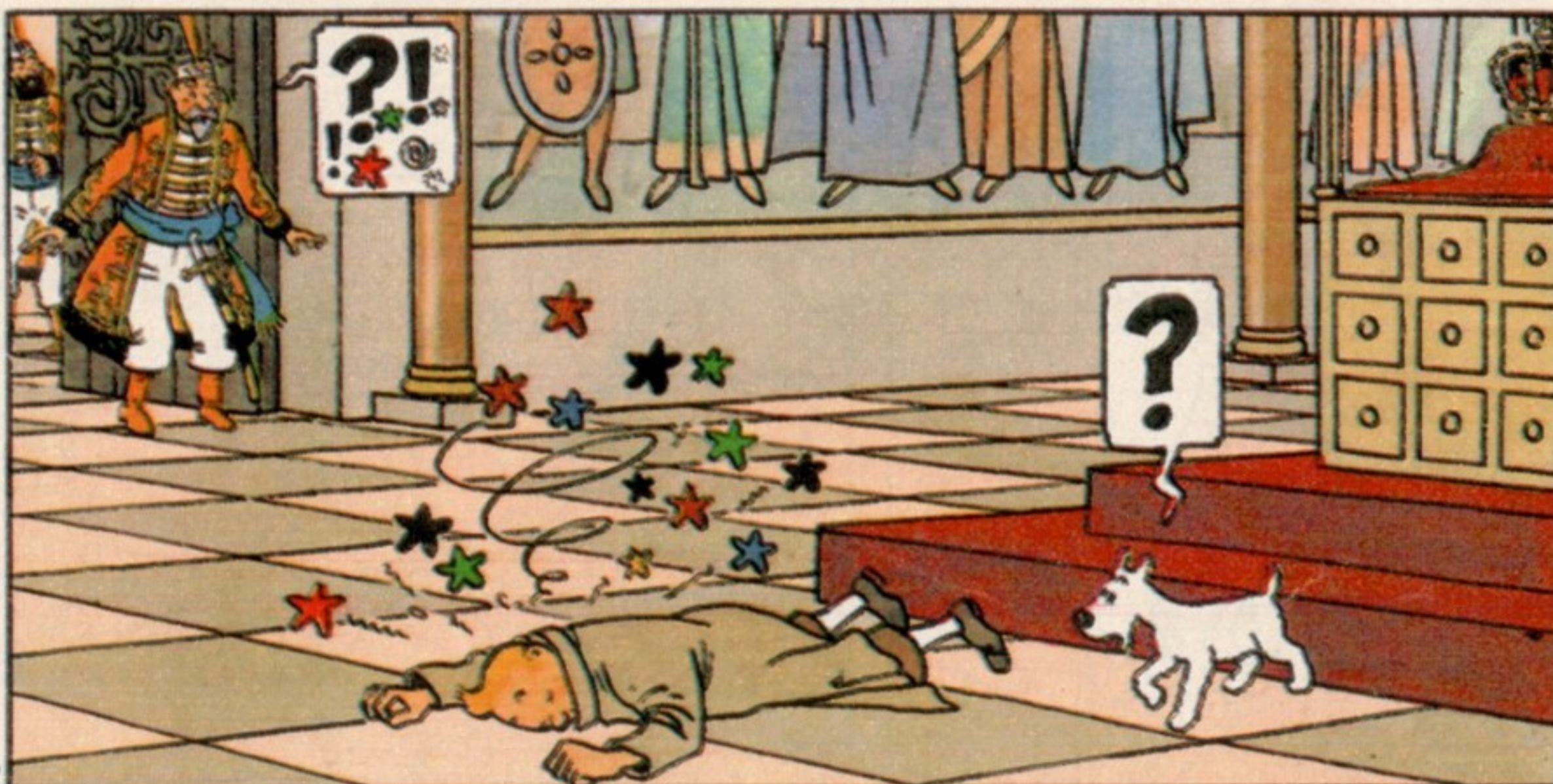
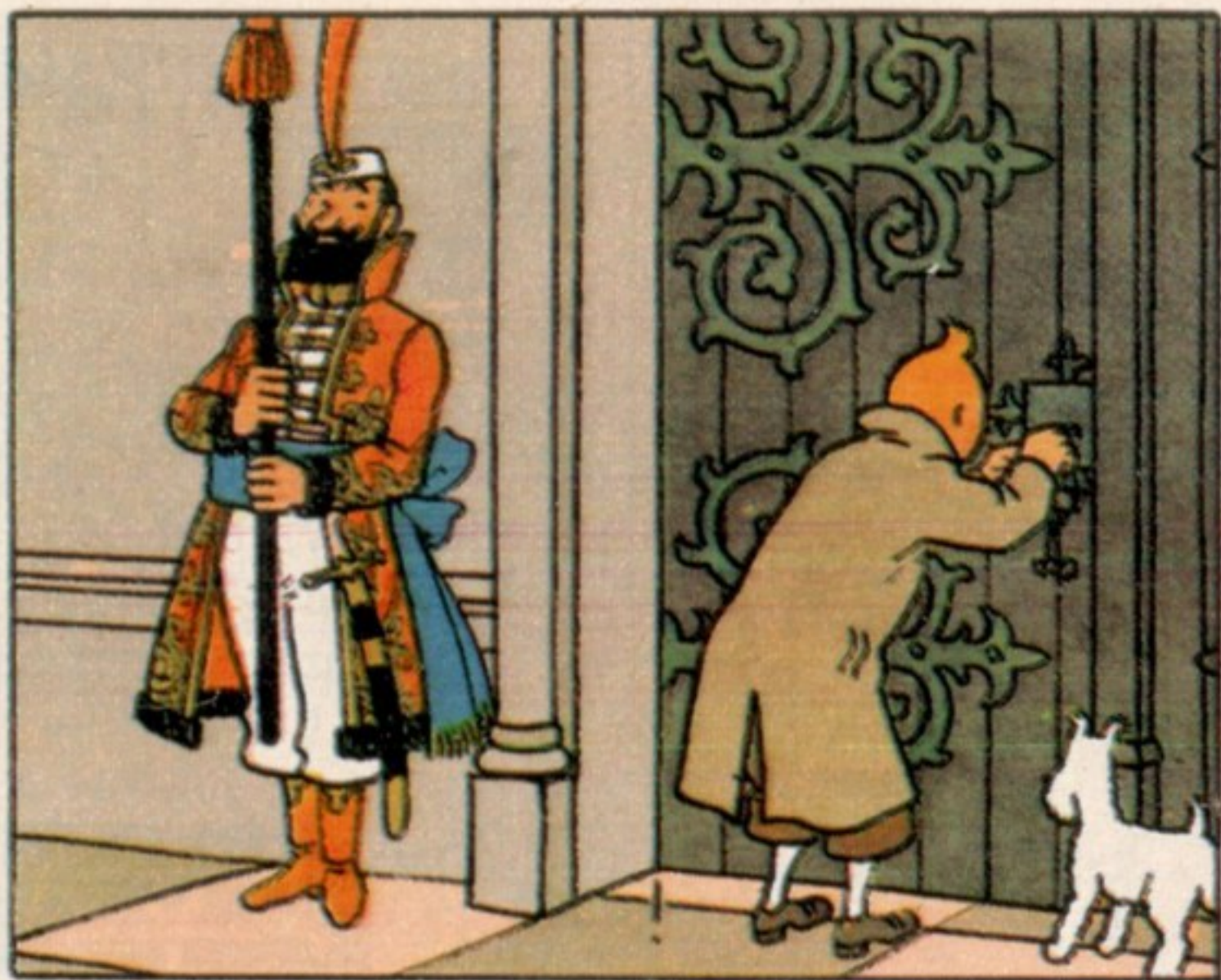
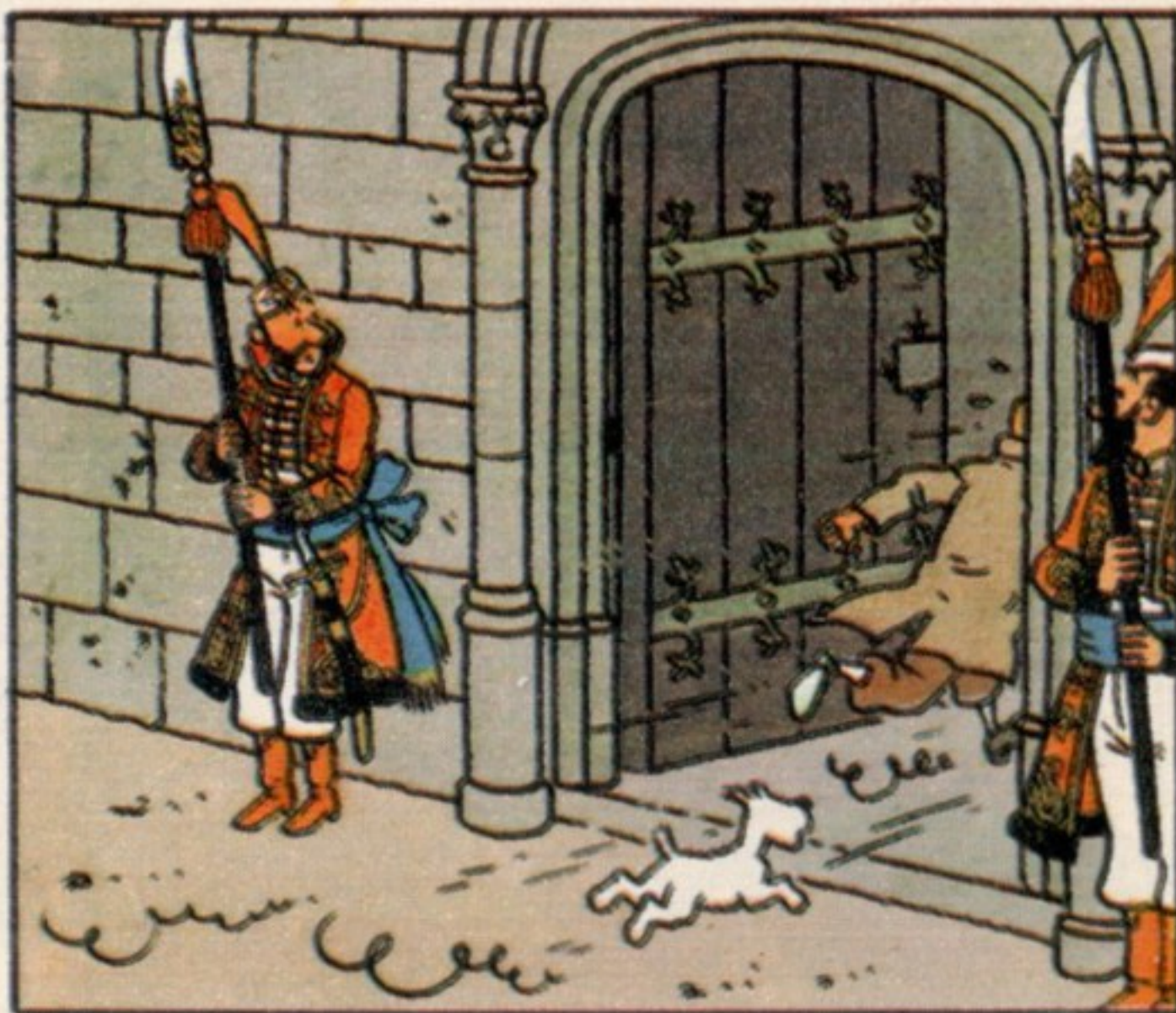
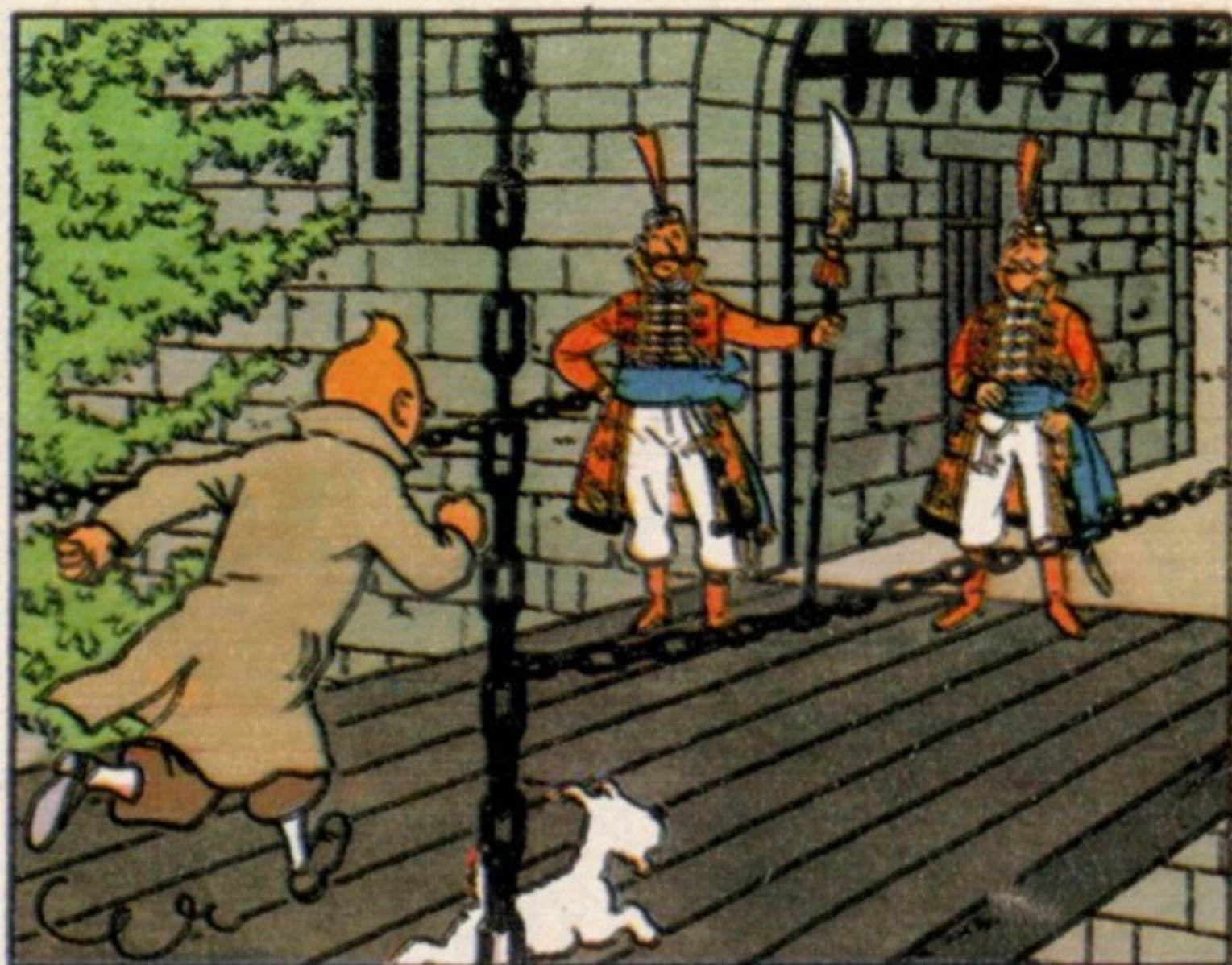
СКИПТАР КРАЉА ОТОКАРА

III ДЕО

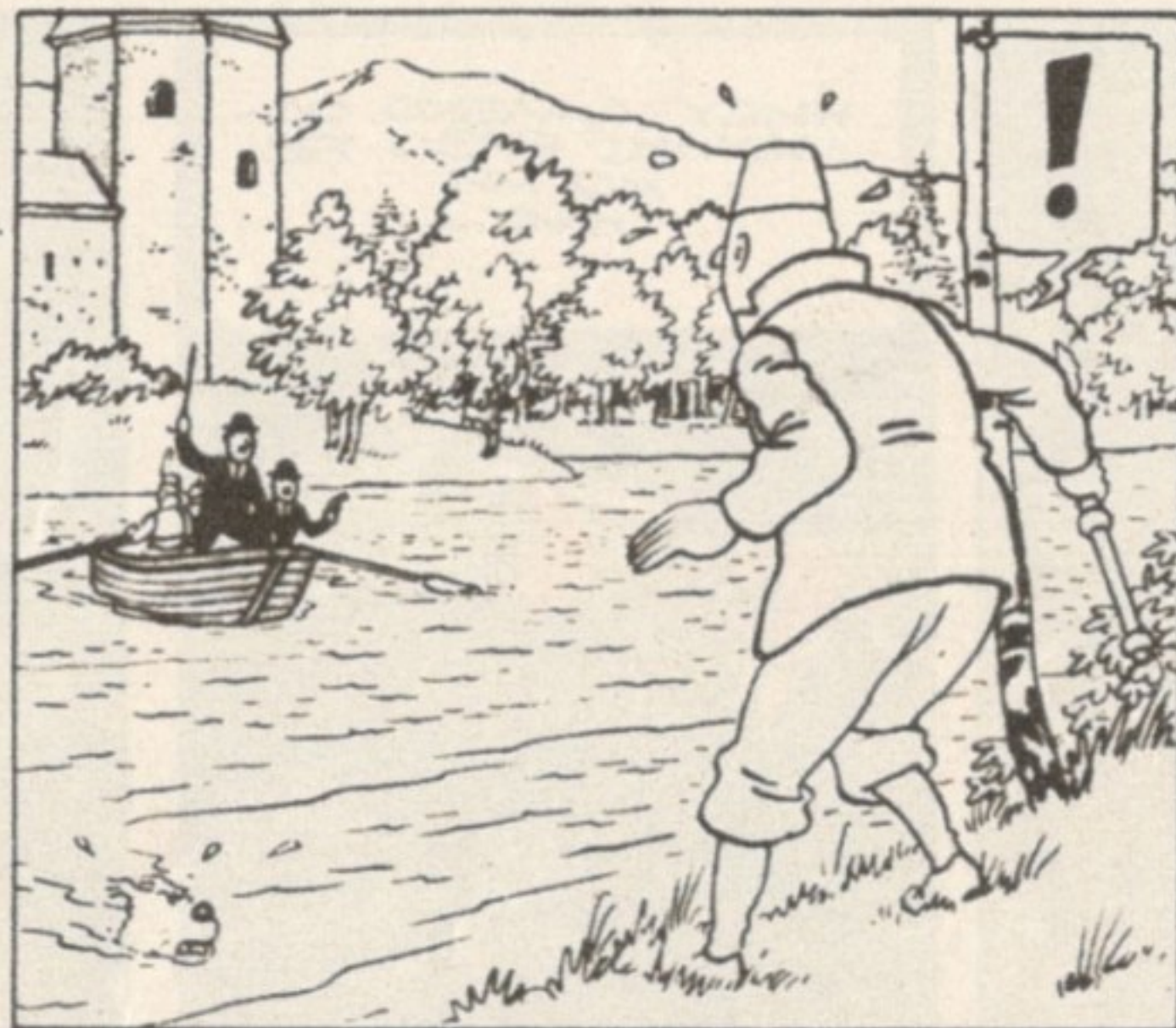
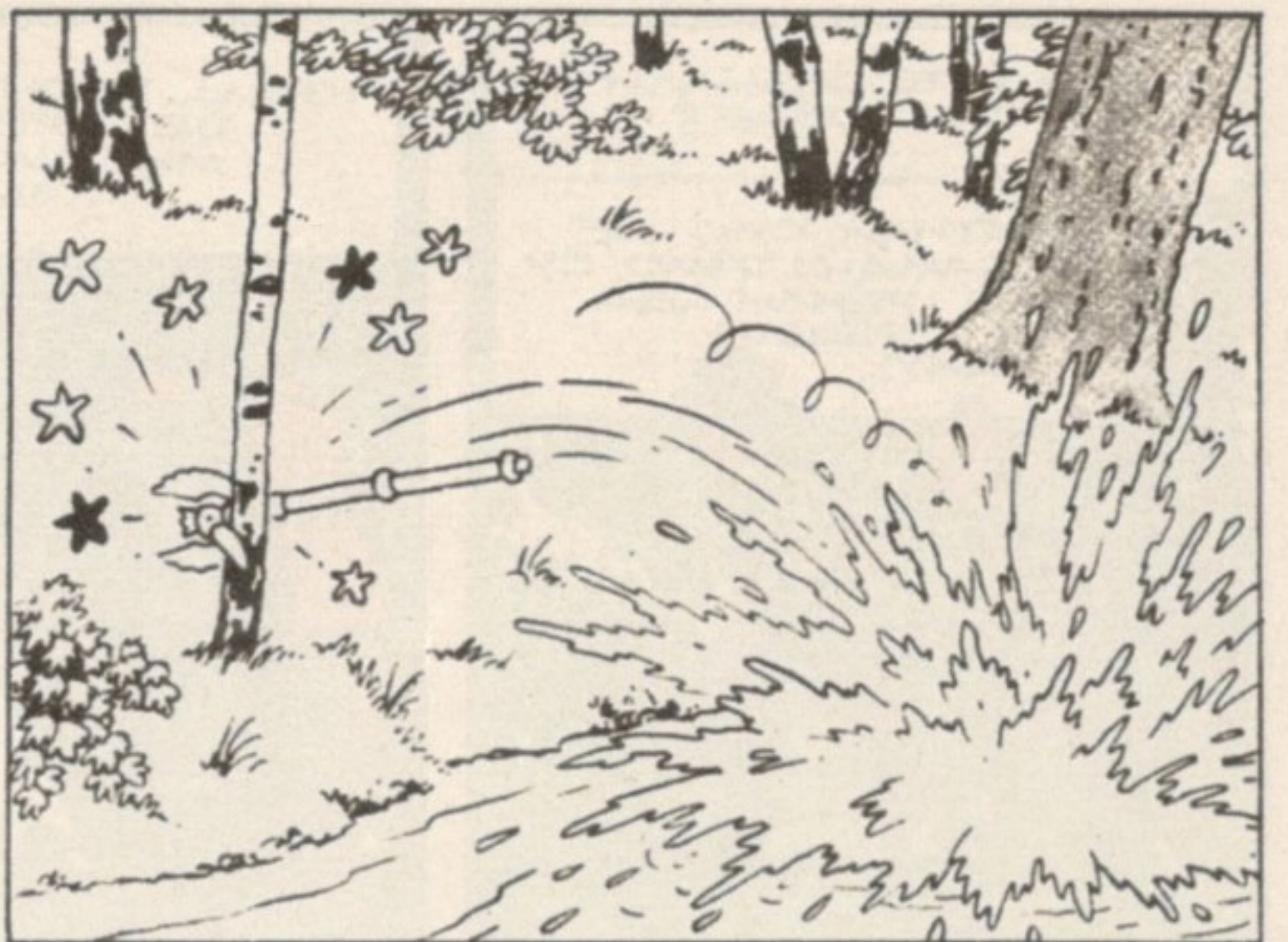
1

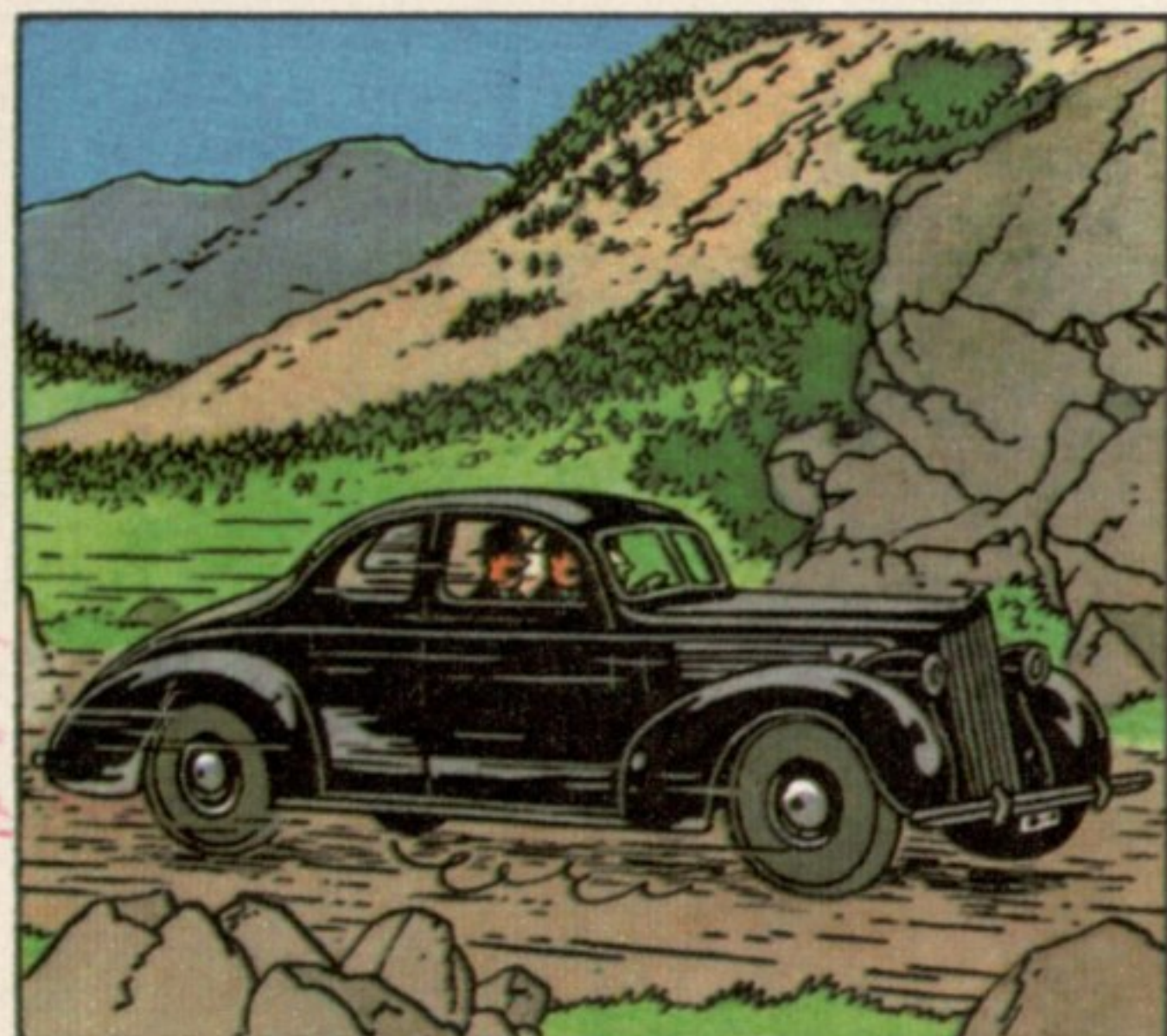
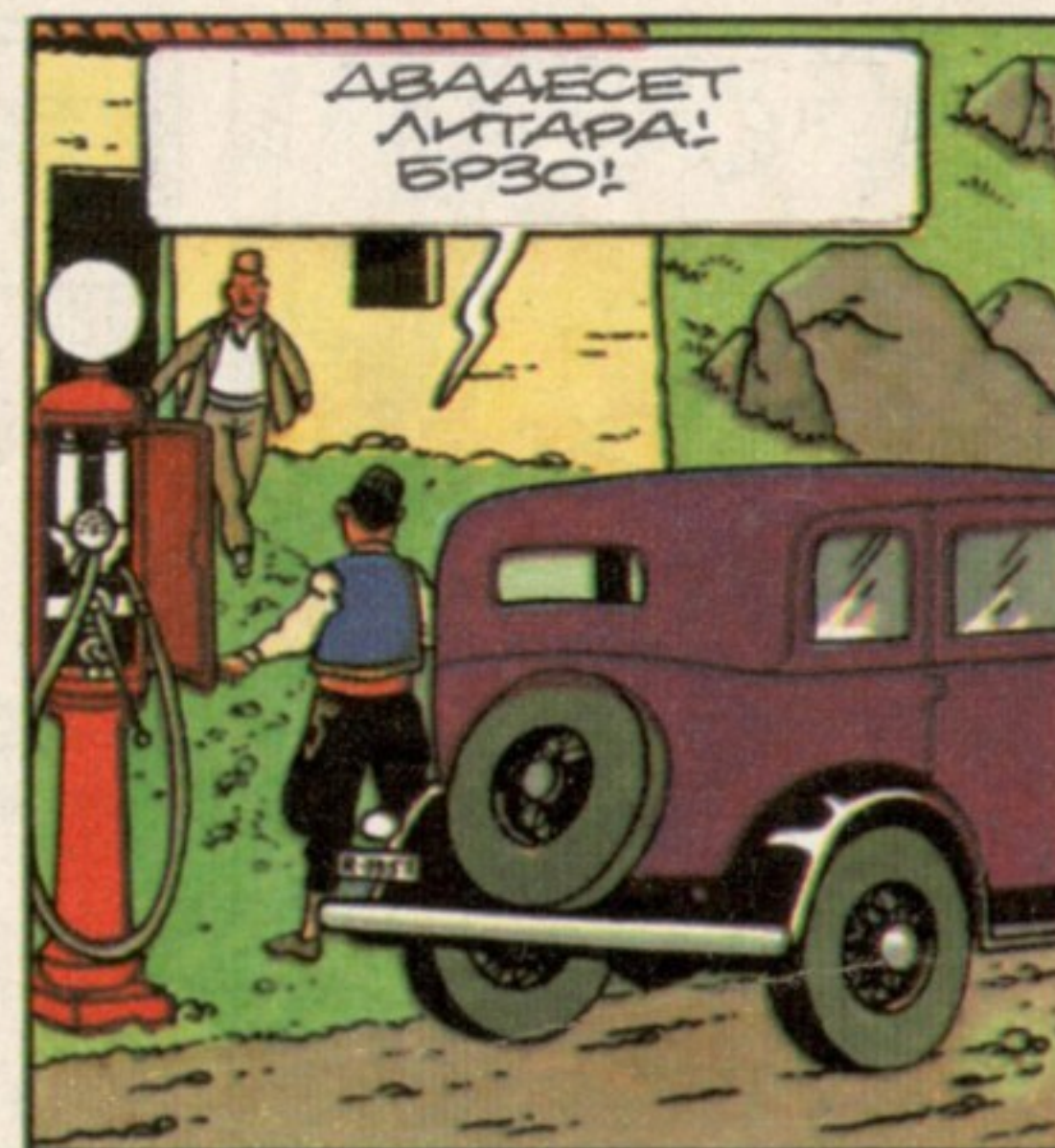
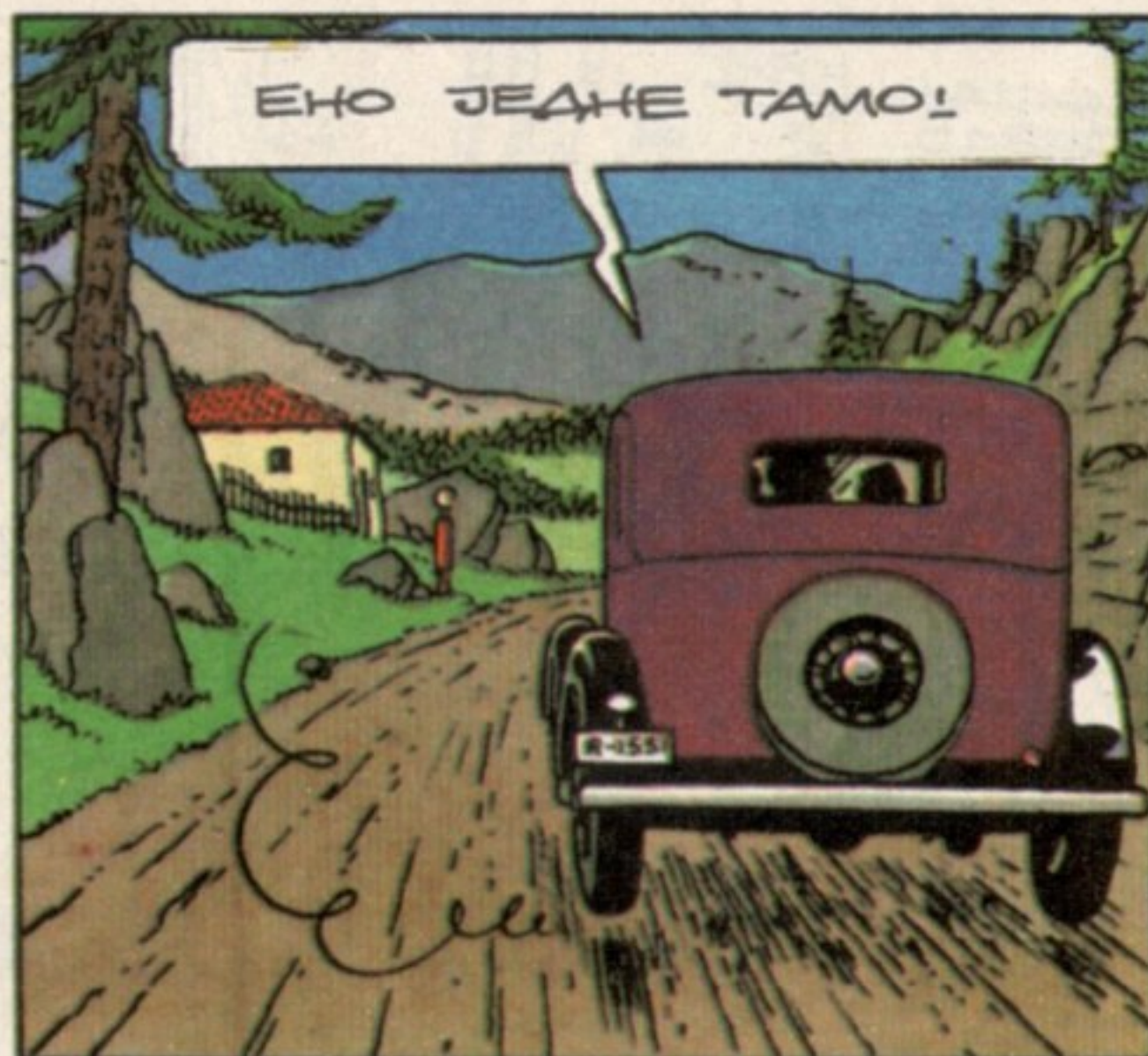
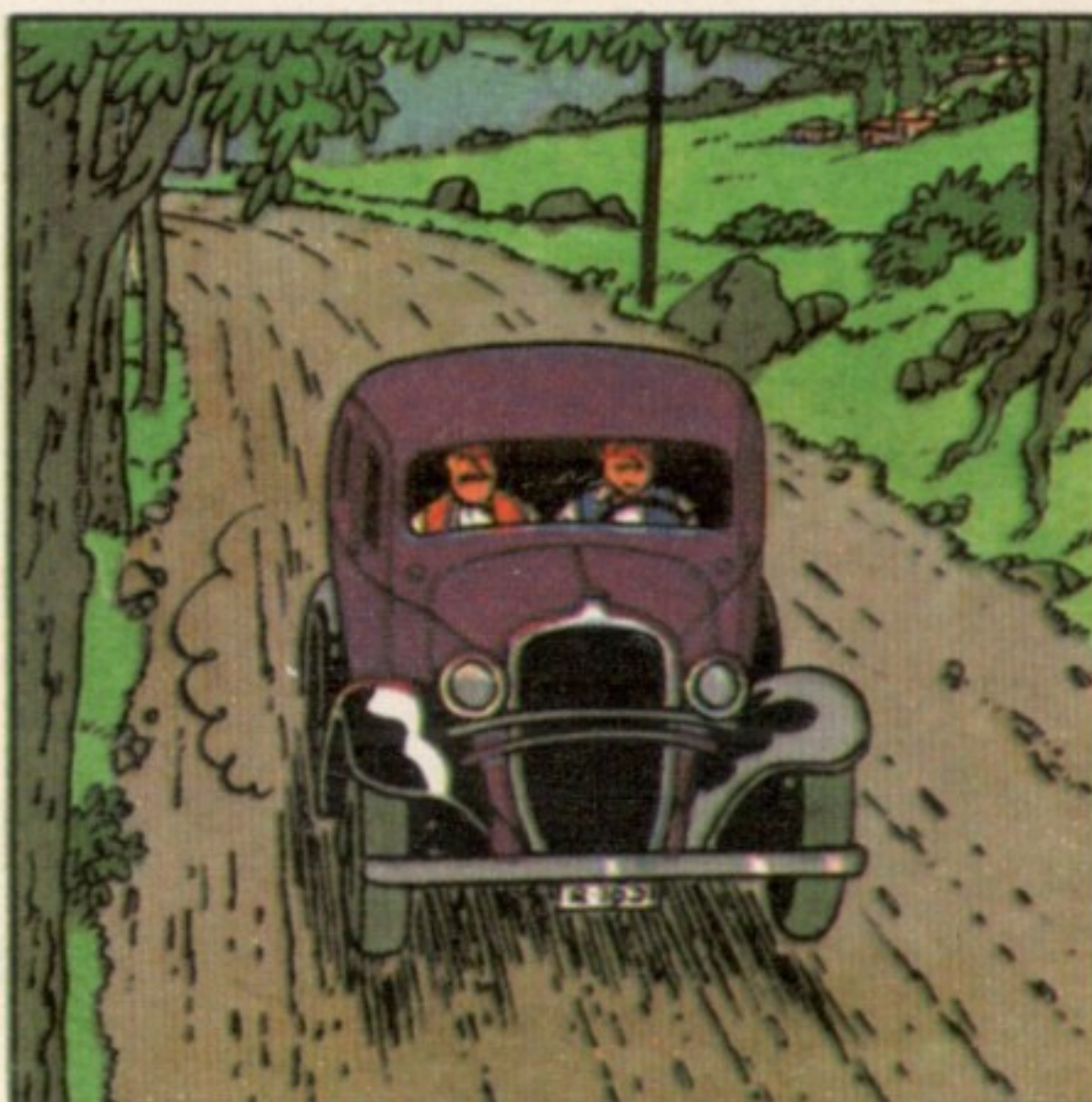
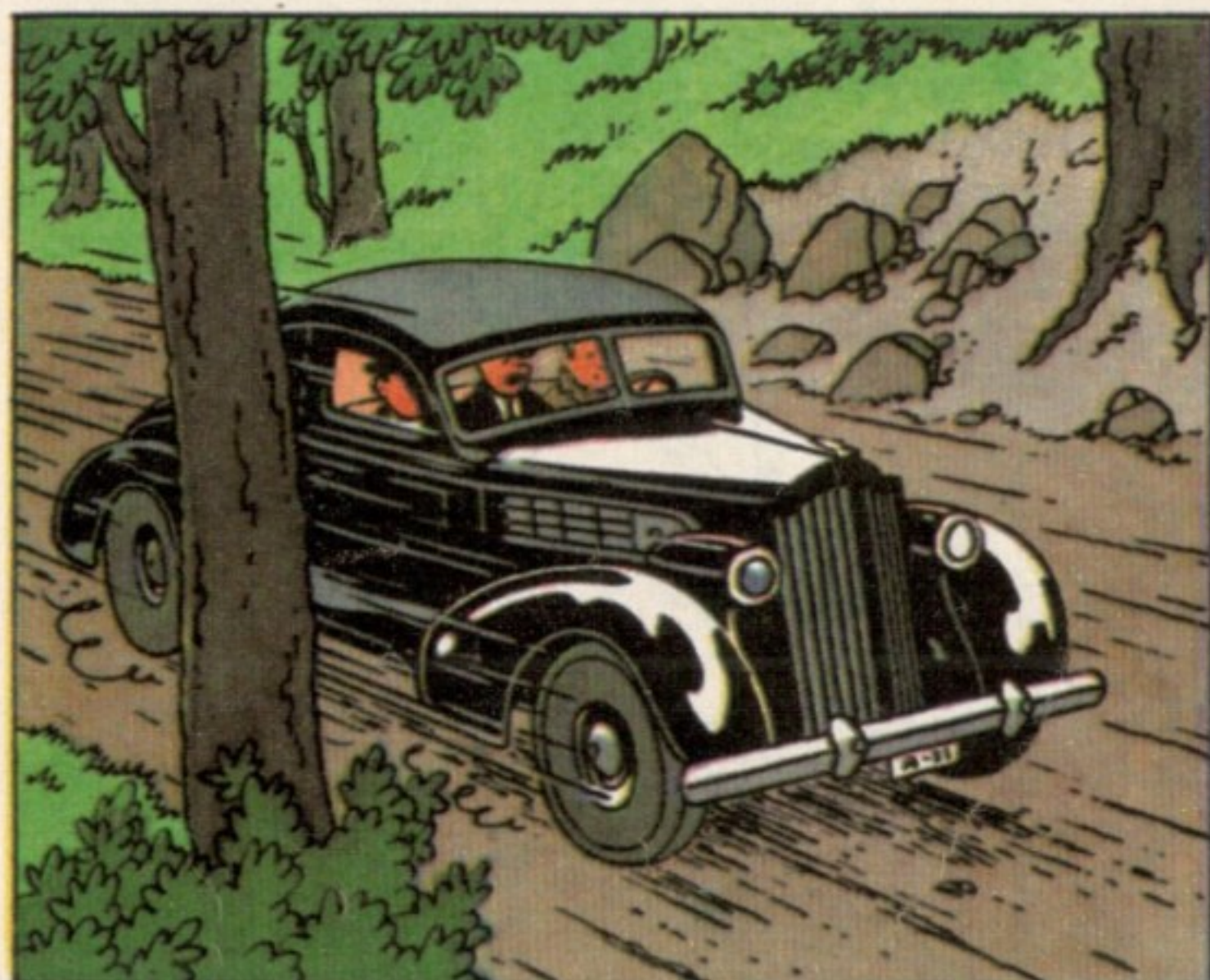

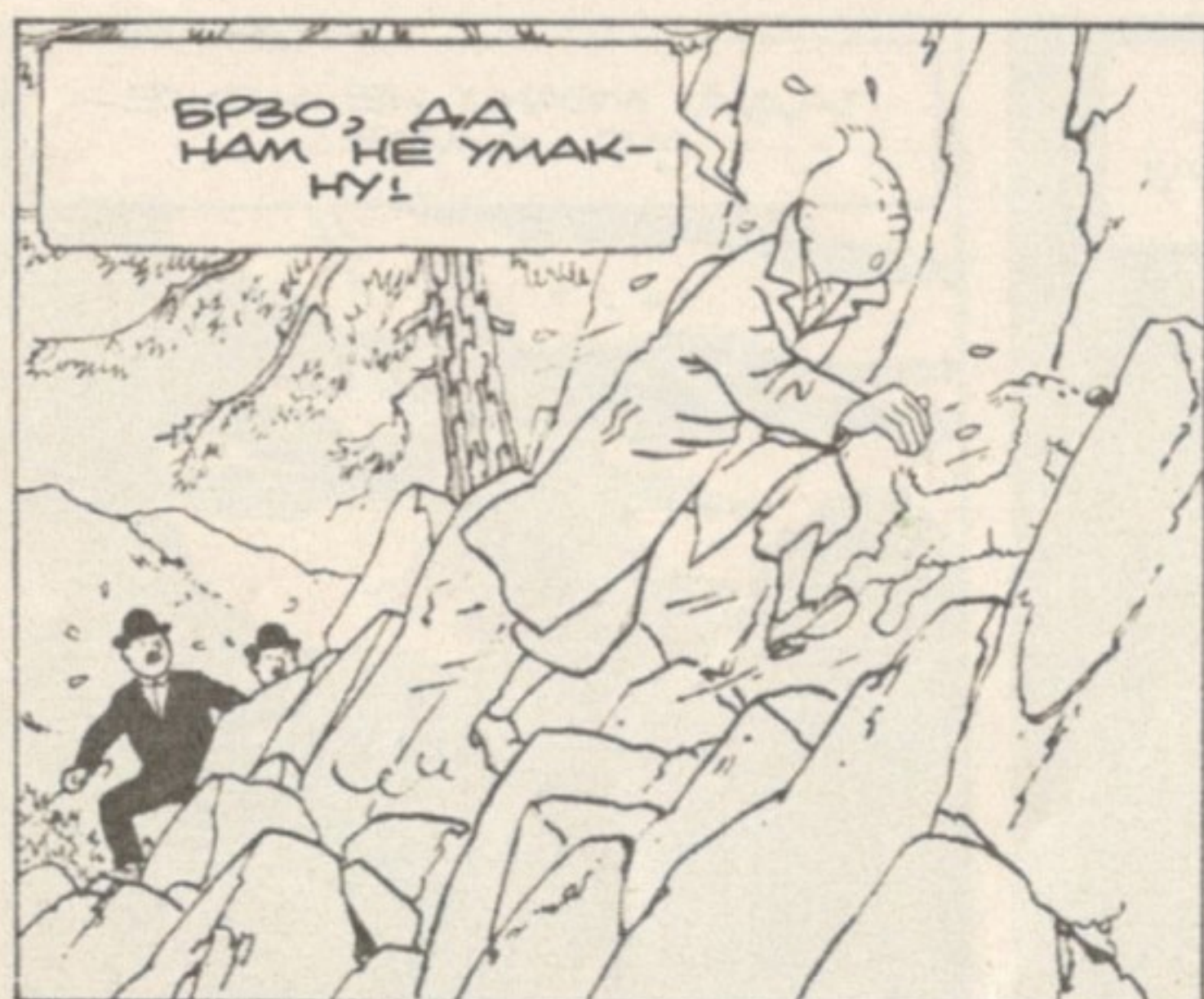
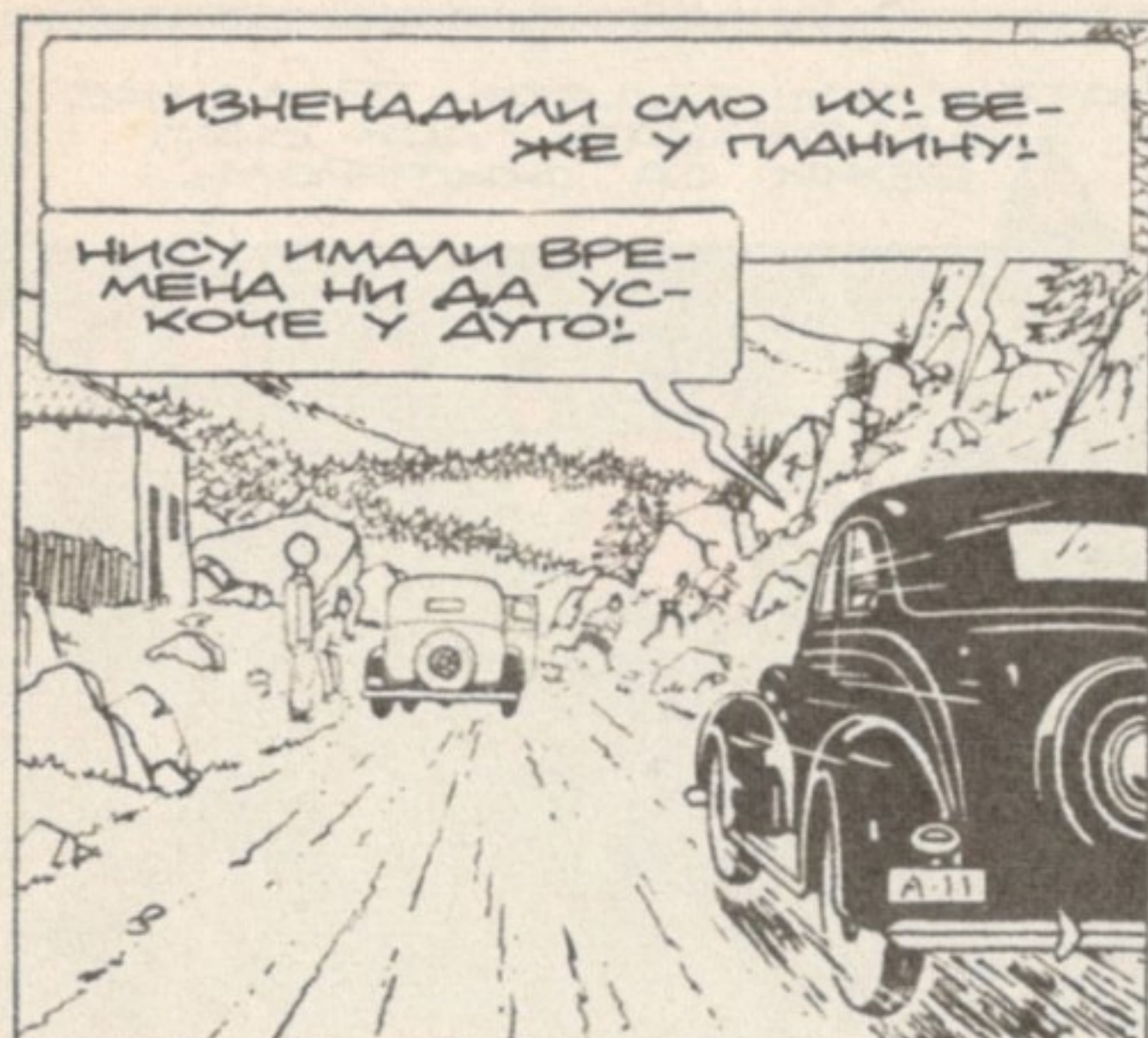

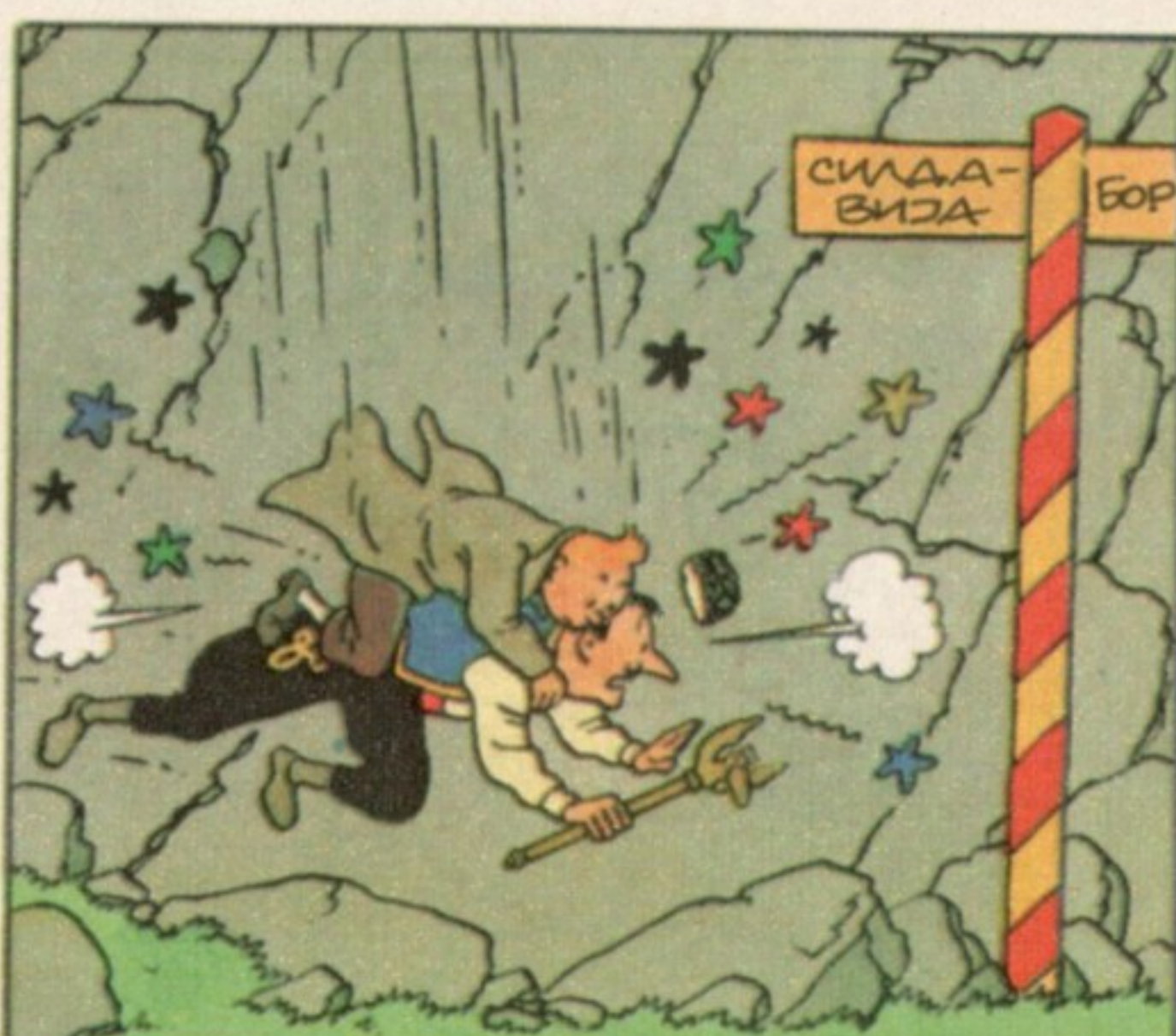
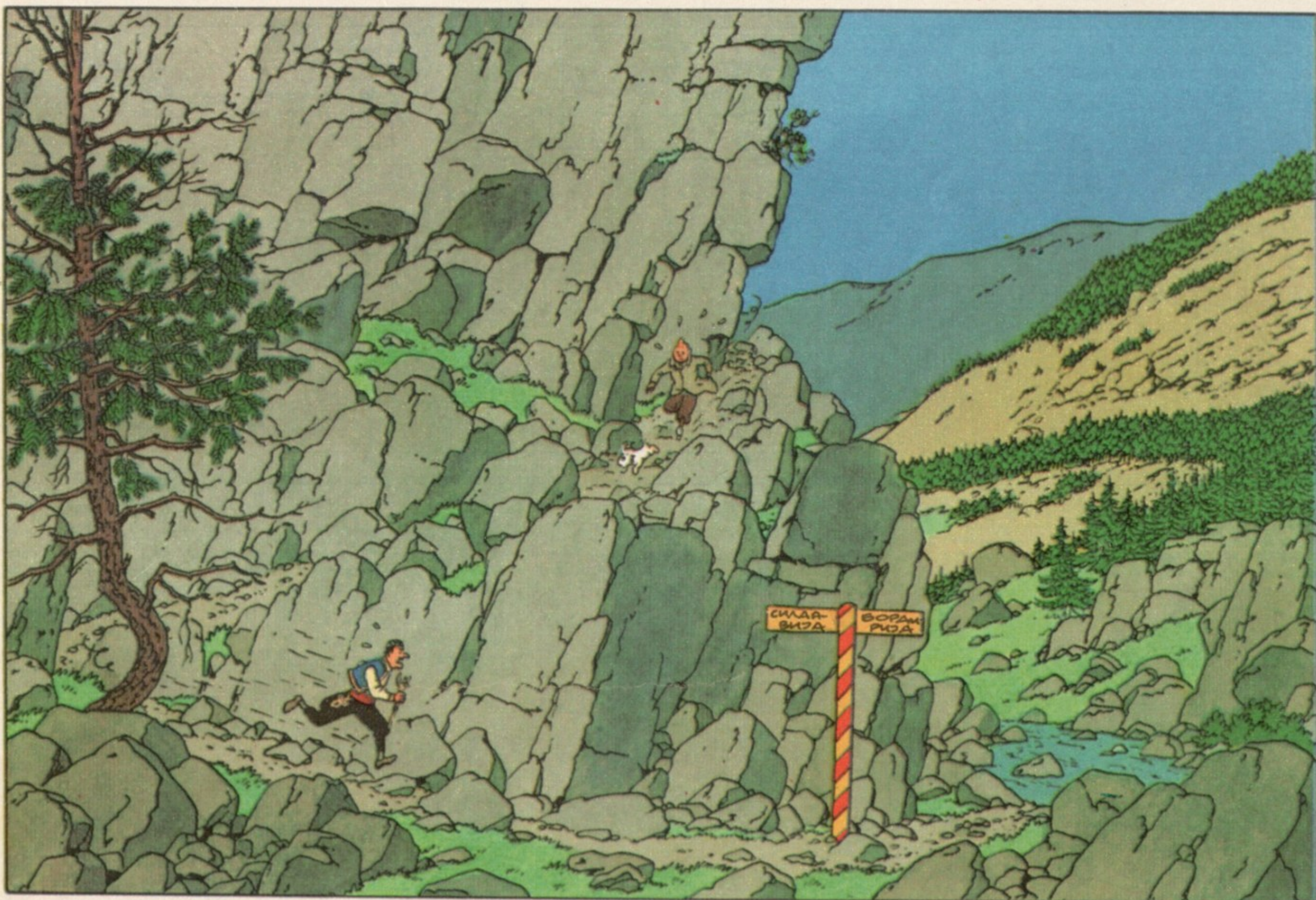
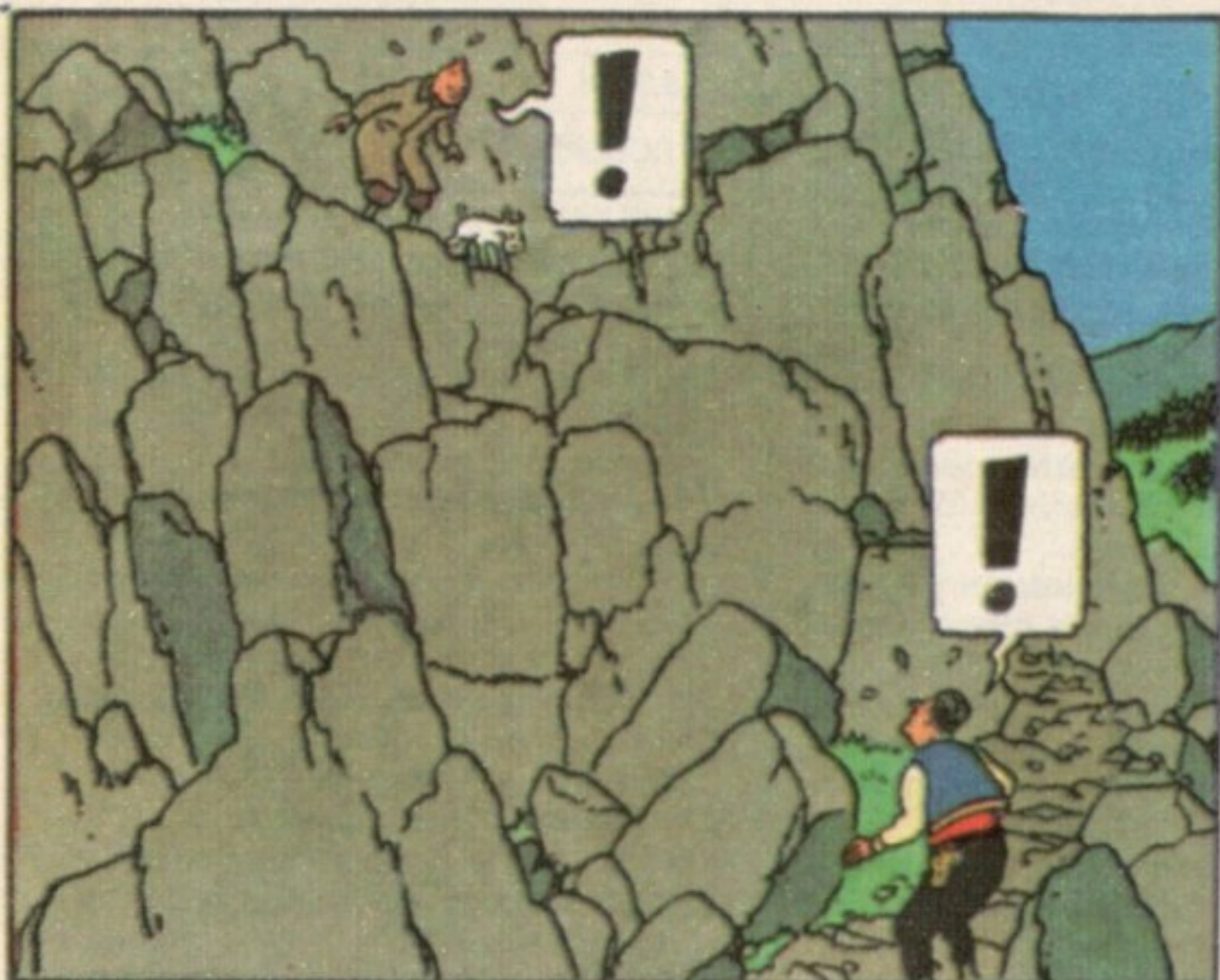

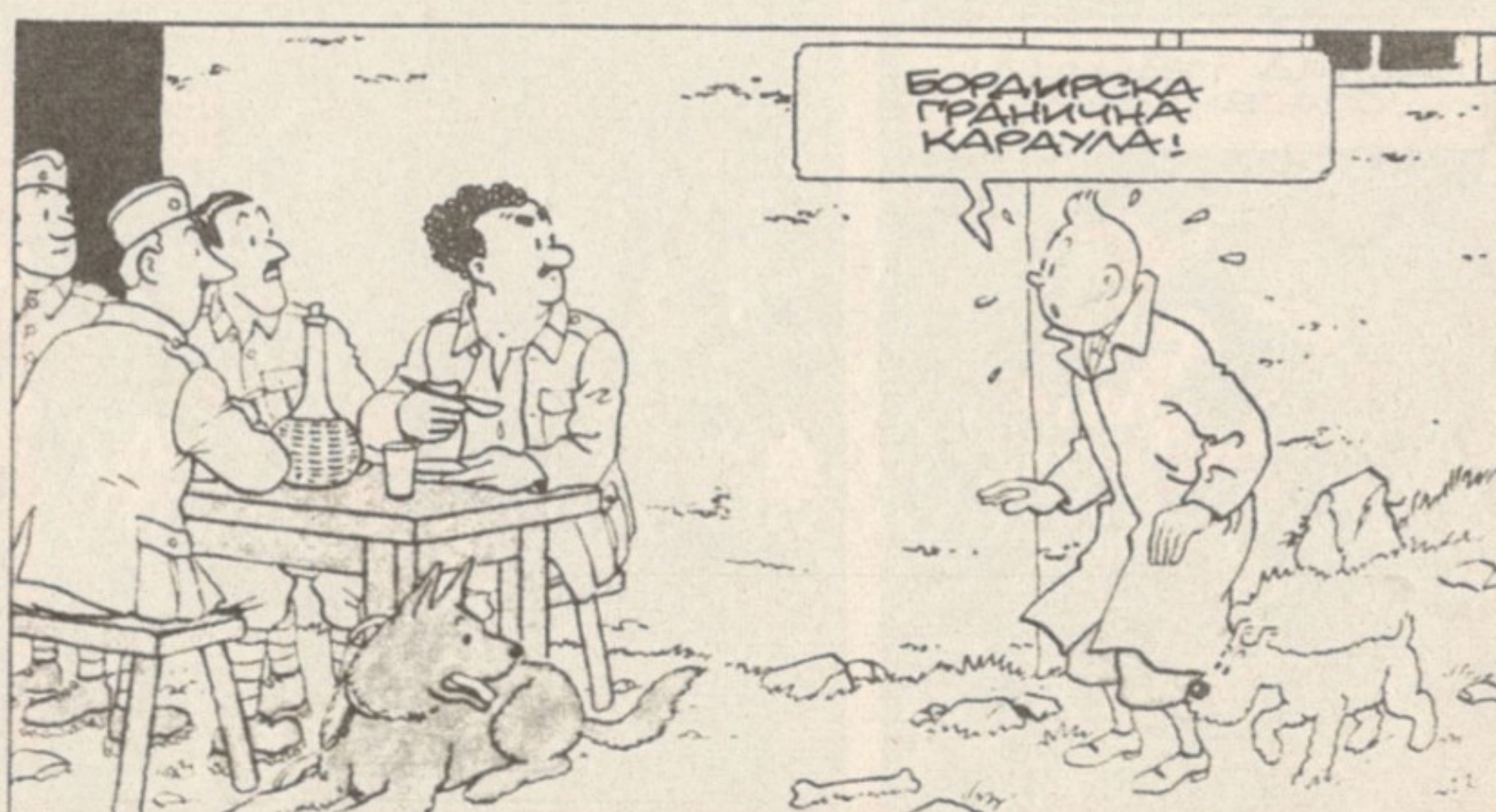
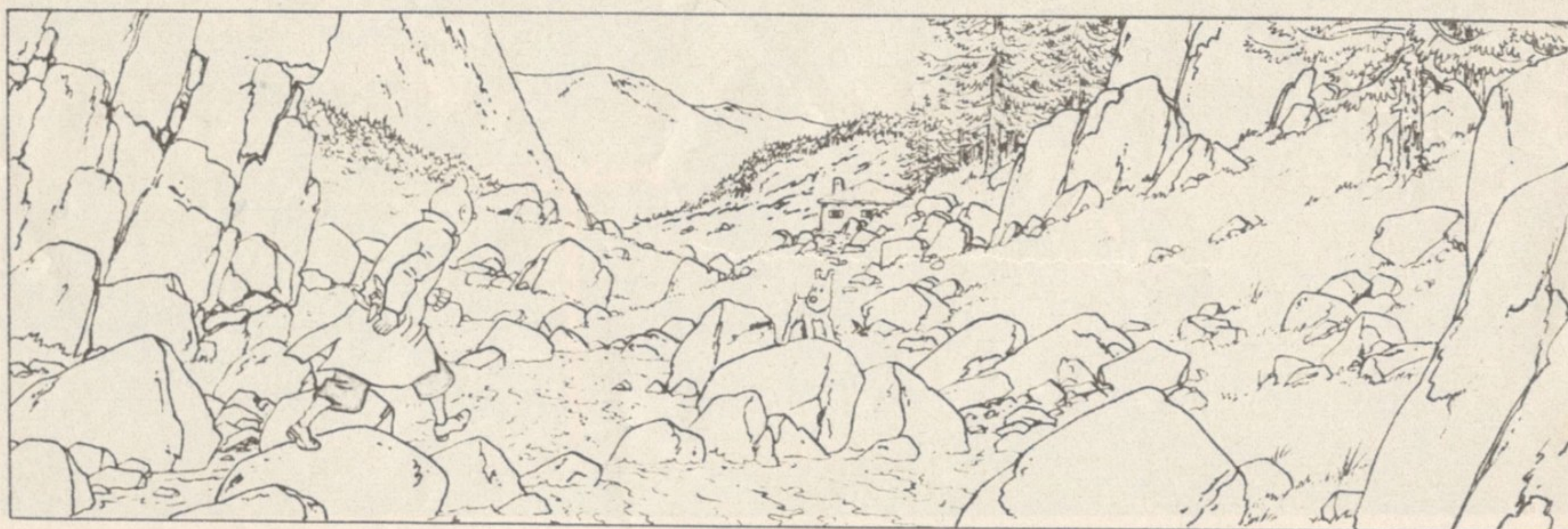

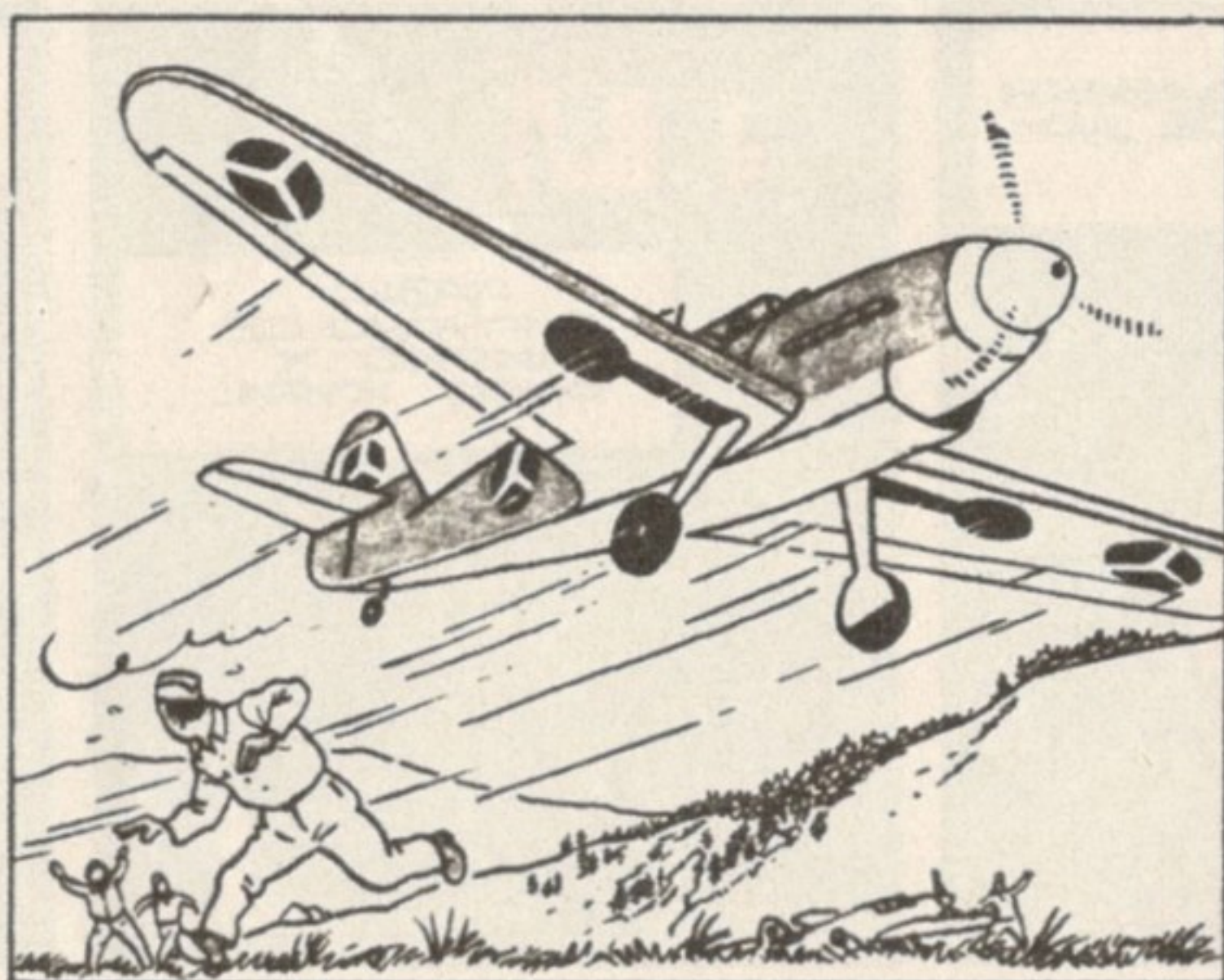
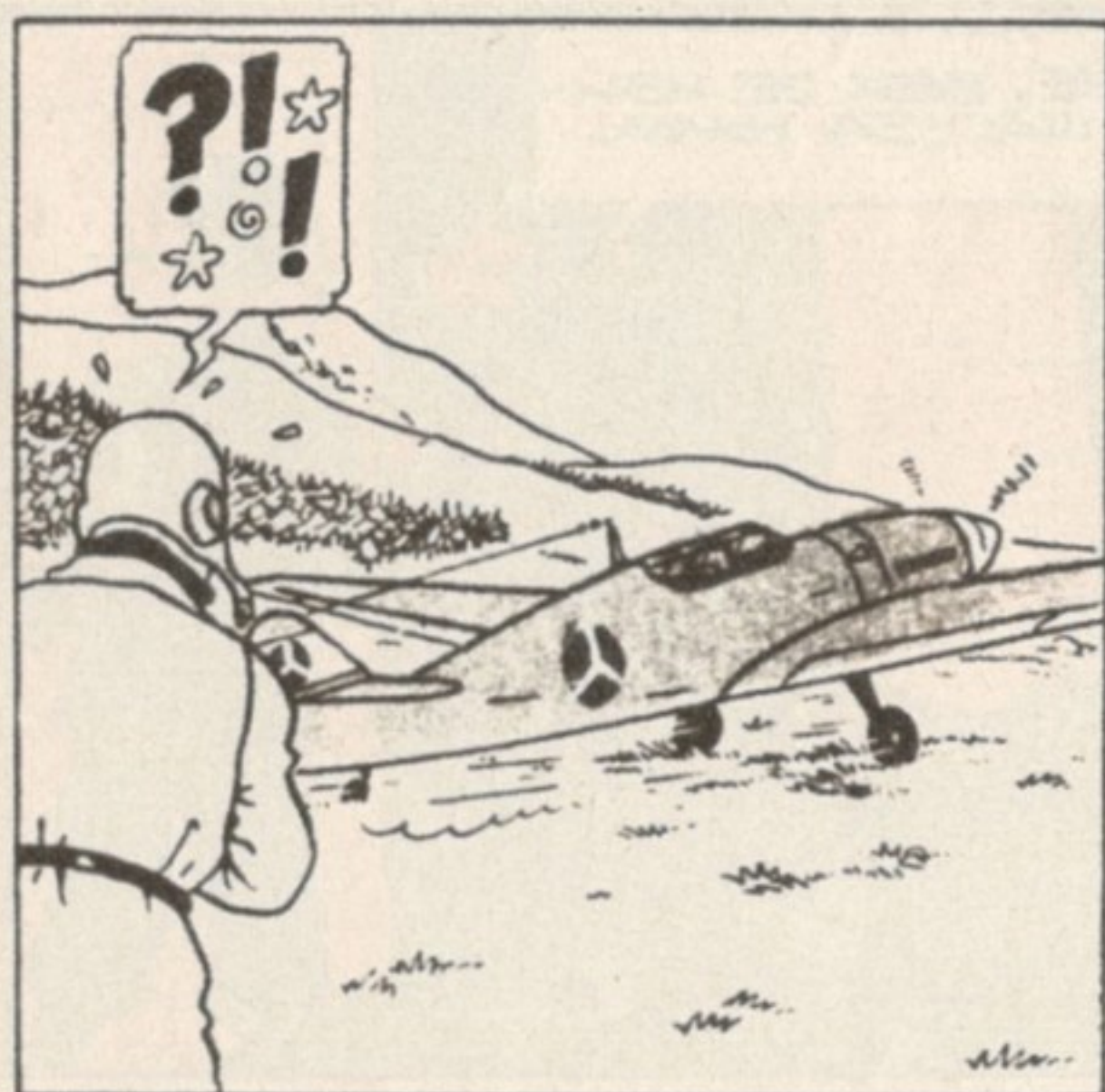
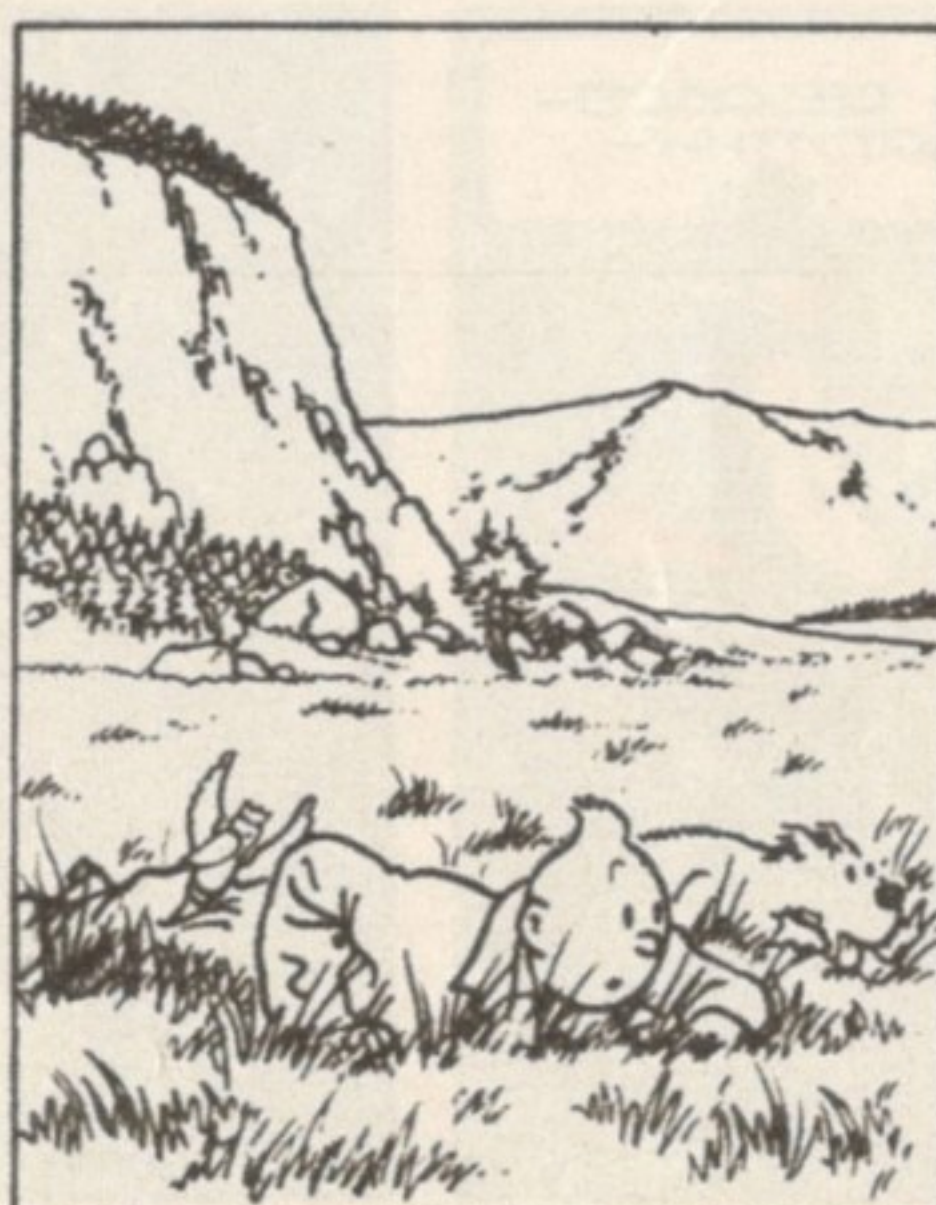
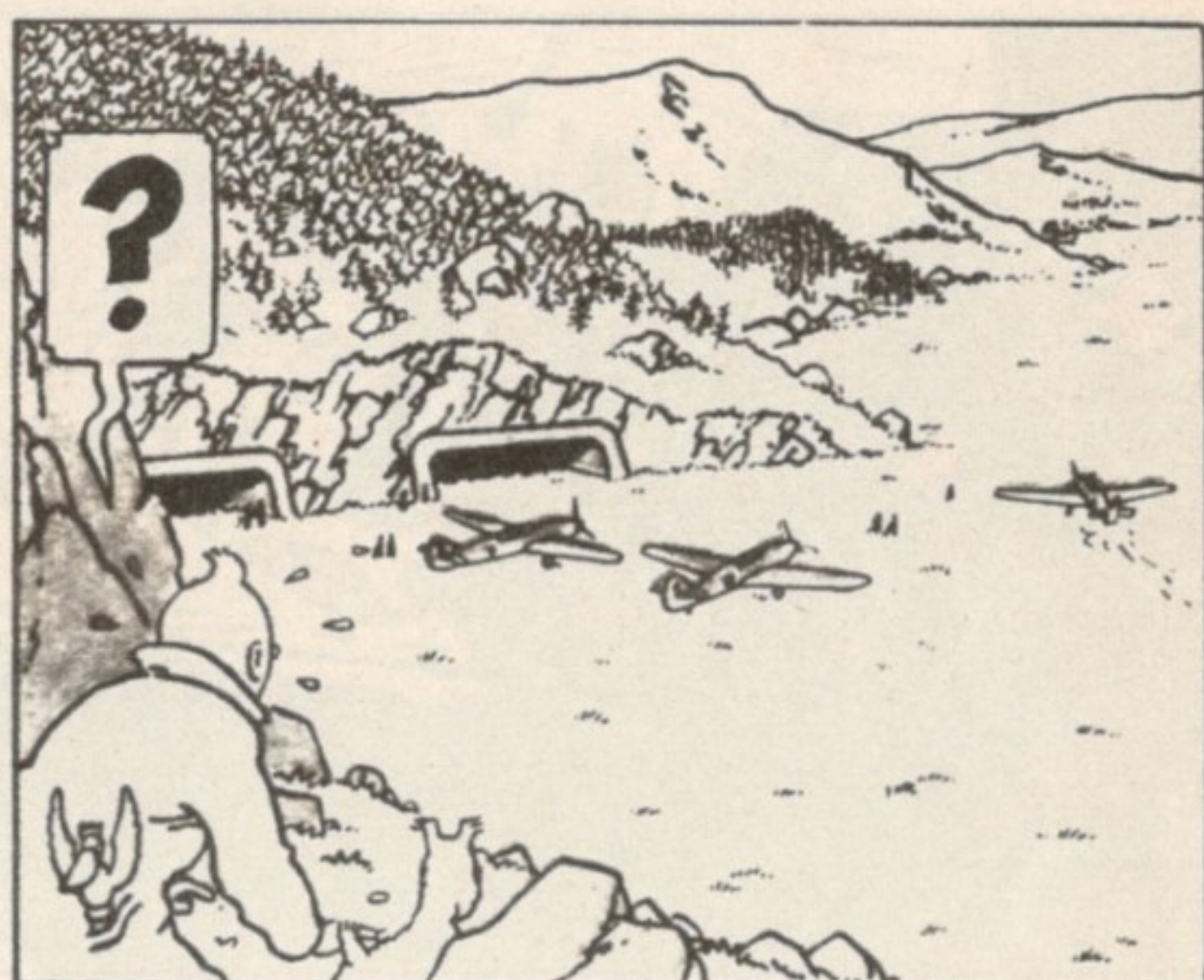

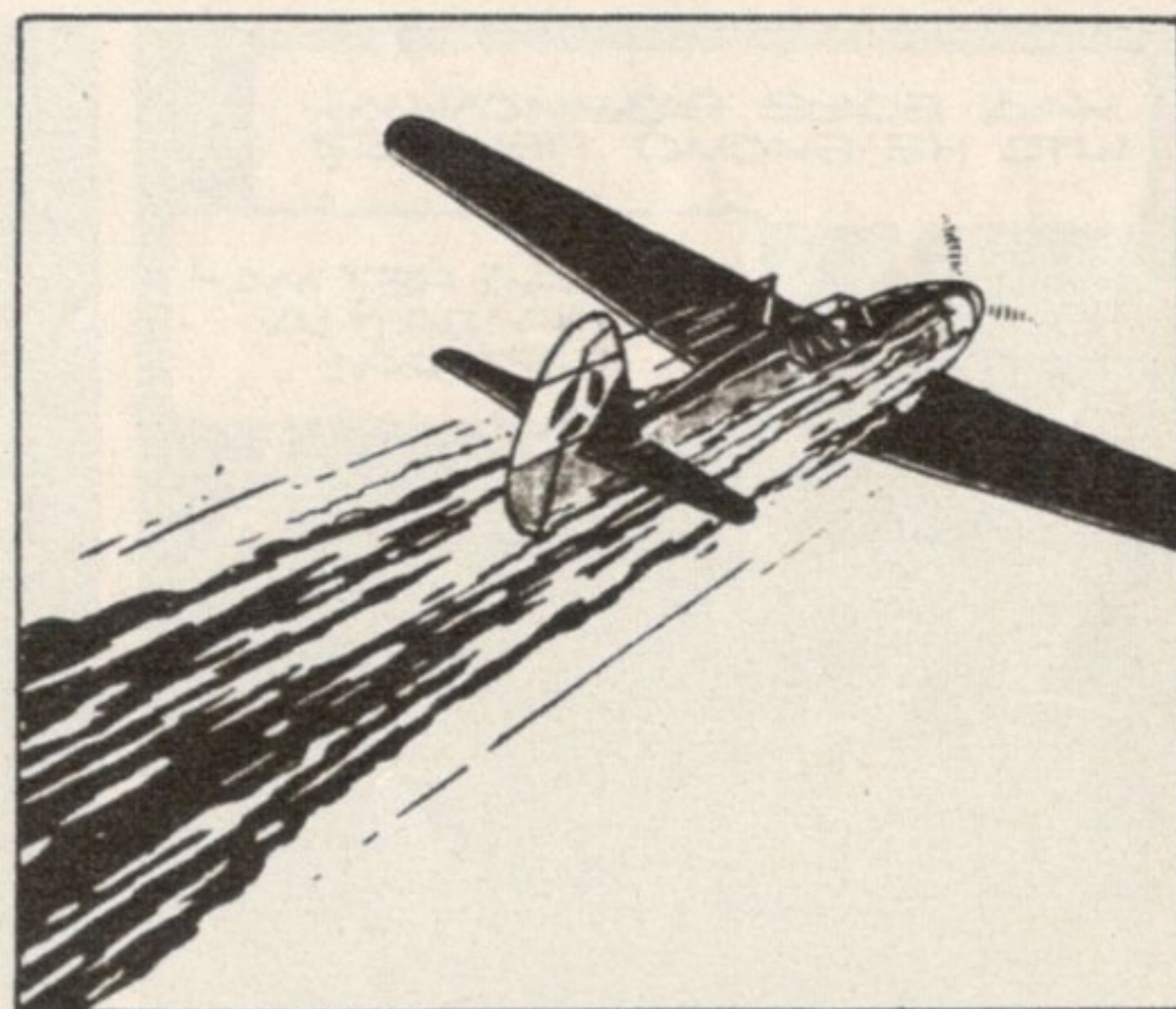
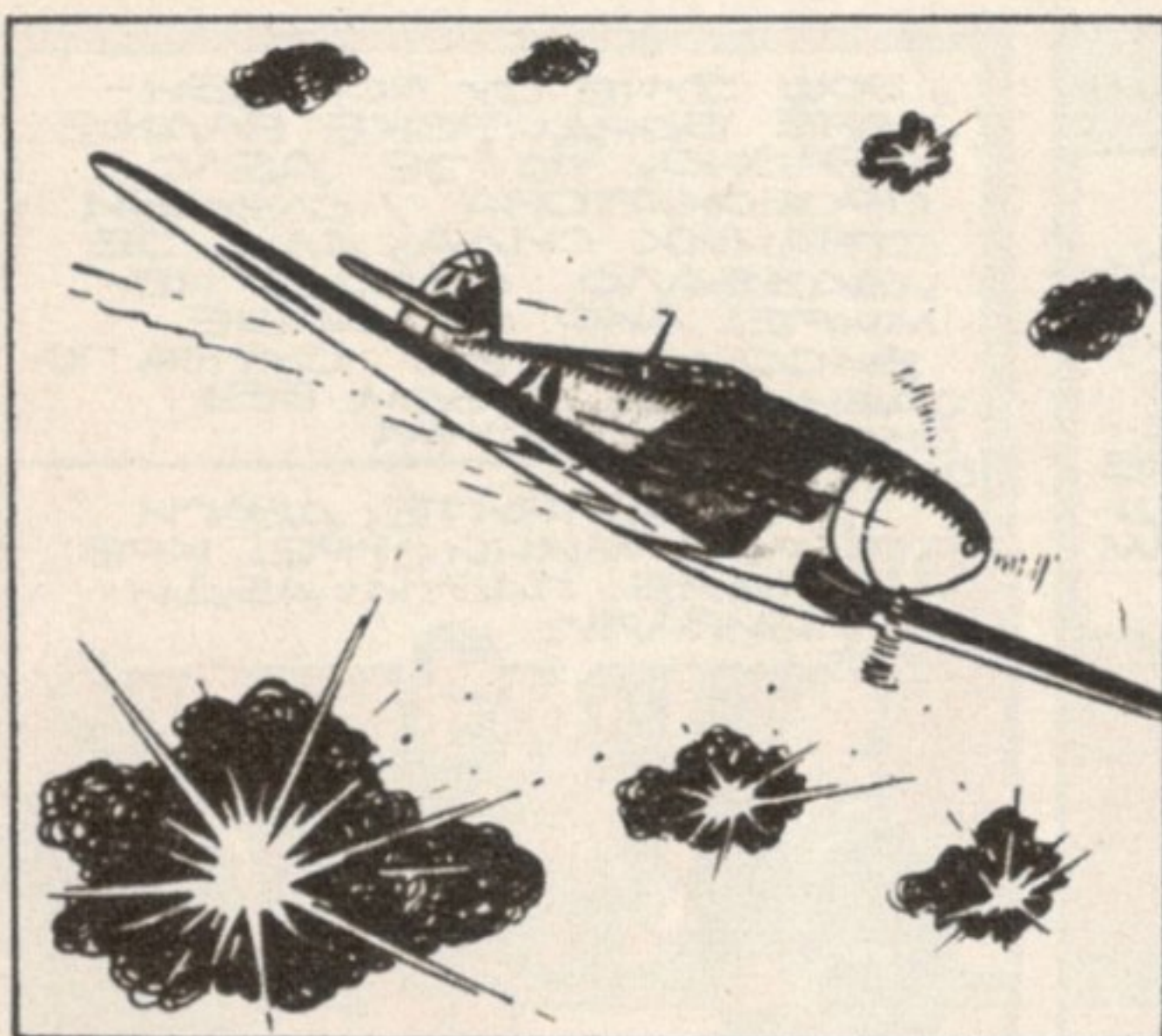
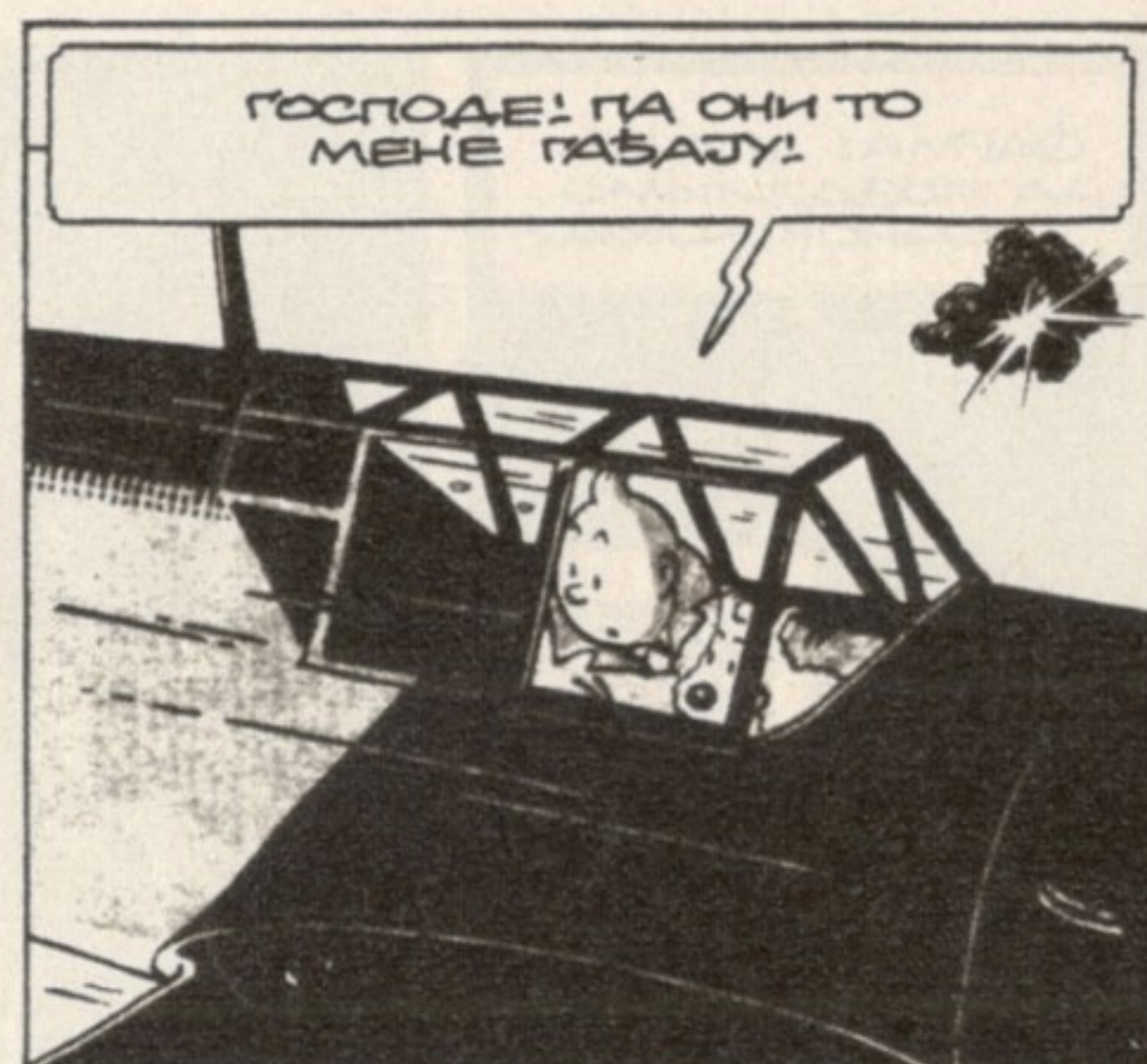
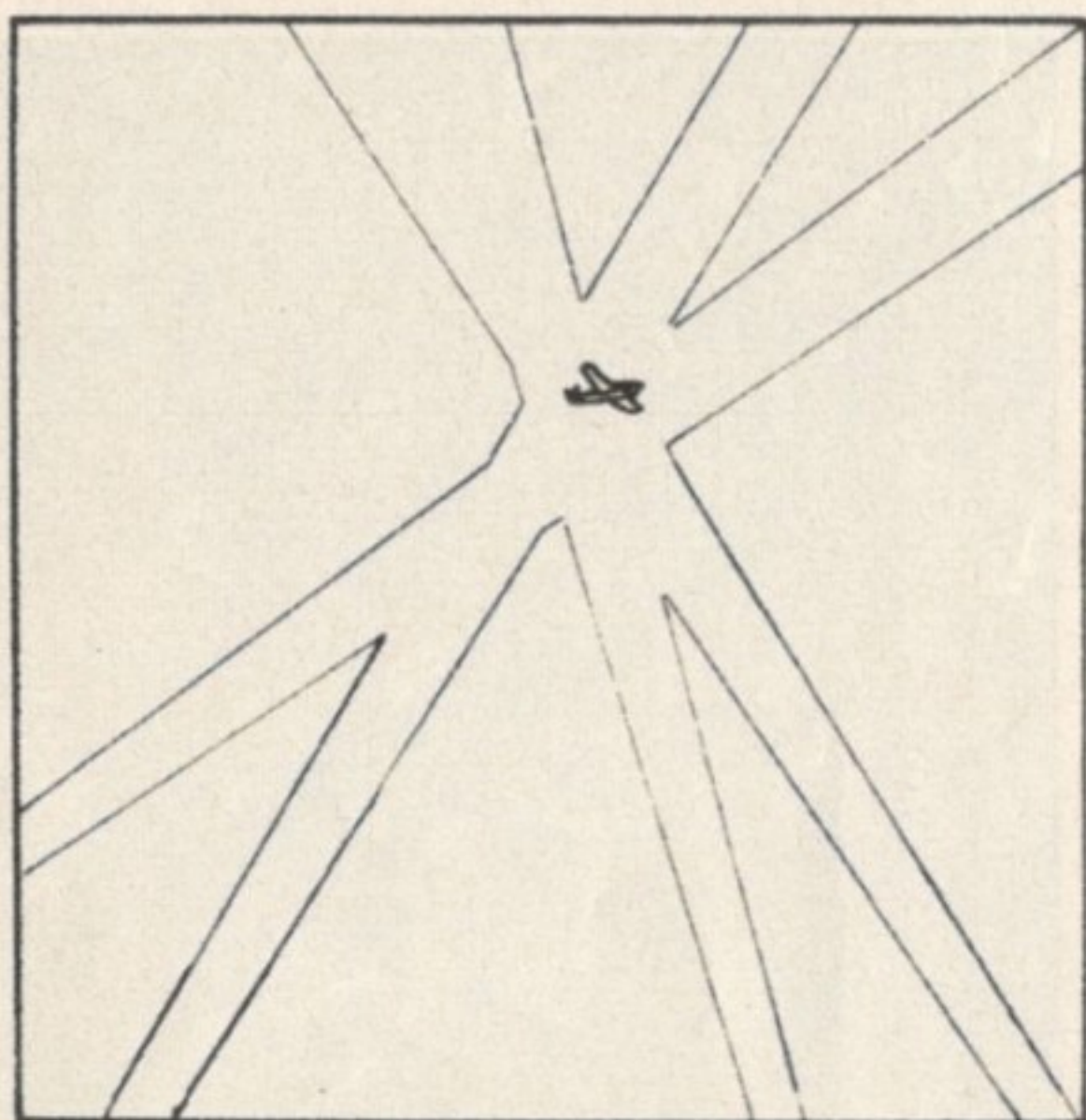
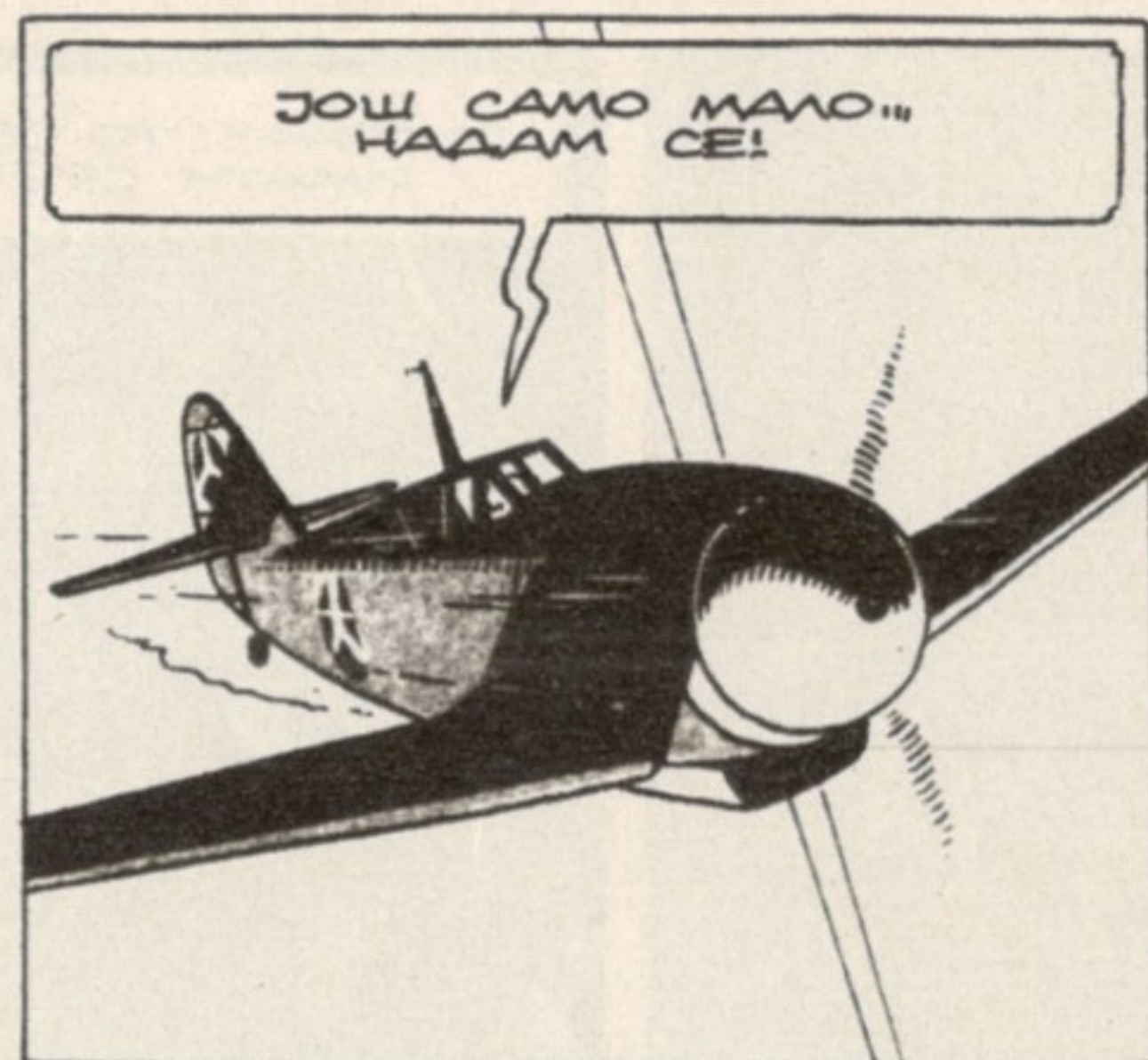
3.3.Р.К. 1239
ПОВЕРЉИВО Командантима ударних снага
ПРЕДМЕТ: Освајање власти
 Скрећем вам пажњу на редослед операција за освајање власти у Силдавији.
 Уочи св. Владимира провокатори наших снага за пропаганду изазваће инциденте чије ће жртве бити становници бордирске националности.
 На дан св. Владимира у 12 часова (час X) ударне снаге заузеће радио-станицу Клов П.Т.Т., аеродром, електричну централу, поштару, банке, централну пошту, краљев двор, замак Кропов, итд...
 Сви шефови секција правовремено ће добити наређења за извршење задатака. Амаих!
 Мистлер, с.р.

3.3.Р.К. 1240
ПОВЕРЉИВО Командантима ударних снага
ПРЕДМЕТ: Освајање власти
 Подсећам да ћу послати радио-апел чим нам станица Клов П.Т.Т. падне у руке.
 На тај знак бордирске моторизоване јединице упаћиће на силдавску територију да би нашу земљу ослободиле тираније краља Мускара XII.
 Имајући у виду колебљив отпор који им могу пружити малобројне фанатичне краљеве присталице и неки елементи слућеног народа, бордирске трупе стићи ће у Клов око 17 часова.
 Позивам све чланове 3.3.Р.К. да до тог часа до последње капи крви задрже положаје које ће заузети у подне. Амаих!
 Мистлер, с.р.

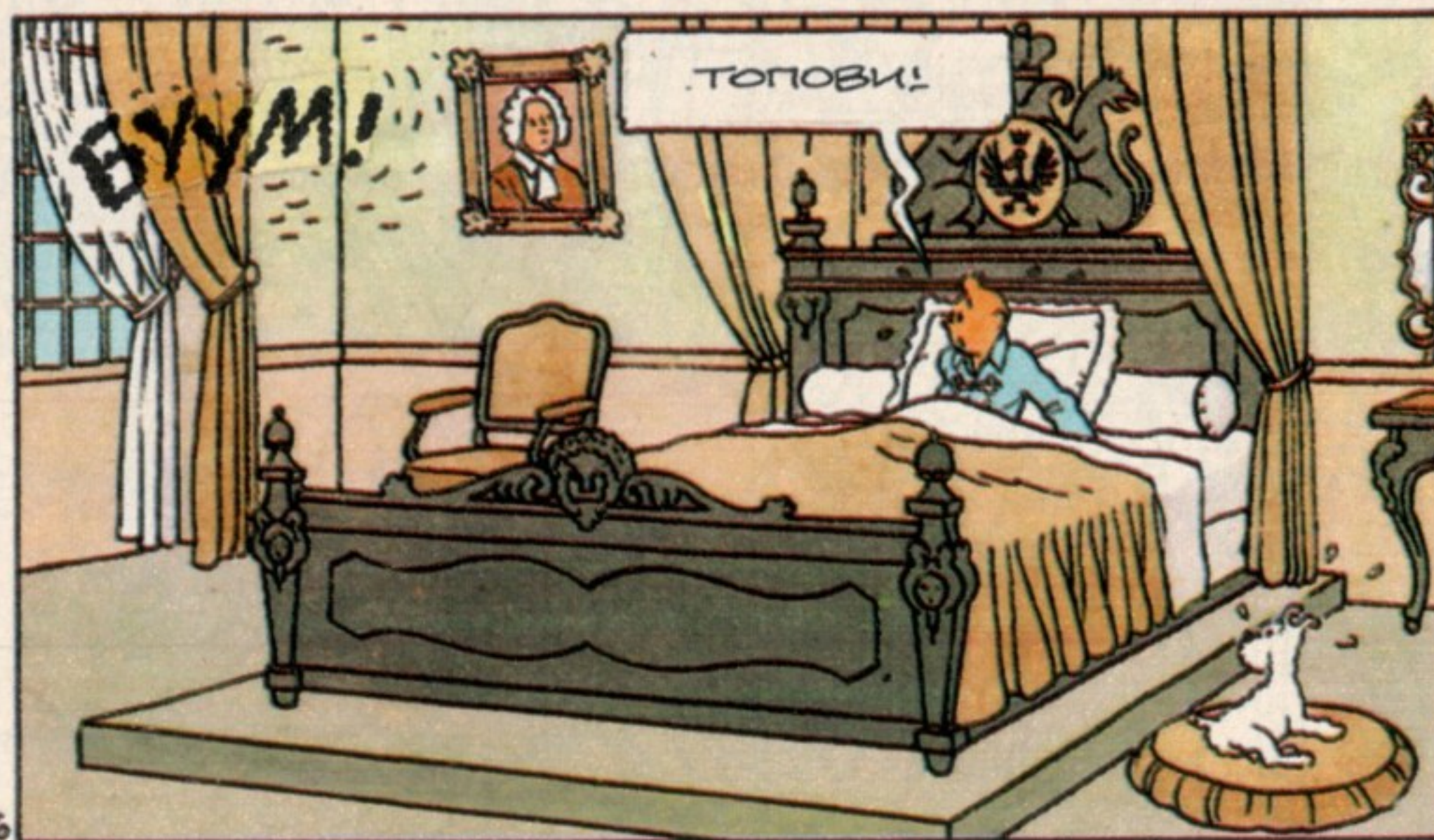
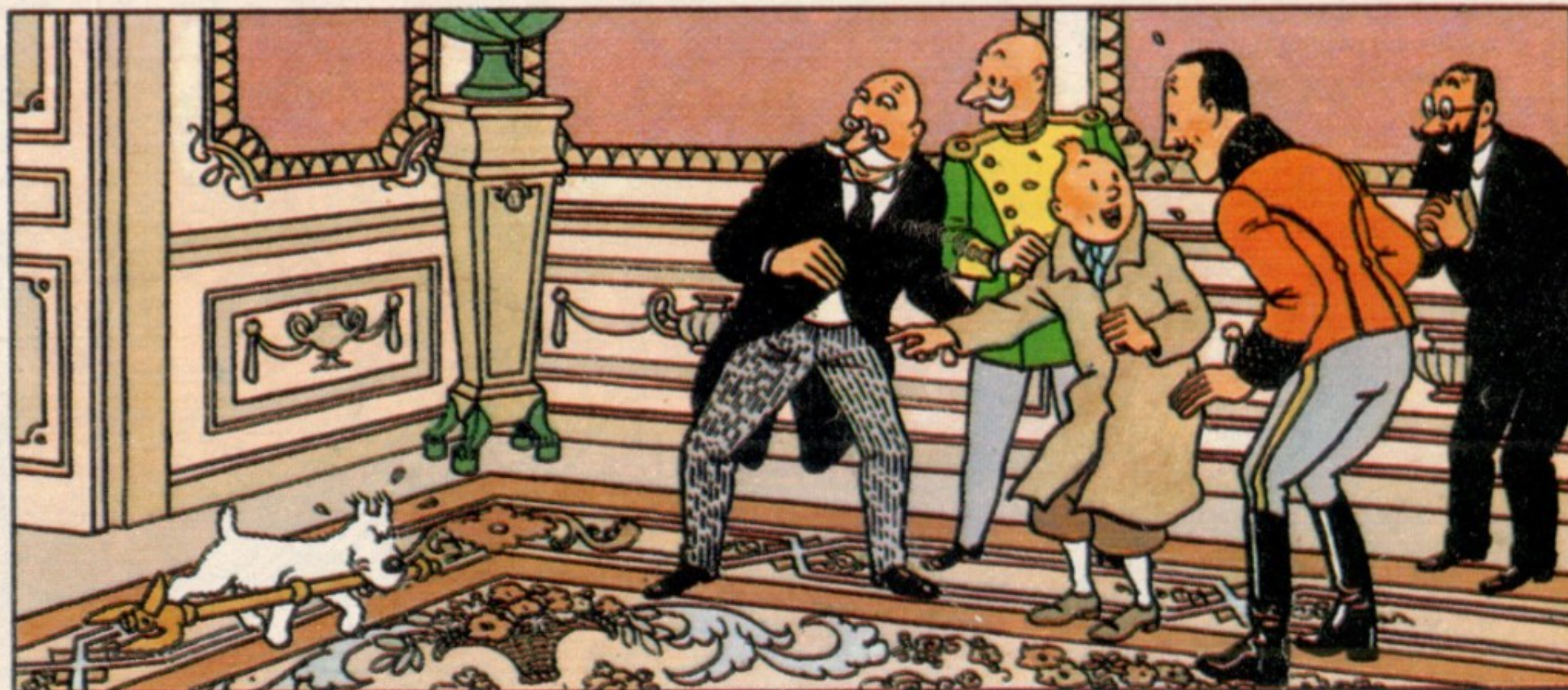
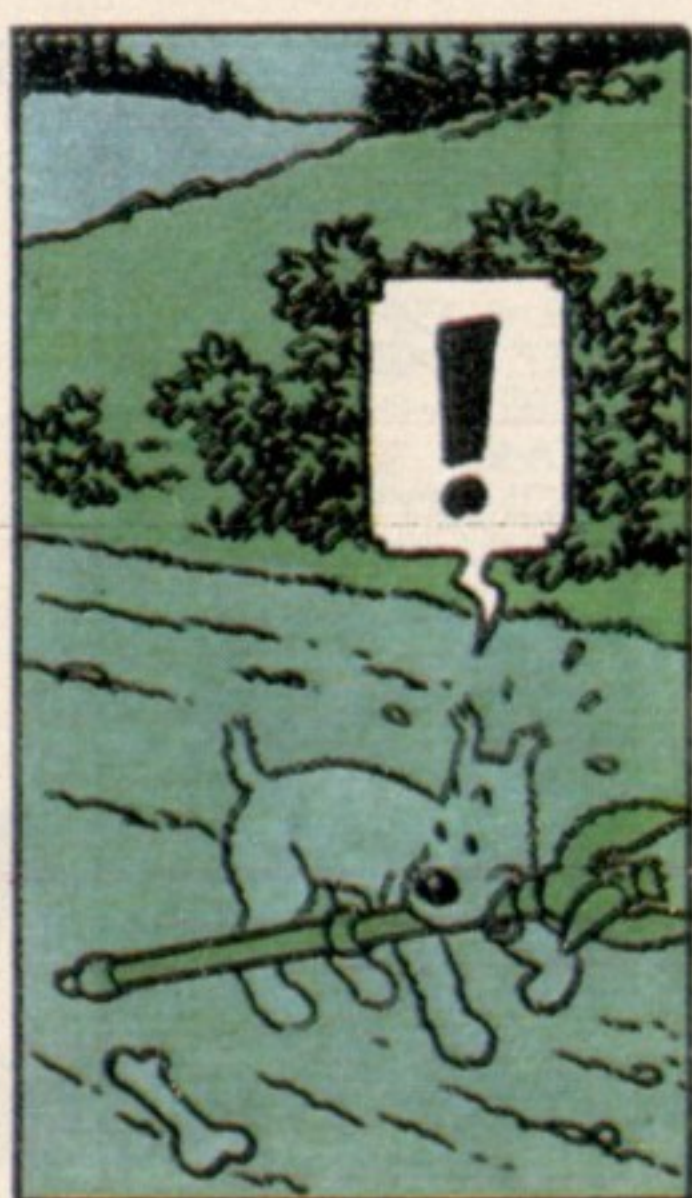

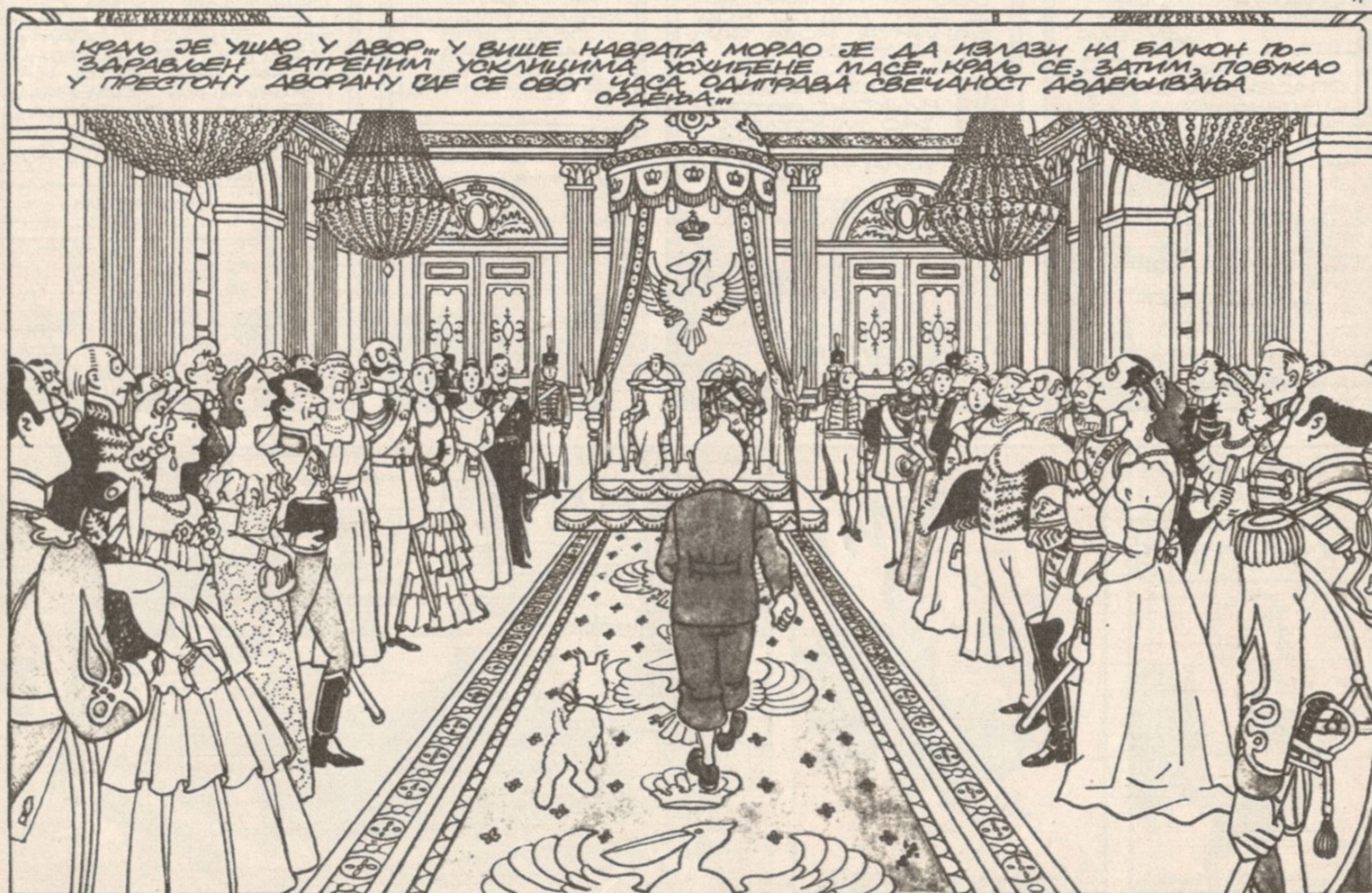
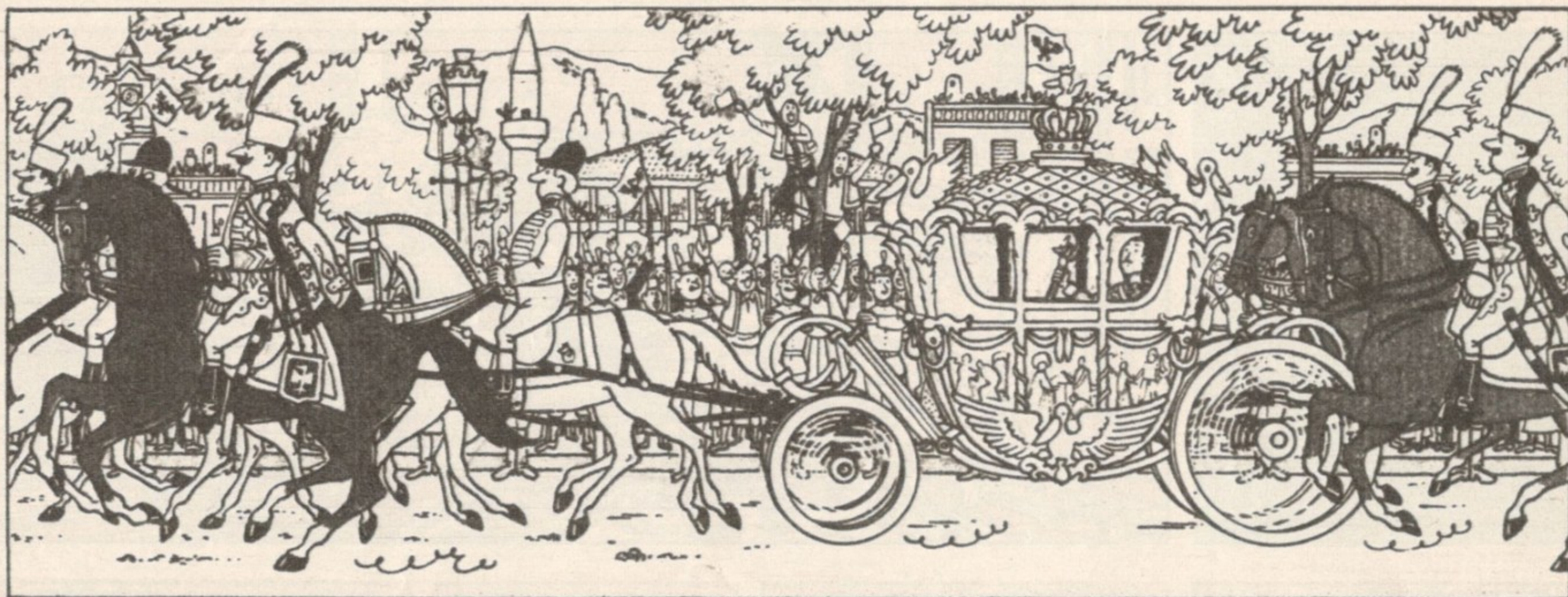
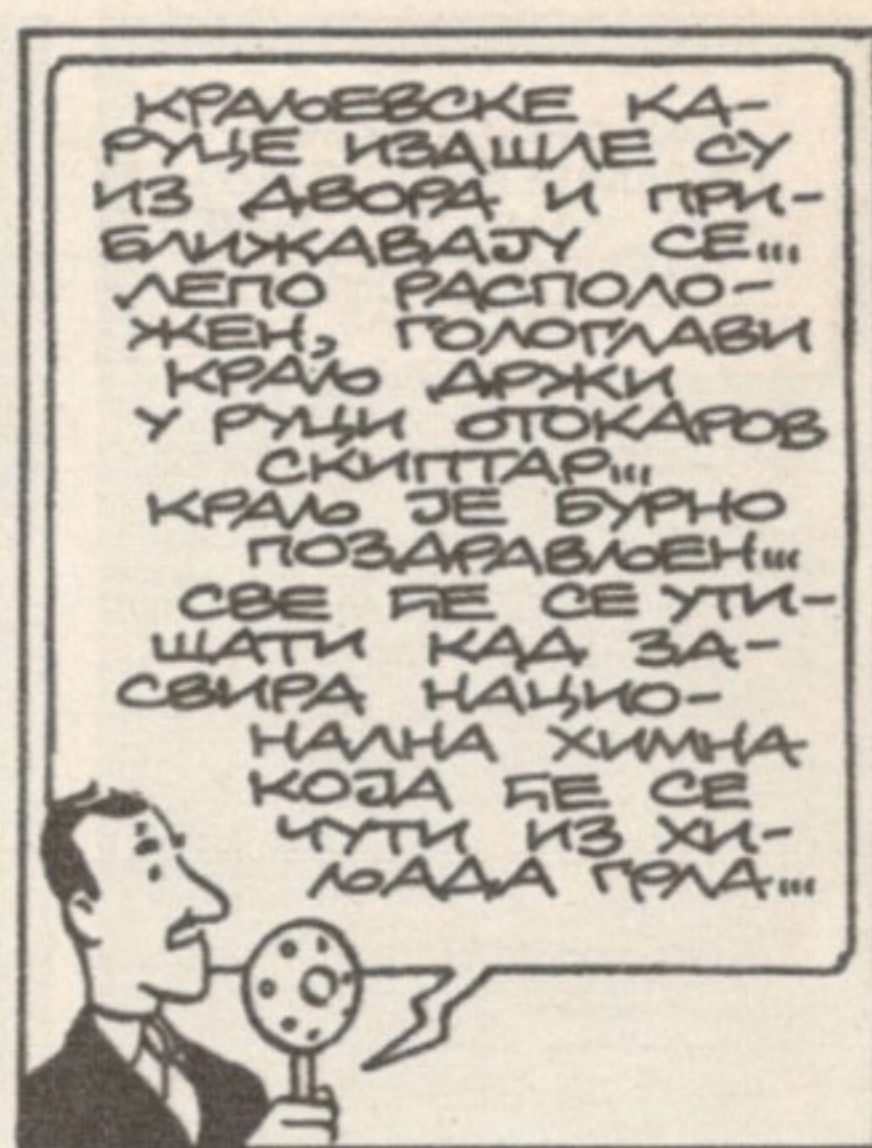

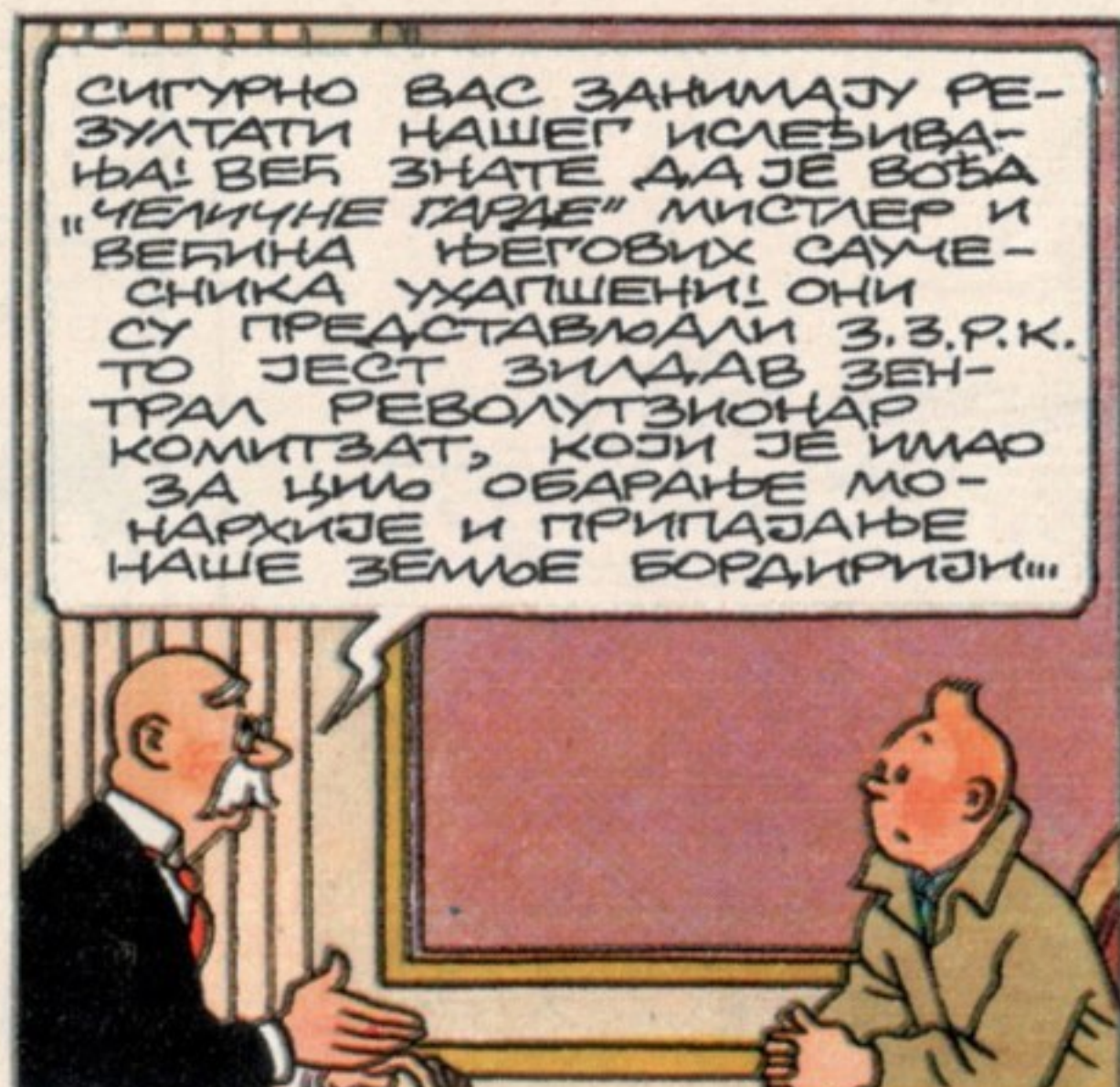
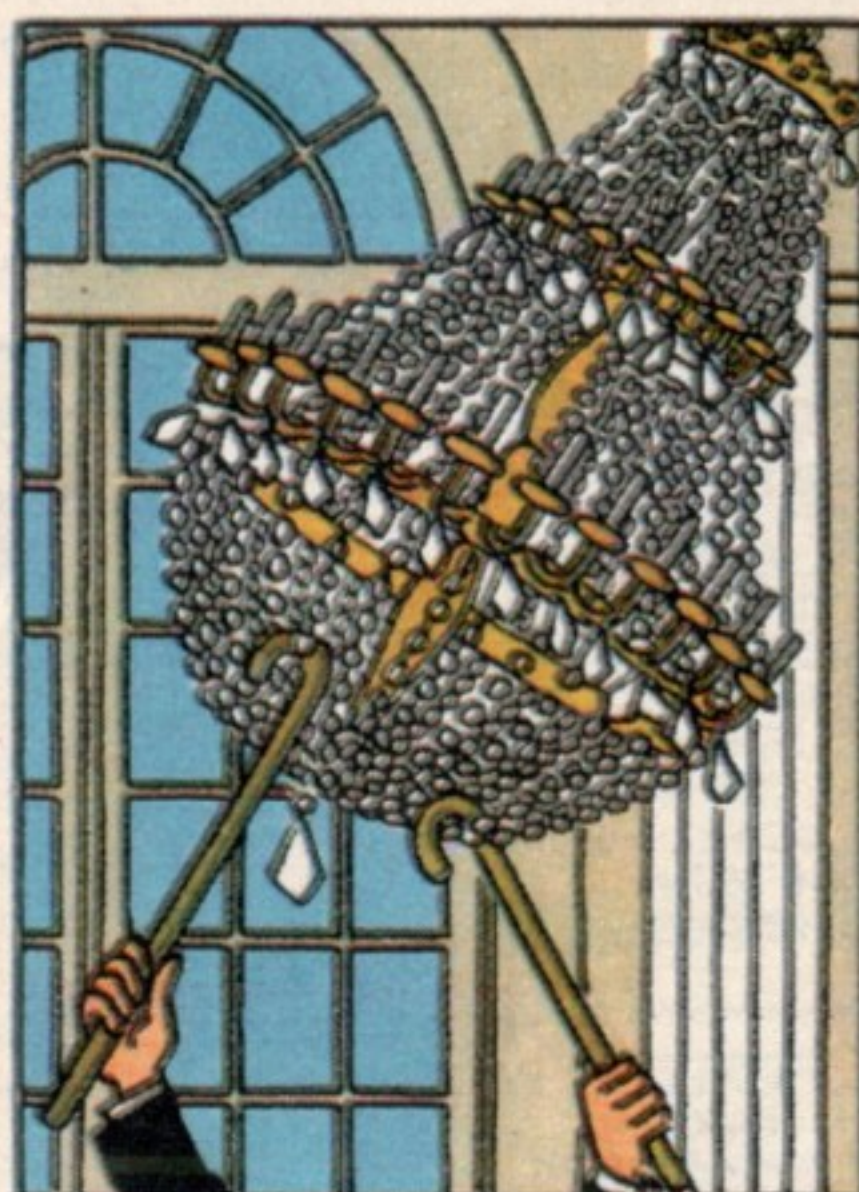

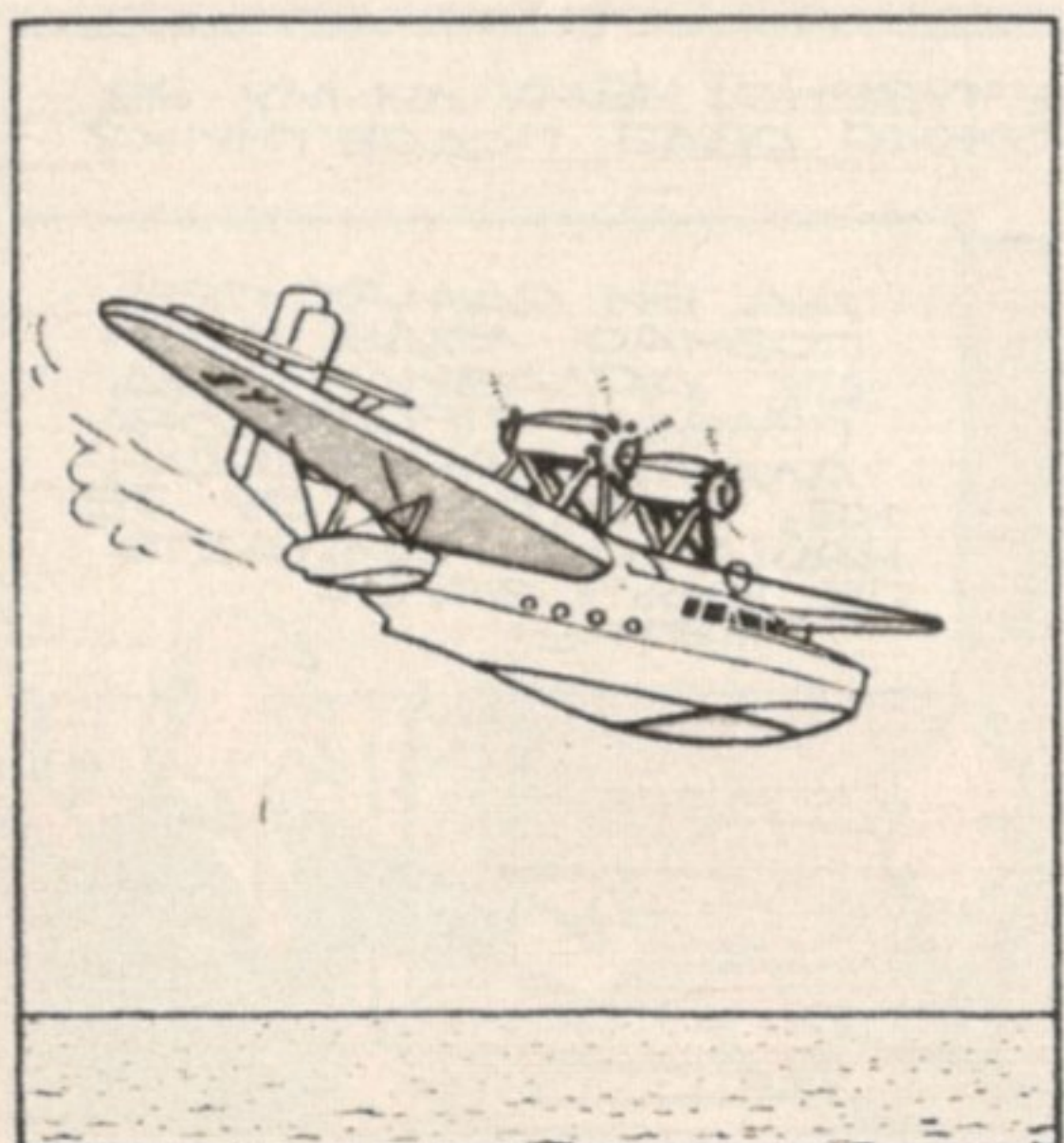
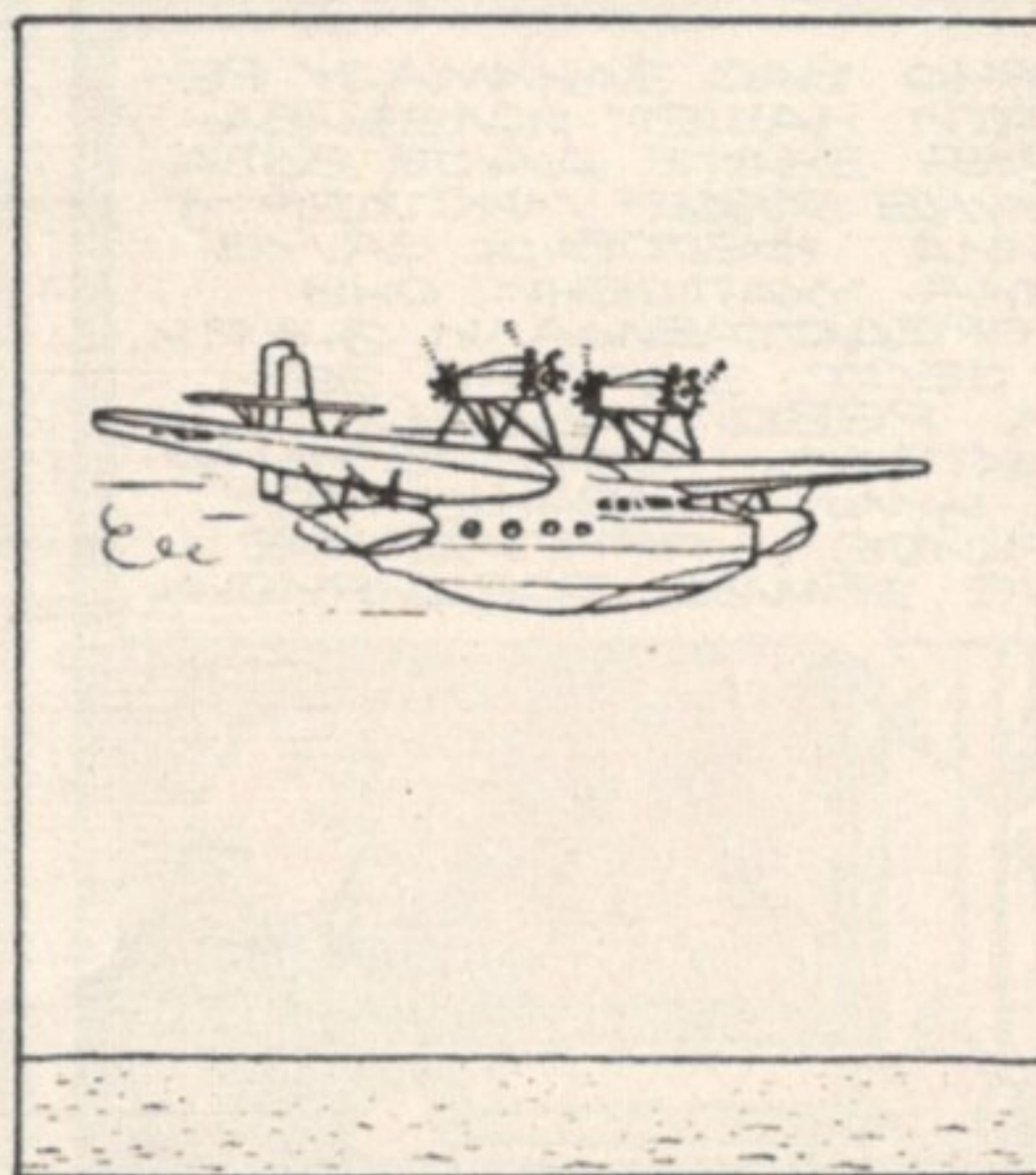
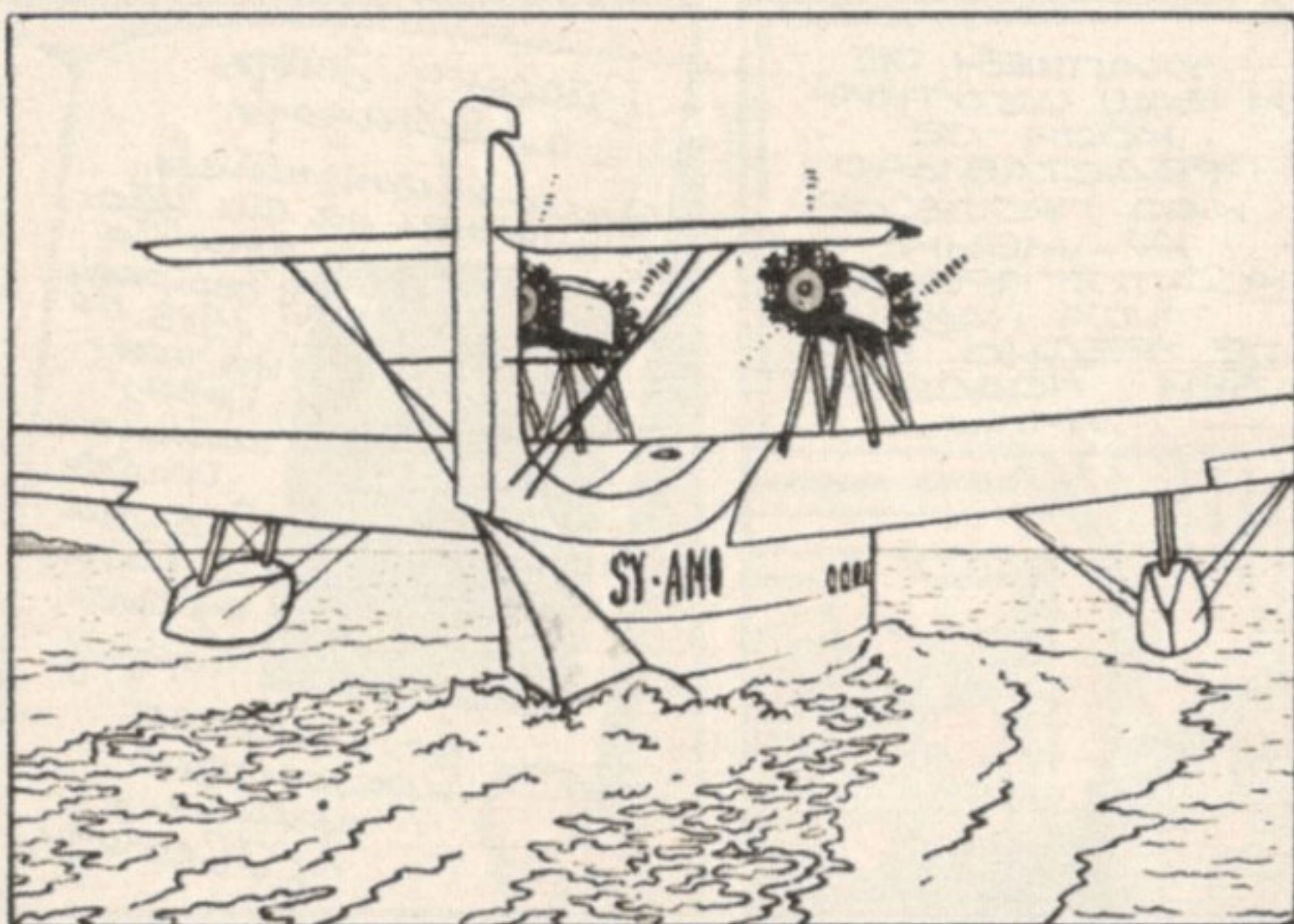
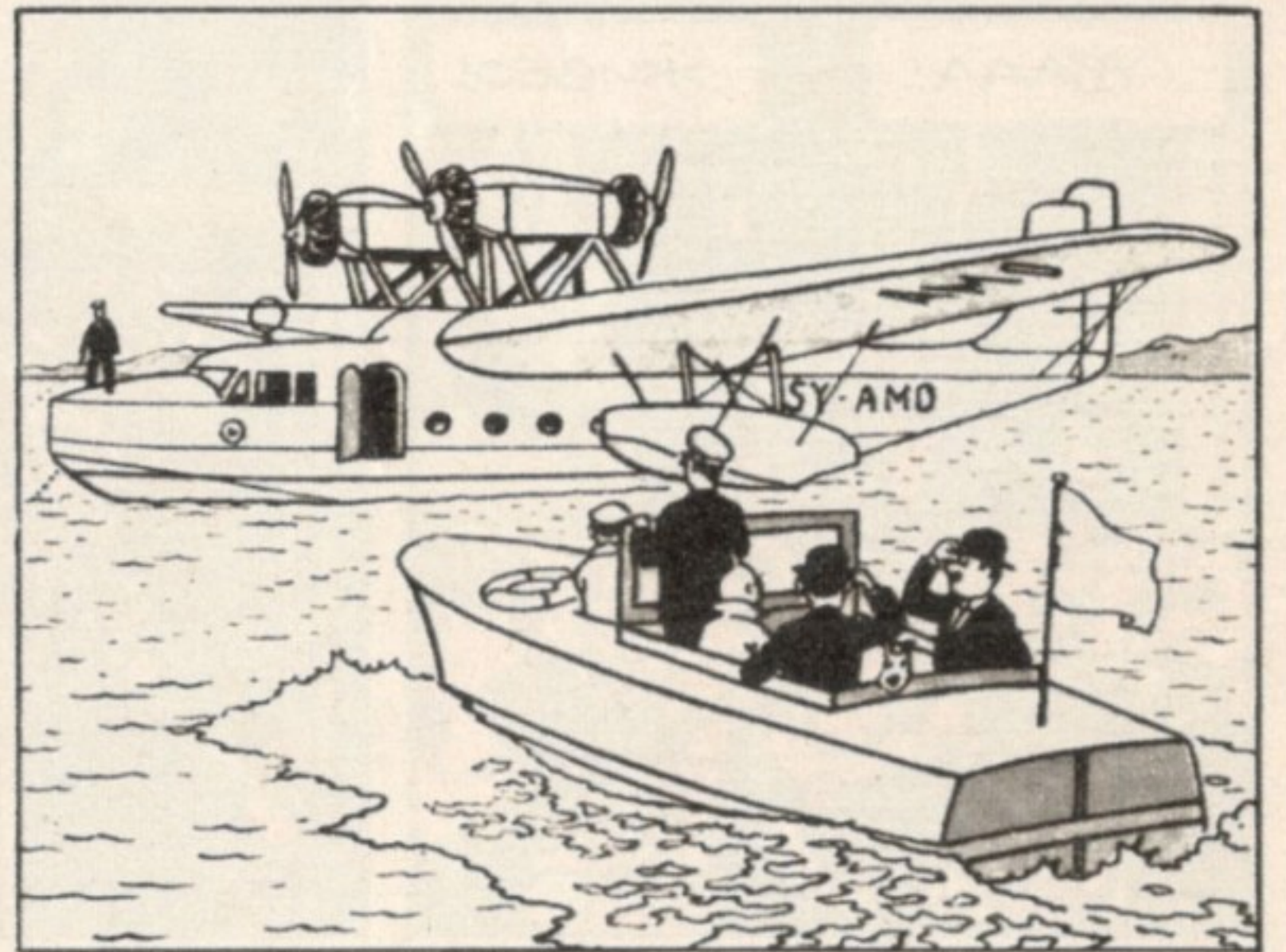
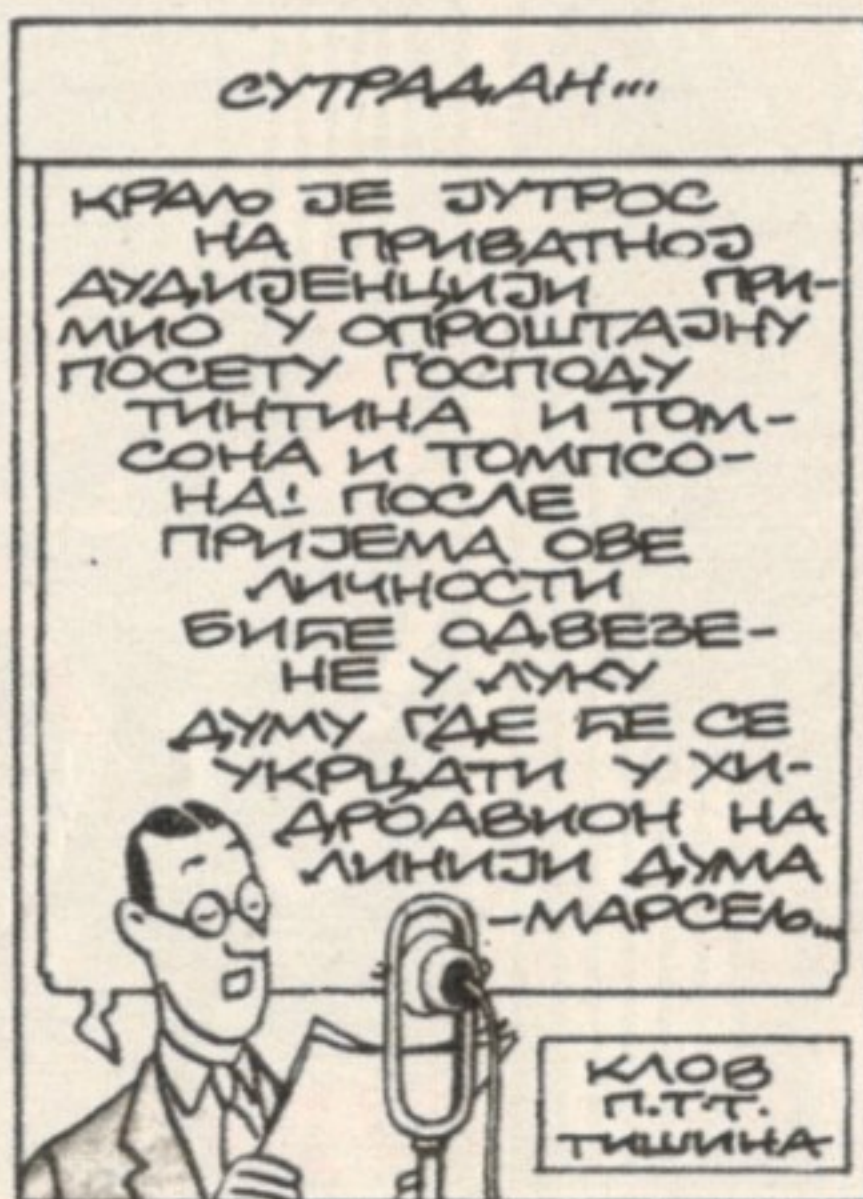
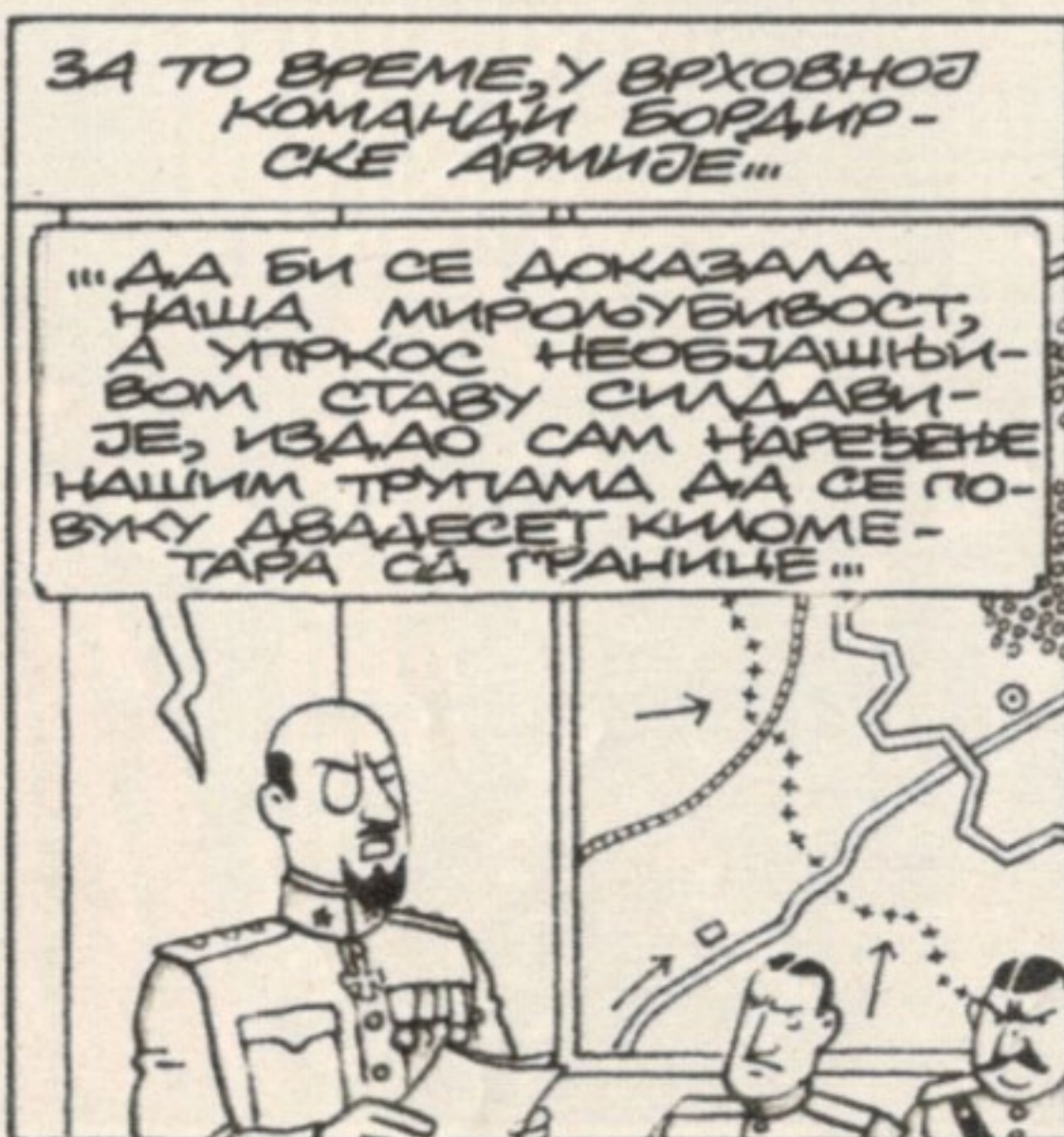
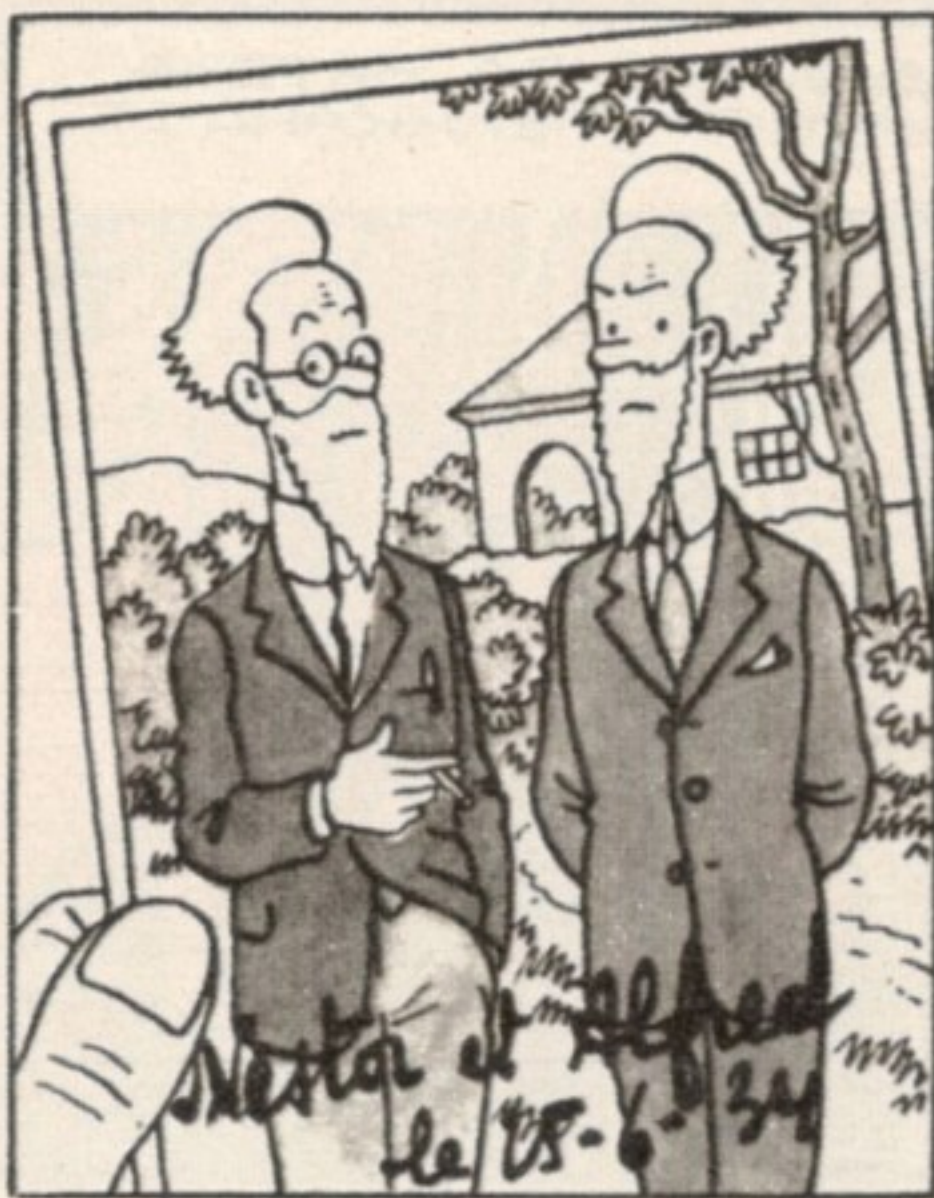

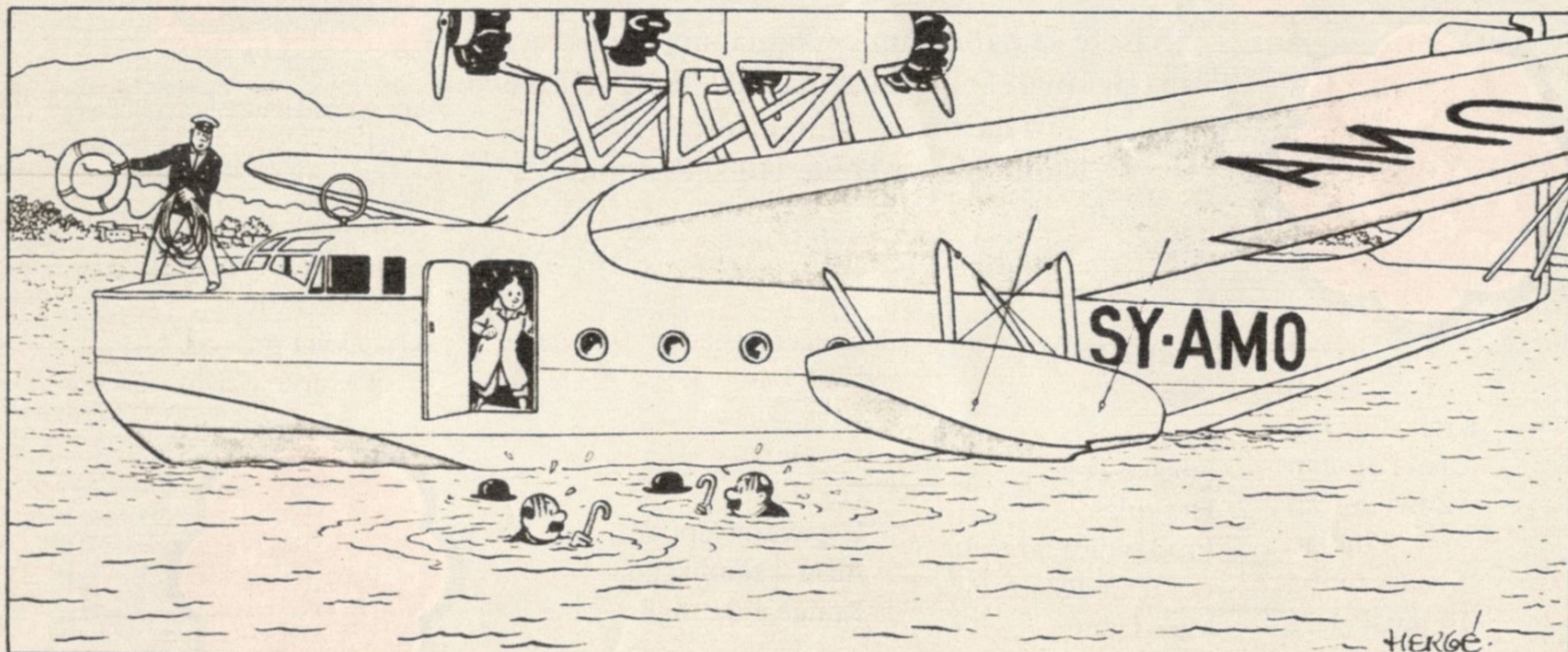
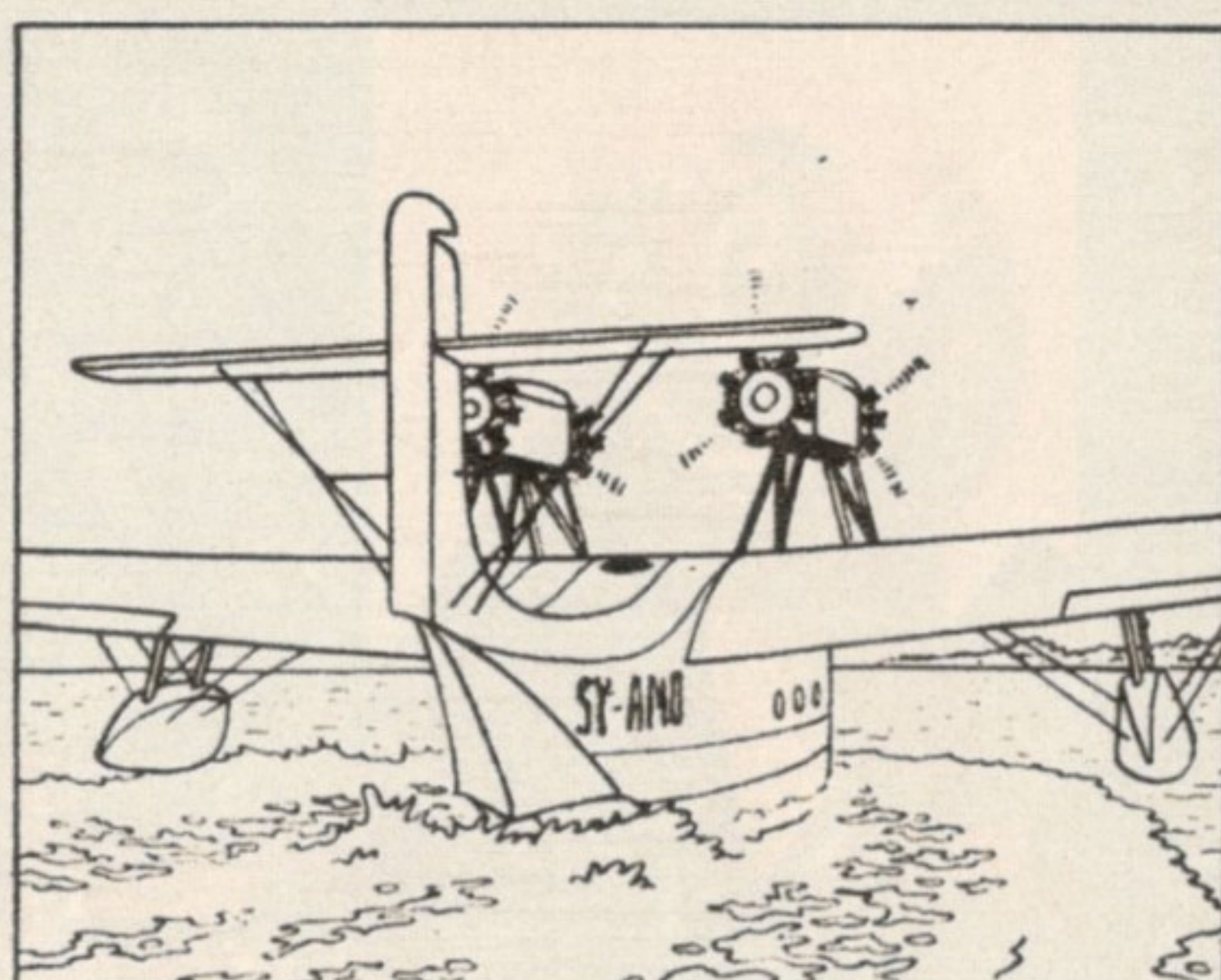

FIRST PRODUCTION
i Čupa Čups
 vam predstavljaju
Najlepše bajke sveta!

**Koferče
 za svaki
 par kasete!**

**Popust
 10 %
 na 4 kasete!**

Kasete sa najlepšim bajkama možete naručiti
 na telefon 011 / 3974-027 od 8:00 do 20:00 časova,
 ili na adresu First Production,
 Kumodraška 176/6, 11000 Beograd

Lepotica i zver
 Palčica
 Sinbad
 Kudrava kuca
 Zvonar Bogorodične Crkve
 Boćićna pesma
 Kraljević i prosjak
 Grof Monte Kristo

Najnovije!

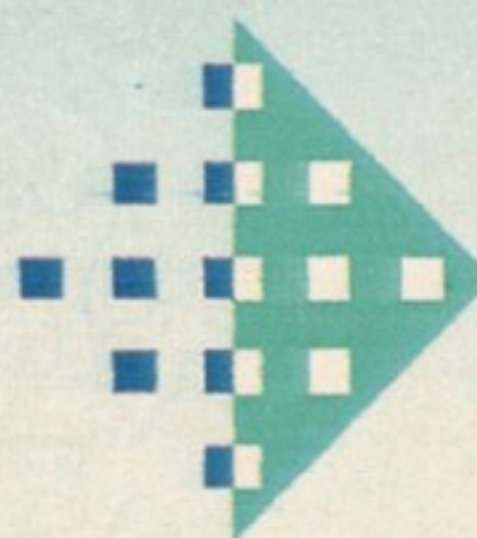
Hajdi
 Krcko Oraščić
 Crni Lepotan
 Zeka Srećko
 Pinokio
 Mala sirena
 Tri musketara
 Aladin

Sneško Belić
 Herkules
 Prodavnica igraćaka
 Put u središte zemlje
 Mali Tarzan
 Zov divljine
 Život i avanture
 porodice Robinson
 12 dana Božića
 Nojeva barka
 Božićni anđeo
 Mala Princeza
 Avanture Moibi Dika

Snežana i sedam patuljaka
 Kralj Lav
 Crvenkapa
 Pepeljuga
 Pokahontas
 Uspavana lepotica
 Alisa u zemlji čuda
 Knjiga o džungli

**Cena kasete
 71 dinar!
 sa poštarinom**

Generalni sponzor
 "Najlepše bajke sveta"

Distributer Chupa Chups
 za Jugoslaviju

GROS DOO

☎ 011 / 3282 081, tel/fax: 624 973
 Beograd, Kralja Petra 10a/1

ПОЧЕЛО ЈЕ У ЕГИПТУ

КЉУЧ ЗА 7 БРАВА

Одвајкада су се закључавале куће, ковчези, драгуљи, благо, шајни сисси, али и жене пре поласка у рат, заробљеници, па и чисти радови иза зидина...

Од старог века до данашњег дана изумитељи, занатлије, инжењери труде се да направе што савршенију браву која ће нам пружити сигурност. Тако данас постоје браве које имају чак десет милијарди комбинација за отварање. Израђене су од материјала отпорних на бушење и глодање, а у њих су уграђени електронски чипови који „знају“ кад је у кључаоницу увучен погрешан кључ, па онда шаљу упозорење власнику о покушају отварања. Од малог назубљеног кључа који је 1865. године направио Американац Лајнес Јеил, и који и данас већина нас носи у џепу, па до сада, израђено је бар сто педесет различитих типова.

До појединости описати унутрашњи механизам сваке браве готово да је немогуће јер има толико различитих врста осовина, зубаца, полуга, дискова и клипова. Оно што се уопштено може рећи јесте да сваки кључ, кад се увуче у цилиндар, помера читав низ механизма и тако себи кроз метални лабиринт пробија „ходник“ у коме потом окреће зубца, а овај опет покреће засуне или неке друге врсте затварача. Кључеви типа „јеил“ – они за аутомобил, на пример – имају зупце који потискују мале клипове на различите висине. За сваку браву постоји само једна комбинација висине клипова која омогућава цилиндру да се окрене. Али, невоља је у томе што је оне најједноставније прилично лако окренути обичним калаузом.

По шифри

Најчешће, чак више од половине провала изводи се копирањем кључевима. Зато је један од најважнијих циљева савремених произвођача цилиндара да направе кључ чији је дупликат тешко изградити. Значи, кад бирате браву, pazите да се она откључава таквим кључем који не може да се направи на машинама којих има готово на свим пијацама. Сваки кључ израђен је по одређеној нумеричкој шифри. Та шифра може да се уреже на ивицу плочице која се увлачи у браву, али има и других начина. На пример, постоји кључ са такозваним „слепим рупицама“ који се појавио на тржишту још давне 1922. године. Његова ивица је заравњена, незнатно заобљена, а на обе стране налазе се удубљења различите дубине и на различитим местима. Свако од њих служи за подешавање положаја унутрашњих клипова. Ако се они не нађу на тачно предвиђеној висини, цилиндар се неће покретнути.

Два система, уду-

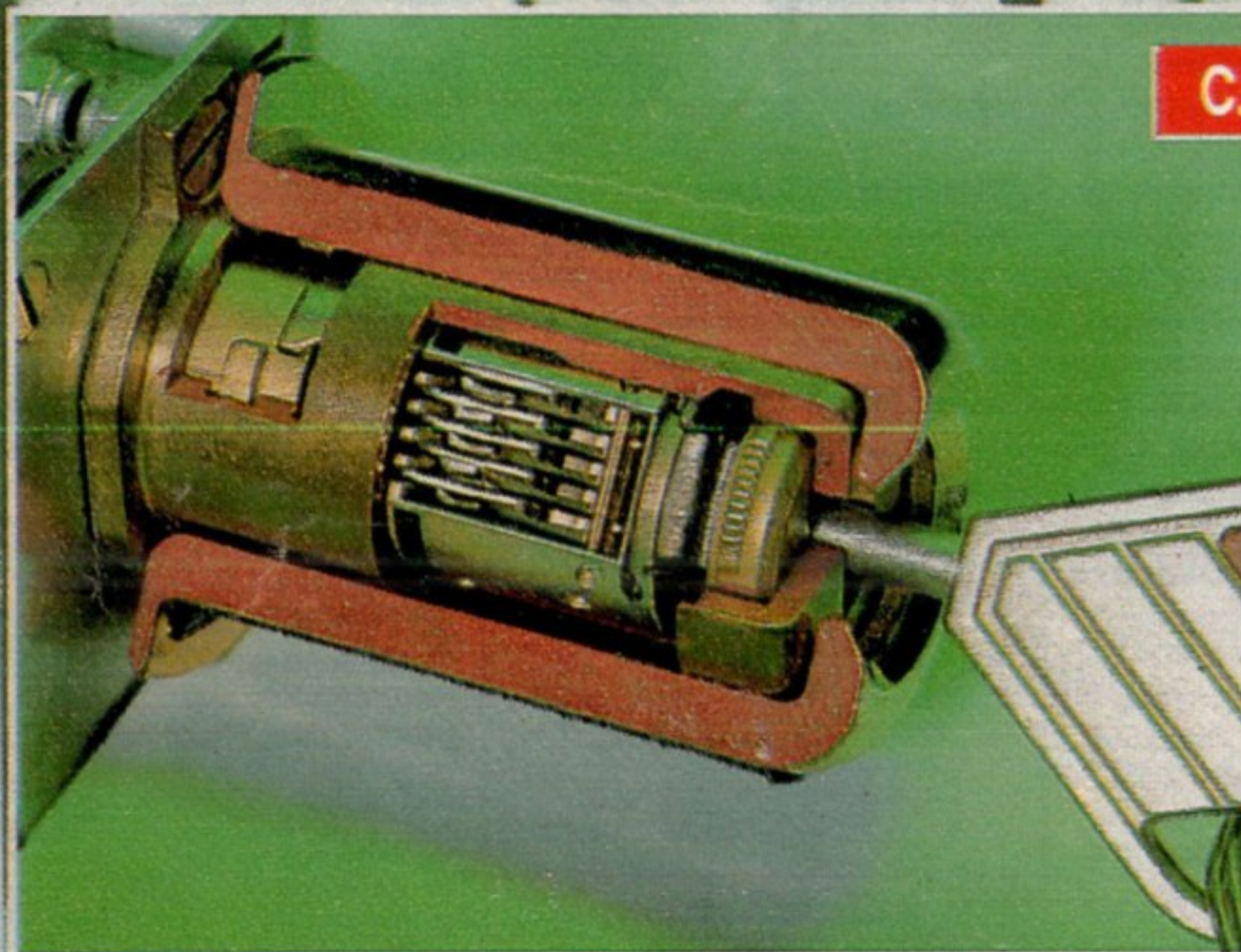
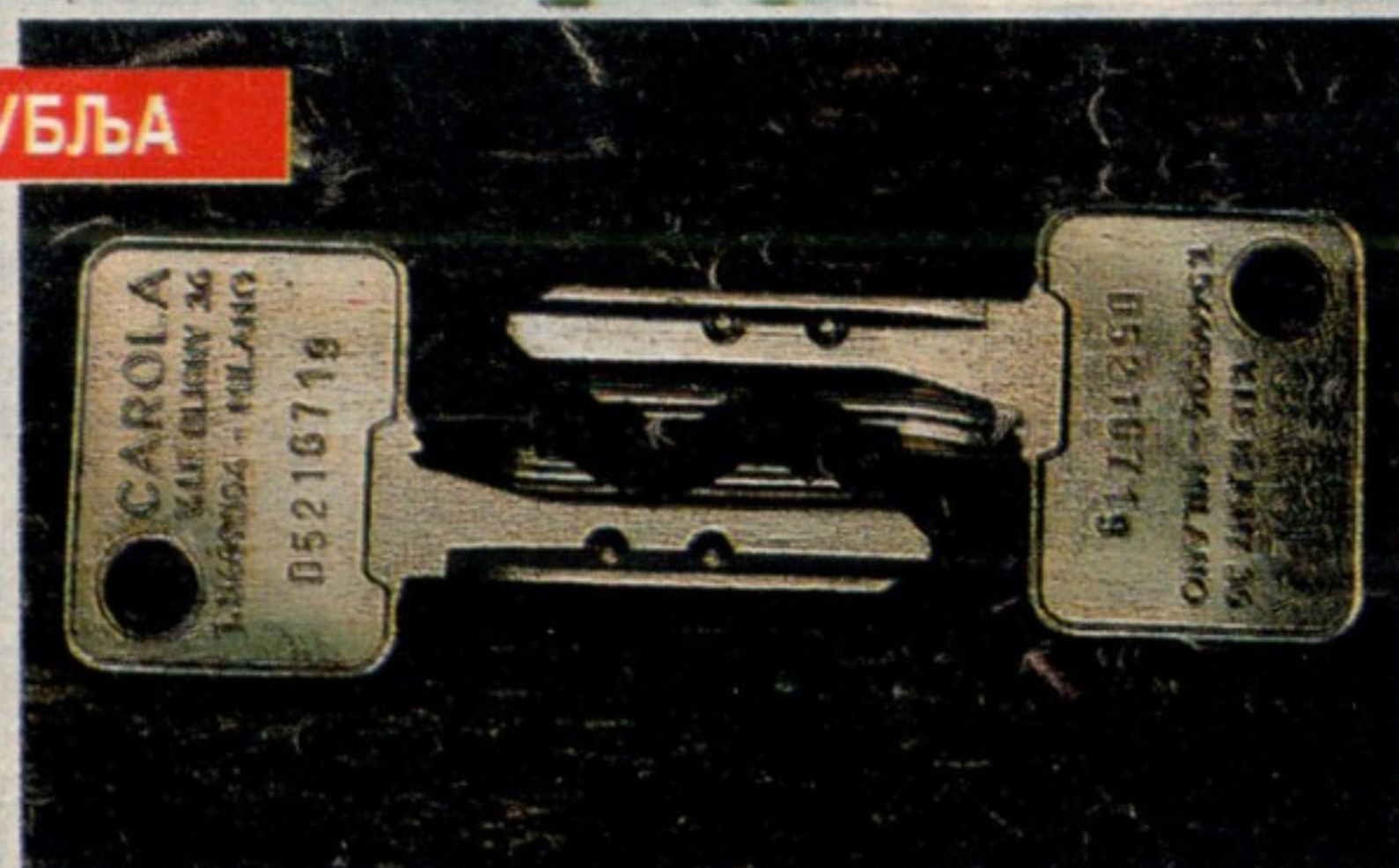

КАРТИЦА СА ШИФРОМ

Кључ са „слепим рупицама“ немачке фирме „Дом“. Он нема зупце већ низ различитих удубљења. Власник добија картицу са шифром без које не може да направи копију кључа.

ЗУПЦИ И УДУБЉА

Овај кључ обједињава две шифре: на профилу су урезани зупци, а на оба лица удубљења.

СЛОБОДАН ХОДНИК

Док се кључ увлачи, он покреће бројне плочице које се, мало-помало, поравнавају и стварају слободан „ходник“ у коме кључ може да се окрене.

бљења и зупчasti про- фил могу и да се комби- нују. У том случају теже је израдити копију кључа. Два кључа често могу да делују слично, али да не дају подједнаку сигурност. Све зависи од броја предвиђених комбинација за отварање.

Кључ-пило

Постоје браве које отварају кључеви цилиндричног облика са кружним удубљењима у жлебовима различите дубине. Баш подешавањем њихове дубине може да се постигне десет милијарди различитих комбинација. Направити дупликат оваквог кључа готово је немогуће: довољна је грешка од двадесет хиљадитих делова милеме-

тра и кључ само на изглед исти неће моћи да откључа браву. Још је необичнији кључ који личи на неку врсту шила са жлебовима на различитим местима. Да би се добио дупликат оваквог кључа, неопходно је потражити помоћ произвођача и на увид поднети посебну картицу, са шифром.

За кључеве, браве и цилиндрице још нешто је веома важно, материјал од кога су они израђени. Неки цилиндрици праве се од челика са примесаманганана који је отпоран на бушење и глодање а унутрашњи дискови такође се не могу пробити сврдлом. Други цилиндрици, опет, израђени су од челика су угљеником који има тако добру грађу да је отпоран на глодање и сечење. Ипак, готово увек постоје делови

који се у случају насилног отварања распадају на комадиће и тако заувек блокирају браву. У том случају слабост може да постане и предност јер је врата са таквим цилиндром немогуће обити. Једина је мука ако се то догоди власнику, па онда мора да зове произвођача да га пусти да уђе или изађе из стана.

Вечна трка

Неко ће се можда запитати како је могућа индустријска производња тако сложене браве ако свака има нешто посебно што је разликује од друге. Међутим, механизам је увек исти, а мења се само шифра. Компјутер израчунава дубину жлебова и удубљења, а потом се кључ увлачи у стандардни цилиндар који још није „залеђен“ у свом коначном стању. Кључ затим покреће унутрашње механизме и оставља своје „отиске“.

Међу најпопуларнијим сигурносним кључевима је онај дугачки са зупцима различите величине који се најчешће користи за закључавање противпровалних врата. До пре неку годину сматран је најсигурнијим. Да ли је баш тако добар чувар, велико је питање. Зашто? Зато што кроз његов отвор који износи 150 квадратних милиметара у цилиндар лако може да се увуче медицински ендоскоп. А онда је сваки „стручњак“, пошто све помоћу лампице добро осмотри, у стању да реконструише положај зубаца и направи копију. Јер, код овог кључа довољно је запамтити како је израђена четвртина, а на основу тога може да се изради остатак. Његови зупци су комплементарни слева надесно, што значи: ако на једној страни има дужи зубец, на другој ће бити краћак, и обрнуто.

Колико год да се изумитељи труде, сваки пут када се на тржишту појави нови тип сигурносне браве брзо се нађе неко ко успе да је обиде: то је вечна трка између лопова и „чуvara“ наше сигурности.

BEM

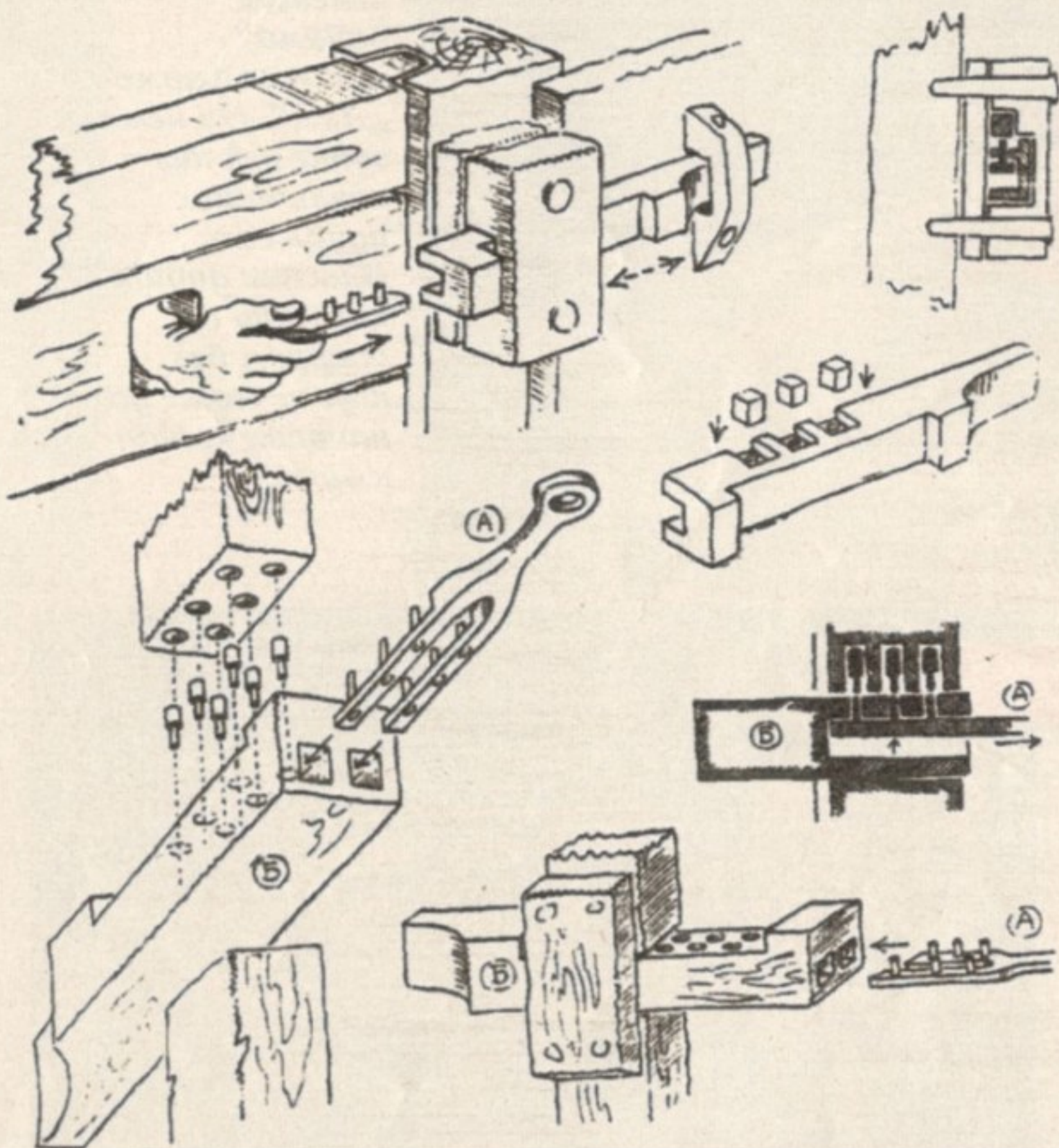

МАГНЕТНА ТРАКА

Обична, танка пластична картица са магнетном траком која може да се поништи једном командом на рачунару и да се програмира за отварање свих браву у кући: то је можда будућност, али не тако блиска. Читач магнетних картица кошта десет пута више од браве високе сигурности. У сваком случају, ови „пластични магнетни кључеви“ нашли су своје тржиште: хотеле. Овакве картице омогућавају да се унапред одреди колико ће важити одређена шифра, па не обавезују госта да врати кључ пре одласка.

Кључеви на глас. Постоје и други веома поуздани сигурносни системи који се користе у неким војним базама. Заснивају се на електронском препознавању боје гласа или отисака прстију. Ради се о високој електроници којој не промиче ни најмања грешка.

Дрвена брaвa с кључем коришћена по српским селима у 18. и 19. веку. Црцњез је из књиће професора Александра Дерока, а уочљива је невероватна сличност са сшарим египћашким бравaма (доле).

ОД ФАРАОНА ДО ИНДУСТРИЈСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

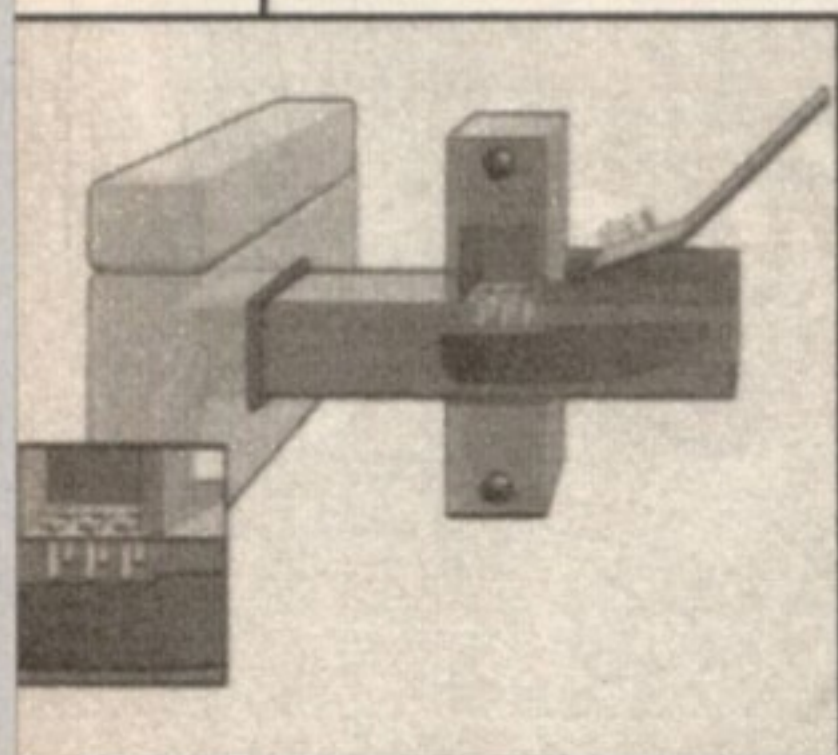
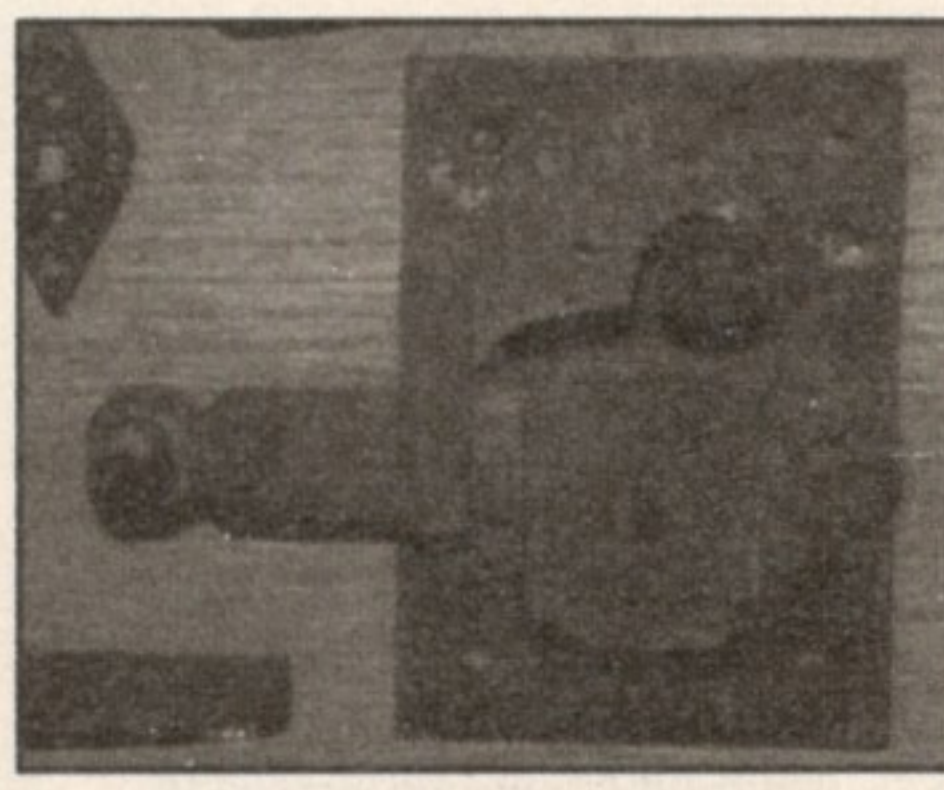
Прва права брaвa настала је 1600. године пре наше ере захваљујући доминантности Египћана. Били су то дрвени засуни са низом зубаца који су могли да се подигну само помоћу истих таквих, али у супротној комбинацији. Метал (бронза) почео је да се користи у римско доба око 100. године

наше ере, као и први кључеви слични данашњим.

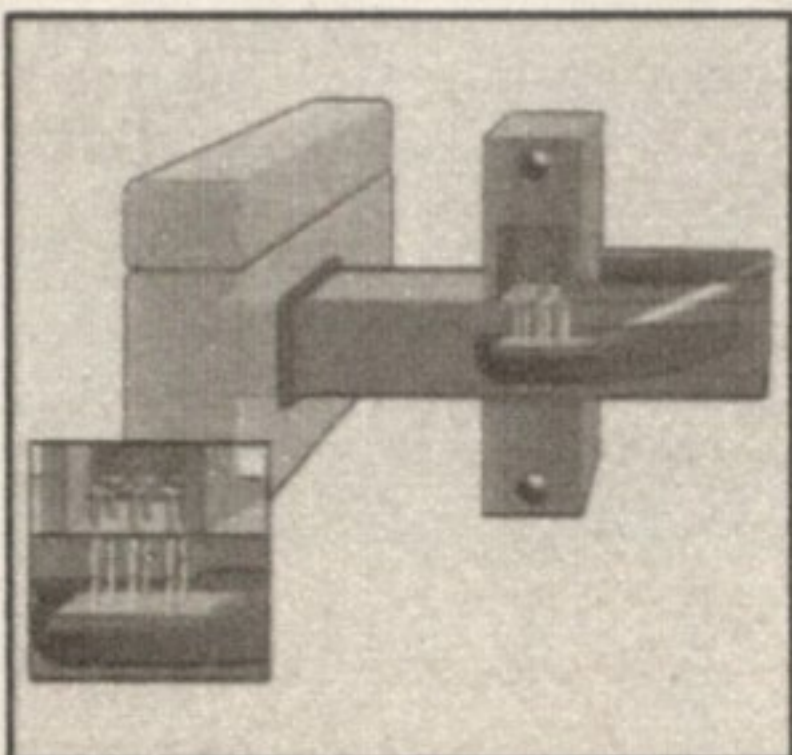
Казне У средњем веку браве су постале савршене. У многим европским земљама, као у Италији на пример, законом су биле одређене казне за коваче који би израдили два једнака кључа. Прву праву савремену браву изу-

мео је Енглез Роберт Барон 1778. године, али је тај проналазак брзо надмашио Џозеф Брамах (1784). Сви механизми његове браве поравнали су се у тренутку увлачења кључа и тако омогућавали окретање цилиндра. Брамах је понудио награду од 200 гвинеја ономе ко успе да обиде његову браву. То

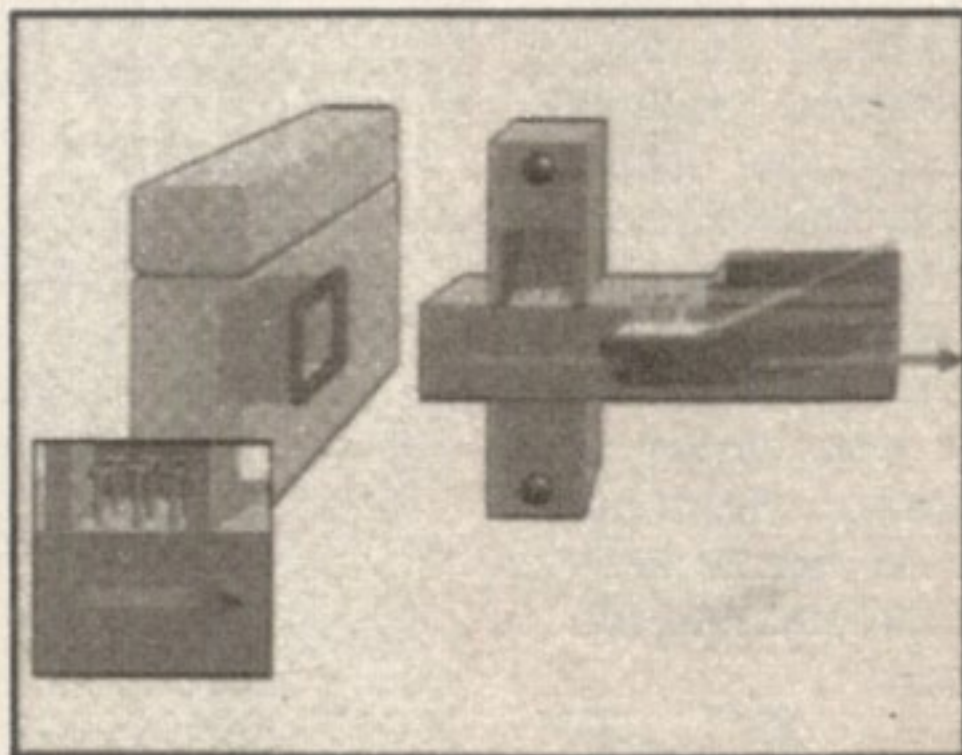
је, за педесет један час рада, пошло за руком Американцу Алфреду Хобсу 1851. године. Неколико година касније, 1865, Американац Лајнес Јеил изумео је браву са цилиндром чији механизми могу јевтино индустријски да се производе. Овај цилиндар и данас се најчешће користи

1 Египћашка брaвa имала је дрвени засун који се увлачи у зид, а причвршћује за враћа низом клинова.

2 Кључ, равна полућа са клиновима, увлачио се у одговарајући ошвор и омогућавао покретање клинова.

3 Када би се сви клинови подигли, засун се лако извлачио.

ШТА КАЖЕ, ШТА КАЖЕ...

ХОРОСКОП

СТРЕЛАЦ

(23. новембар – 21. децембар)
Владајућа планета Јупитер

ДАЛЕКО
И ВИСОКО

ПОДМТИНИИ
ЗАБАВНИК вам по-
клања хороскоп
какав још нисте
читали. Колико да
се лакше снађете и
са онима за које
мислите да их поз-
најете и са онима
које једва да позна-
јете, а можда упоз-
нате и сами себе. И
онда лепо знате с
ким имате посла

ним ковчегом", „101 ДАЛМА-
ТИНАЦ”
Стрип: Корто Малтезе
ТВ емисија: путописи или
спортски преноси

Омиљена одећа: спортска
Превозно средство: мотор
Спорт: КОЊСКЕ ТРКЕ, ски-
јање
Метал: калај

Драги камен: тиркиз
Биљка: жалфија, врбена, неза-
боравак
Земља: Шпанија, Мађарска,
Португал
Град: Пекинг, Келн, Вашинг-
тон
Познате личности рођене у
знаку „Стрелца”: Бетовен,
Френк Синатра, Волт Дизни,
Марија Калас, Вуди Ален,
КИМ БЕСИНЦЕР Кифер Са-
терленд, Јован Јовановић
Змај, Винстон Черчил, Јасна
Шекарић...

МАЛИ ВОДИЧ ЗА ДРУЖЕЊЕ СА „СТРЕЛЦИМА”

Највеће врлине: великоду-
шност, оптимизам, искреност
Највеће мане: нетактичност,
непромишљеност, неистрајност
Најбоља улога: пустилов
Најгора улога: заточеник
Основна фраза: Ја схватам... Ја
идем... Ја сањам...
Идеално занимање: туристи-
чки водич, спортиста, комичар
Омиљени јунак: Марко Поло
Најдража књига: Валтер Скот
„Ајванхо”
Филм: „Потрага за изгубље-

Како га препознати: Скоро
увек насмејан, утиче на све
што се око њега дешава и на
све људе око себе. Највећи
радозналац и ентузијаста, то
је он. „Стрелац” своје стреле
одапиње далеко и високо.
Не може да живи без: слободе
у свему, промена, узбуђења,
сањарења, смеха...
Шта највише ишчекује:
школски распуст, путовања
(сан му је да обиђе цео свет),
коњички дерби, финалну

утакмицу неког спортског
такмичења...
Мрзи: мртвило, безвољност,
ограничења, лаж, себичност,
посесивност.
Омиљено питање: Како?
Зашто? Где? Да ли? Дан
почиње с питањем и пада у
сан с питањем на уснама.
Од њега можете научити:
како да волите друге и да они
воле вас. Има много пријате-
ља, њему није важно како из-
гледате, него какви сте.

Прави поклон за дечаке
„Стрелце: глобус, двоглед,
привезак с компасом, кућни
љубимац...
Прави поклон за девојчицу
„Стрелца”: ранац, албум за
фотографије, авантуристи-
чки роман, ролшуре...
Одлично слагање са знацима:
„Водолија”, „Вага”, „Близан-
ци”, „Стрелац”
Лоше слагање са знацима:
„Рибе”, „Рак”, „Шкорпија”,
„Бик”

ПОДМТИНИИ
ЗАБАВНИК

четрдесет три

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

МЕРИ СУН ЛИ

СТАРАЦ И

како наилази, узнемирено узлетеле упозоравајући једна другу да су у опасности, чудовиште је наилазило. Фера није имала снаге ни да обрати пажњу на њихове увреде, разумела је, нажалост, птичји говор као и го-

Онда се укопала у месту, њушкајући само њој зна-не мирисе.

Фера се пробудила с осећањем безнађа. Опет ће провести дан као и претходни и онај пре њега и као све дане годинама, уназад. Кад

би могла нешто да промени, помислила је док се извучила из кревета. Све више су је болела леђа кад би ходала усправно, зато се ослонила на све четири, ојачале канце лупкале су по мермерном поду док је ишла према купатилу.

Кроз прозоре с витражима јутарње сунце преламало се и давало још јачи сјај и иначе углачаним плочицама, позлаћеним славинама, огромној кади на сребрним ногама у об-

тајанственом замку, осуђена да живи као звер.

Иако је дуго остала у кади, с намером да се у испарењима мори-

ри-

шљавих соли ослободи напетости и да ублажи бол која јој се увукла у кости, нервоза јој није попустила.

Полумокра, стрчала је низ дугачко степениште остављајући барице воде по модром тепиху и журно изашла у башту. Пртећи пут кроз дубок снег, упутила се према шуми.

Птице су, чим су је угледале

вор свих осталих животиња, али тог дана само је желела да се докопа јединог пријатеља кога је имала. Пошла је у потрагу за Вуком, он је једино биће које је могло да је разуме и које не би одјурило главом без обзира кад би Фера наишла.

Дозивала је Вука и дозивала, узалуд. Није јој одговарао.

Осетила је да је Вук у близини, али је нањушила још нешто. Присуство човека.

Потпуно изbezумљена, Фера је потрчала плашећи се онога на шта ће наићи. На стотинак метара даље угледала је ужасан приказ. У локви крви која је бојила снег Вук је непомично лежао. Над њим се наднео човек који је и даље

лику лављих шапа опточених полудрагим камењем.

Фера је дуго остала загледала у свој одраз у огледалу. Сва та раскош која ју је окруживала као да је још више наглашавала њену ружноћу.

С тим је морала да се помири још од оног дана, који се губио у далекој прошлости, када се изненада обрела у том

четрдесет четири

ПОДМТИКИ
ЗАБАВНИК

ЗВЕР

у руци стезао окрвављени нож.

Фера је јурнула ка човеку у намери да га растргне својим оштрим зубима. Зашто је у последњем тренутку застала, већ га прекривши својим телом, ни сама није могла да објасни. Можда зато што човек није пружао било какав отпор или зато што ју је замолио да му поштеди живот... Не, Фера то није хтела да призна, али ко зна колико се дуго није сучила са људским бићем. Без обзира што јој је пријатеља лишио живота, човека није могла тек тако да усмрти.

– Молим вас за

ко није било жести-не у њеном гласу.

– Зашто бих вам опростила?

– Зато што сам то учинио у самоодбрани – човек је гледао у Феру љубопитљиво, али не са гађењем. –

Илустровао Добросав Живковић

опрштење – човек је, мада у животној опасности, задржао достојанствен тон. – Изгубио сам се у шуми, вук је налетео на мене и... Нисам имао другог избора, морао сам да га убијем да он не би пресудио мени.

– Али, ви сте убили јединог пријатеља кога сам ја имала – и сама Фера зачудила се коли-

Можда могу да вам понудим новац, мада знам да то није права надокнада за губитак који сам вам нанео.

– Наравно да није, мени ваш новац не треба – Фера је коначно дигла глас. – Повешћу вас у замак, уколико будете задовољна вашим понашањем живећете, у противном...

– Моји синови ће мислити да сам настрадао, уколико се брзо не вратим или не јавим да сам добро, зато...

– Нисте у прилици да постављате услове, то треба одмах да вам буде јасно – Фера му се чељустима унела у лице. – Полазите за мном и да више ни реч нисам чула, је ли јасно?!

За вечером, предвече тог истог дана, Фера је човека довела у огромну трпезарију која се налазила у приземљу замка. Поставила га је на супротан крај дугачког стола на коме су већ биле распоређене чиније, тањери и сав остали прибор за јело. А човек, као да је озбиљно схватио Ферину заповест, заиста реч није проговарао. Чак није смео да пита ни зашто су све те посуде празне.

– Вечера! – Фера је изненада рекла. Просторија се замрачила на трен, а када се светло поново појачало, у једној чинији пушила се супа, на овалима се појавило печење с поврћем, зделе су се испуниле салатама, а послужавници воћем и колачима.

Погнуте главе човек је испод ока пратио шта ће Фера учинити. Кад је видео како она лапће супу из чиније, и сам је рукама ухватио зделу и, уместо кашиком, почео да је испија као да је сок. Печење, такође, није јео виљушком и ножем, него га је, попут Фере, комадао зубима.

– Варате се ако мислите да ћу се увредити ако храну једе-те уз помоћ прибора – Фера му је рекла гласом у коме се осетила блага симпатија. Човек, чак ни тада, није проговорио.

– Вук кога сам убио... да ли је и он могао да говори, као ви? – човек се, тек када се сто опет сам рашчистио, усудио да се огласи.

– Да – кратко је одговорила Фера полако све више уживајући у очигледној збуњености непредвиђеног госта. Иако се незнанац од тренутка када је крочио у замак, чудио свему што га је окруживало, настојао је да прикрије запрепашћење. Не дешава се баш сваки дан да се обреш у замку у коме је све, од самих просторија до намештаја, слика и најмањих детаља, као у бајци.

– Толико ми је жао што сам вас лишио најбољег друга – човек је наставио да говори, као да шапуће. – Све бих дао да могу да вам надокнадим губитак...

– Што је учињено, не може се више поправити – Фера га

је прекинула. – Него, како се ви зовете?

– Петров. А ви?

– Фера.

– Како се звао ваш друг?

– Ја сам га звала Вук.

Опет су обоје заћутали. Та тишина наставила се и наредног дана и још неколико следећих. Прекидала се само кад би Фера наглас заповедала да се послужи неки од оброка или када је Петрову давала упутства где ће да спава, како да се снађе у великом замку и где да нађе пешкире или нешто друго, од неопходних ствари.

Прошло је већ недељу дана, а њих двоје делили су ту необичну заједницу коју ниједно од њих двоје није предвидело.

– Када ћете ме пустити да идем кући? – Петров се усудио да запита Феру негде седмог, или осмог дана, док су после вечере седели у библиотеци, свако задубљен у своју књигу. Пошто му Фера ништа није одговорила, Петров ју је даље питао да ли ће га пустити кад гране пролеће.

– Не долази у обзир – Фера се није удостојила ни да дигне поглед са књиге. – Ви сте убили мог пријатеља, сада ви морате да ми правите друштво. Него, тешко ми је да шапама придржавам књигу, можда бисмо могли да одиграмо партију шаха. Играте шах?

Од тог тренутка почело је сасвим ново раздобље њиховог дружења. Преко дана су одлазили у шетњу, срећни што је зима очигледно била на измаку и што је сунце све јаче сијало, будући уснулу природу, а вечери су проводили читајући једно другом, играјући шах или карте или, једноставно, загледи у ватру камина.

Нелагодност која је на почетку постојала уступила је место неком необичном поверењу и блискости. Једног дана Фера је одвела Петрова чак у дворану на трећем спрату замка да му покаже портрете, између осталих и онај прелепе девојке витког стаса, дугачке плаве косе, умиљатих очију и префињеног израза лица. Ништа му није рекла, али је добро знала да је Петров схватио ко је та девојка са слике.

Пролеће је увелико стигло, а Фера и Петров наставили су да нижу дане све блискији једно другом, толико блиски да се она уплашила.

Зато му је током једне од шетњи, са-

 свим изненада, наредила да се већ наредног дана покупи и да иде.

– Узми све што ти је потребно из замка, оседлај коња и иди – Фера му је говорила не усуђујући се да га погледа у очи. – Дајем ти слободу, зар то није оно што си све време и желео?

Петров је такође окренуо главу у страну, видело се да не зна шта би рекао. Онда је погледао Феру, захвалио јој што га пушта и гласом, који само што није препукао, саопштио да неће чекати до јутра. Из истих стопа ће се спаковати и отићи својим синовима.

Недељама пошто је Петров напустио замак, Фера није могла да се скраси ни у одајама, ни у шуми. Лоше је спавала, мало јела, место је нигде није држало. У том лудилу дочекала је и крај лета.

Једног јутра, баш кад се спрема да напусти замак, чула је коњски топот. Петров, само што није узвикнула наглас, одлучио је да се врати. Нажалост, појавио се млађи човек привлачних црта лица.

– Добро вам јутро, госпођо – сјахао је и, уз дубок наклон, стао пред Феру, као да ће да салутира. – Зовем се Омегон, ја сам најстарији син...

– Ако је тако, будите љубавни па пођите за мном – Фера се вратила у замак. Није могла ни да претпостави шта би могло да буде разлог посете једног од синова Петрова, али помислила је да ће јој можда водити друштво тог младића финих манира. Ваљда ће убрзо сазнати и зашто је дошао. С обзиром на то да ју је Омегонова посета затекла неспремну, рекла му је да се смести у одаје које му је показала нагласивши да ће се видети касније, за вечером.

Омегон је заузео место за столом у трпезарији које је, помислила је Фера с тугом, толико месеци припадало његовом оцу. Фера је видела да је на сто одложио неку књигу, али није желела да буде неуљудна и пита га какво је то штиво.

– Отац нимало није претекао – Омегон је изненада проговорио, кад су већ стигли до колача. – Ваш изглед је само на изглед необичан, али из тих ваших очију крије се читав океан препун лепоте, љубави, нежности.

Кад је чула шта Омегон изговара, Фера само што се није загрцнула. Он или је попио много вина, лоше види или је ужасан лажов, помислила је у

нади да у питању, ипак, није оно треће. Баш би јој пријало да проведе једно вече у тако згодном друштву и да се, после толиких година, поново осећа лепотицом. Наставила је да слуша његове комплименте заборавивши на болове у кичми, длаку која јој је покривала читаво тело, канџе и чељусти које су плашиле и животиње по шуми.

Тако занета у мисли, Фера није ни приметила када је Омегон устао са свог места, пришао јој и пољубио је.

– Не разумем – Омегон је почео да иде уназад нетремице гледајући у Феру. – Па ви исто изгледате?

– А како би то требало да изгледам? – сада је на Феру био ред да се изненади.

– Па наравно, као принцеза – Омегон се сручио у столицу. – Отац је био у праву, ја сам заиста права будала.

Фера је погледала наслов књиге коју је Омегон донео и заборавио на њеном делу стола: „Зачаране принцезе – од оних претворених у жабе до звери“.

Фера је почела да се смеје, није могла да се заустави. Како јој од почетка нису биле јасне Омегонове намере!? Па он заиста верује да један пољубац може да претвори звер у принцезу. Постоје чини које не могу да се скину, али Омегон то не може да зна.

– Сада ми је жао што нисам послушао оца – Омегон је нагло устао. – Немојте да се љутите, али ја бих сада кренуо. Само, пре него што вас напустим, морам нешто да вам кажем. Откако се вратио, отац не престаје да прича о вама. Једино му није јасно зашто сте се на њега наљутили и наредили му да иде кући. Верује да вам је досадило његово друштво, да је сувише стар за вас.

Фера се толико збунила да није знала шта да каже. Смех су замениле сузе које је покушавала да прикрије пред Омегоном.

– Поручите оцу да ми недоштаје. Кад год пожели да дође врата мог замка су му отворена.

Наредних недељу дана Фера није излазила из замка. Седела је у холу, у приземљу, и ослушкивала.

Петров је стигао осмог дана. Коса му је била још више седа, кичма се повила, жалио се на болове у коленима, али Фера је знала. Ако је и буде пољубио, она ће, и таква каква је, бити његова принцеза.

В. С.

ЗАБАВНИКОВ

Оно што су тигру зуби, жирафи врат, слону сурла а кенгуру торба на трубуху, то је мајмуну-носоњи са Борнеа (*Nasalis larvatus*) носурда. Мужјацима ове врсте мајмуна, који су у просеку високи 76 центиметара и тежки 22 килограма, нос дугачак и по десет центиметара висок као дебела сафалада преко уста и доброг дела браде, а при сваком скоку удара га по једном или по другом образу.

Кад једе, овај Пинокио међу мајмунима мора једном руком да склопи свој нос у страну иначе би могао сам себи да га одгризе. Нос му смета и у љубави. Кад зажели да води љубав с једном од својих женки, њихова деца дограбе га за нос и вуку га све у жељи да „спасу“ своју мајку.

Посвађају ли се два мужјака, они се неће тући шапама и пеницама већ ће један другог вући за нос. Победник је онај који свом противнику буквално уврне нос.

Као Наполеон

Чему овим мајмунима служе оволики носови? Неки природњаци мисле да мајмунима нос служи да би се у њему удахнути ваздух загрејао пре него што допре у душник и плућа, мада у влажним дунглама Борнеа, постојбини носатих мајмуна, ваздух јесте влажан али никад тако хладан да би га требало загревати.

Мајмуни носове имају харем у коме може да буде од осам женки до тридесет две. Величина харема зависи од „султано-

вог” носа: што је он дужи, више ће се лепотица окупити око њега. Мужјак чији нос не достигне завидну дужину може целог века да остане нежења.

Мајмунице из овог рода понашају се као Наполеон који је само људима јаког и меснатог носа делио звања и одличја сматрајући велик нос обележјем упорности и продорности.

Иако велики нос осигурава симпатије код мајмуница, носове се у удварању не ослањају само на овај дар природе, већ се труде да се допадну и другим својим особинама. Пошто је изабрао погодну грану на коју ће се сместити, мужјак почиње да испушта одсечне гласове с кратким паузама који донекле подсећају на чупкање жица на басу. Најједном се то његово стакато гласање претвара у крештање праћено диновским скоковима с гране на грану при чему носоња, тек пошто је скочио, погледа где ће се спустити. Није онда никакво чудо што при томе удварач настрада: или се грана на коју је скочио поломи под његовом тежином или он плусне у воду којом је дунгла обично преплављена. Поред срамоте коју мора да прогута пред женкама, носоња том приликом поломи и по коју кост.

Кратко боловање

Испитивања су показала да скоро сваки мужјак има више поломљених костију на рукама и ногама. На срећу, његове кости нарастају брзином на којој му се може позавидети и „пацијент” већ после два дана напушта своју болесничку постељу.

СПАСИМО ЖАБЕ!

Још 1989. године на првом светском конгресу посвећеном водоземцима, који је одржан у Кентерберију у Великој Британији, постављено је питање: где су нестале жабе?

Нестале су из прашума где од њих није могло да се прође и где се њихово кретање чуло више од цвркута птица. Тако тврди Џеј Севиц, стручњак из Костарике, земље у којој је он све до 1988. откривао стално нове врсте. Забрињавајући извештаји стижу и из Аустралије где Мајкл Тилер прати понашање жабе с латинским именом *Rheobatrachus silus* која гута своја оплођена јајашца, да би их „повратила” на

дан кад из њих треба да изађу пуноглавци. Почетком деведесетих година, каже он, чак је и *Silus* нестала без трага. Сличне вести стижу и са Стеновитих планина, из чувеног Јелоустонског парка. Тамо су изумрле диновске крекетуше, док су у Националном парку секвоја нестале жабе са жутиим ногама. Све у свему, у Сједињеним Државама нестало је 86 врста жаба. Држава Алберта у Канади чак је штампала плакат с натписом ТРАЖИ СЕ и фотографијом *Rane ripiens*.

Шта је то почело да убија водоземце? Највероватније исушивање мочвара, пестици-

Звуци које носоња испушта на почетку удварања подсећају на чукање жица на басу

ХРАБРОСТ У НОСУРАДН

Мајмуница се неће ни осврнути на мужјака чији кобасичасти нос не покрива уста и пола браде

Кости поломљене у удварачком лудирању много су мање опасне од пажње коју носоње својим крицима и скакањем изазивају међу крокодилима, дугачким понекад и по осам метара, што вребају у муљу цунгле или у оближњим рекама. Из чељусти крокодила који само чекају да неки носати удварач падне с гране или при неопрезном скоку, спаса нема.

Носати мајмуни спадају у ретке припаднике мајмунског рода који се не боје воде: они су у стању да препливају реке широке и по двадесет метара. При томе користе и дрвеће које расте поред воде: попну се на сам врх, дохвате неку савитљиву грану и, послуживши се њоме, вину се из висине и до двадесет метара далеко од обале и тако скрате „стазу“ коју треба да

Дугачак нос цени се као обавезан, леи и цењен украс

Необична плава жаба из Јужне Америке и *Rheobatrachus silus*, врста која је у Аустралији на ишчурење

ди или настањивање нових врста риба у водама националних паркова, где су у потрази за храном постале конкуренција жабама. Неки кажу да на њих утичу и ултраљубичаста зрачења која су у вези с појавом такозваних озонских рупа... Но, ту су ипак само претпоставке.

Према мишљењу биолога с Калифорнијског универзитета, изумирање жаба упозорава нас на све већу загађеност животне околине. Њима се придружује и универзитет из Орегона где је чак настао и покрет под паролом: „Спасимо жабе!“. Све је још необичније ако се зна да су жабе међу најстаријим становницима на Земљи. Преживеле су чак и катаклизму која је донела смрт диносаурусима!

превале до супротне стране. Они који су их при томе посматрали кажу да пливају правим краул стилем.

Често с дрвета у реку скаче читав чопор од тридесет мајмуна, заједно с мајкама и децом која се чврсто држе на мајчиним леђима или се закаче за крзно на њеном стомаку. У воду први мора да скочи мужјак који покушава да се наметне као вођа чопора и султан харема. Ако се после скока не појави на површини, значи да му је неки крокодил скратио животни век који иначе износи двадесет пет година. Онога који исплива чопор ће надале верно и одано пратити. Кукавицу који се не усуди да први скочи у реку одмах смењују с положаја вође. Нови кандидат за то место брзо ће се наћи.

К. В.

За време Другог светског рата Немачка је имала две обавештајне службе: Абвер и Зихерхајтсдинст или SD. Абвер је био војна обавештајна служба, а Зихерхајтсдинст или SD политичка служба безбедности Хитлерове националсоцијалистичке или нацистичке партије под контролом Шуцштафела, односно заштитних одреда SS. Улога SD била је да за SS шпијунира чланове нацистичке партије која је владала Немачком од 1933. године до краја рата.

Од 1935. године на челу Абвера налазио се адмирал Вилхелм Канарис који је за време Првог светског рата као поморски официр радио и као обавештајац. Када је постављен за првог човека Абвера, задатак му је био да успостави успешну везу са SD пошто између ове две обавештајне службе није постојала готово никаква узајамна сарадња.

Шеф SD био је Рајнхард Хајдрих, а под окриљем SD налазиле су се од 1938. године и Гехајме штатсплицај, тајна државна полиција озлоглашена под скраћеницом Гестапо, као и криминалистичка полиција Крипо. Хајдрих је својевремено у морнарици служио под Канарисом као кадет и њих двојица су се сложили да Абвер преузме војну шпијунажу и контрашпијунажу, а SD политичку обавештајну службу и полицију.

Сарадња између Абвера и SD није трајала дуго јер је Канарис проширио Абвер у покушају да му да већи значај него што је имала SD а и да би се ослободио надзора нацистичке партије. Али, није

ПРИСЛУШКИВАЊЕ У САЛОНУ

успео да Абверу прибави жељени ауторитет па су, без обзира на неке неуспехе, Абверови обавештајни подухвати у иностранству остали без значајних резултата.

Од 1935. године Политичка служба безбедности нацистичке партије SD знатно се проширила и оснажила. Њен шеф Рајнхард Хајдрих уживао је подршку и заштиту шефа целе немачке полиције SS рајхсфирера Хајнриха Химлера. Уз његову помоћ SD је постепено проширила своје деловање и на области које су биле у надлежности Абвера.

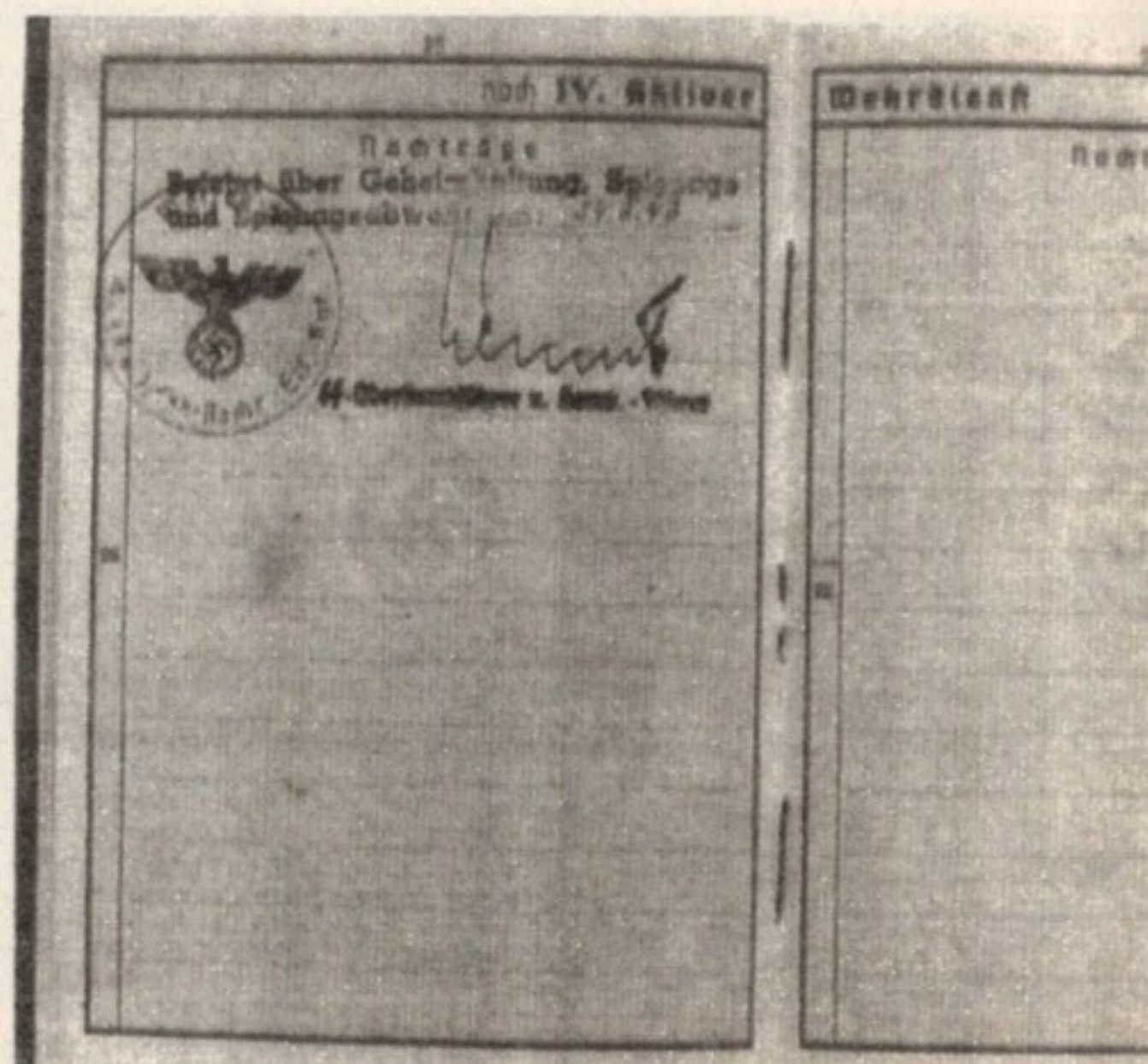
Моћ Рајнхарда Хајдриха постала је још већа 1939. године када је постављен за шефа Централног одељења безбедности Рајха (RHSА). Хајдрих је добијао поверљива обавештења из свих слојева друштва. Отворио је, чак, и ексклузивну јавну кућу „Салон Кити“ опремљену најсавременијим тадашњим електронским уређајима за прислушкивање клијената, људи на високим војним и државним положајима.

Током Другог светског рата SD је организовала многе тајне операције од којих су неке, на пример „Операција Бернхард“, биле сувише амбициозне да би успеле.

После Хајдрихове смрти 4. јуна 1942. године, адмирал Канарис постао је најмоћнија личност немачке обавештајне службе. Само, он није уживао Химлерову подршку и Химлер је фебруара 1944. године успео да убеди Хитлера да Канариса отпусти. Абвер је, потом, спојен с другим обавештајним службама под

Рајнхард
Хајдрих је
добијао
поверљива
обавештења
из свих слојева
друштва,
а отворио је
и ексклузивну
јавну кућу
опремљену
најсавременијим
електронским
уређајима
да би сазнао
шта мисле
и о чему
говоре њени
пошетиоци,
људи на
високим
војним и
државним
положајима

Б. Д.

Страница из потврде SD

Овакве потврде издаване су члановима SD који су завршили курс шпијунаже и контрашпијунаже.

Адмирал
Вилхелм
Франц
Канарис
(1883–1945)

немачке обавештајне службе

Задња страна

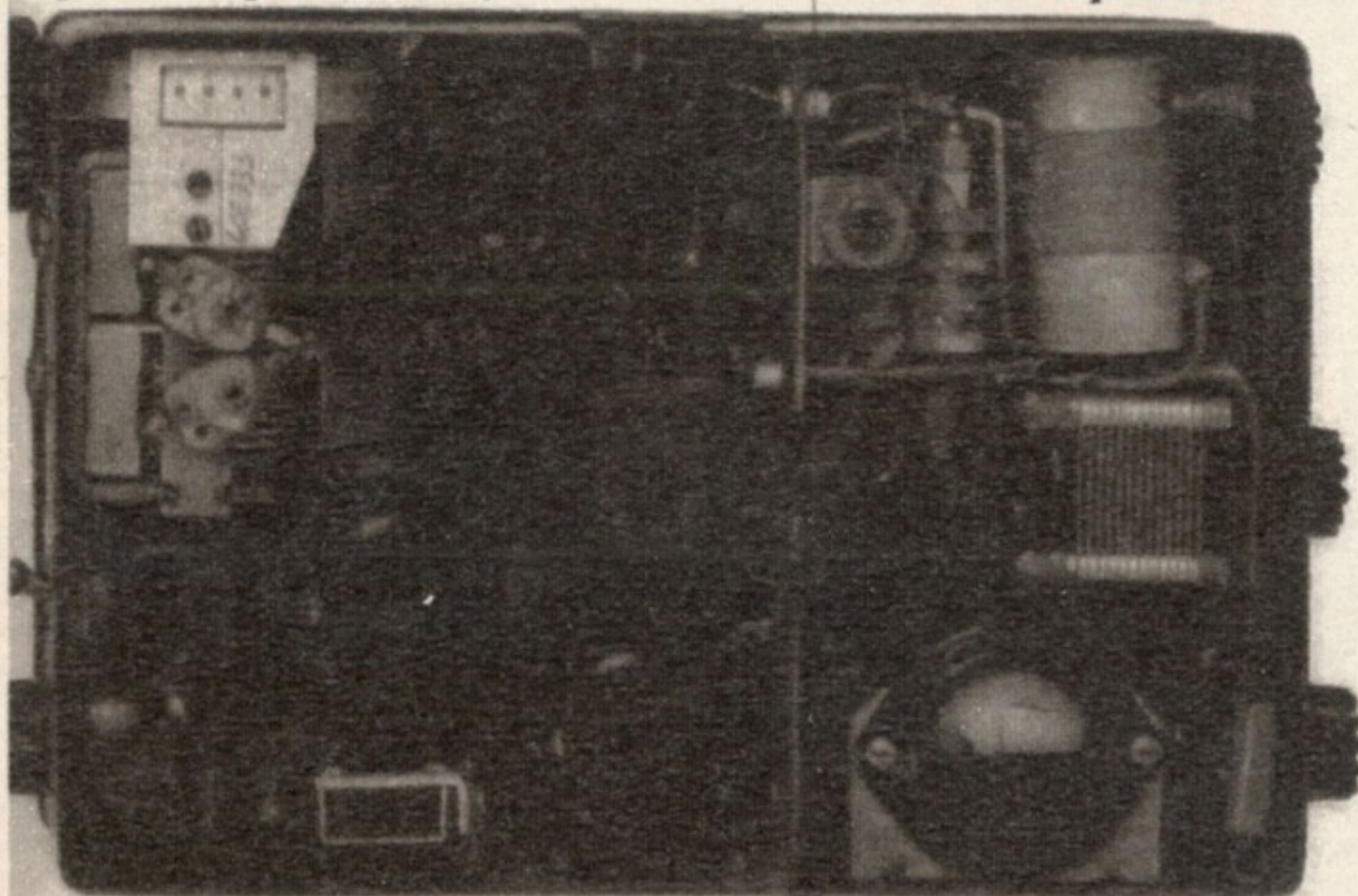
Предња страна

Овлашћење Гестапоа

Значке обележене бројевима носили су чланови тајне државне полиције Гестапоа као доказ овлашћења када су вршили хапшења и кућне претресе.

Дујме за бирање станице

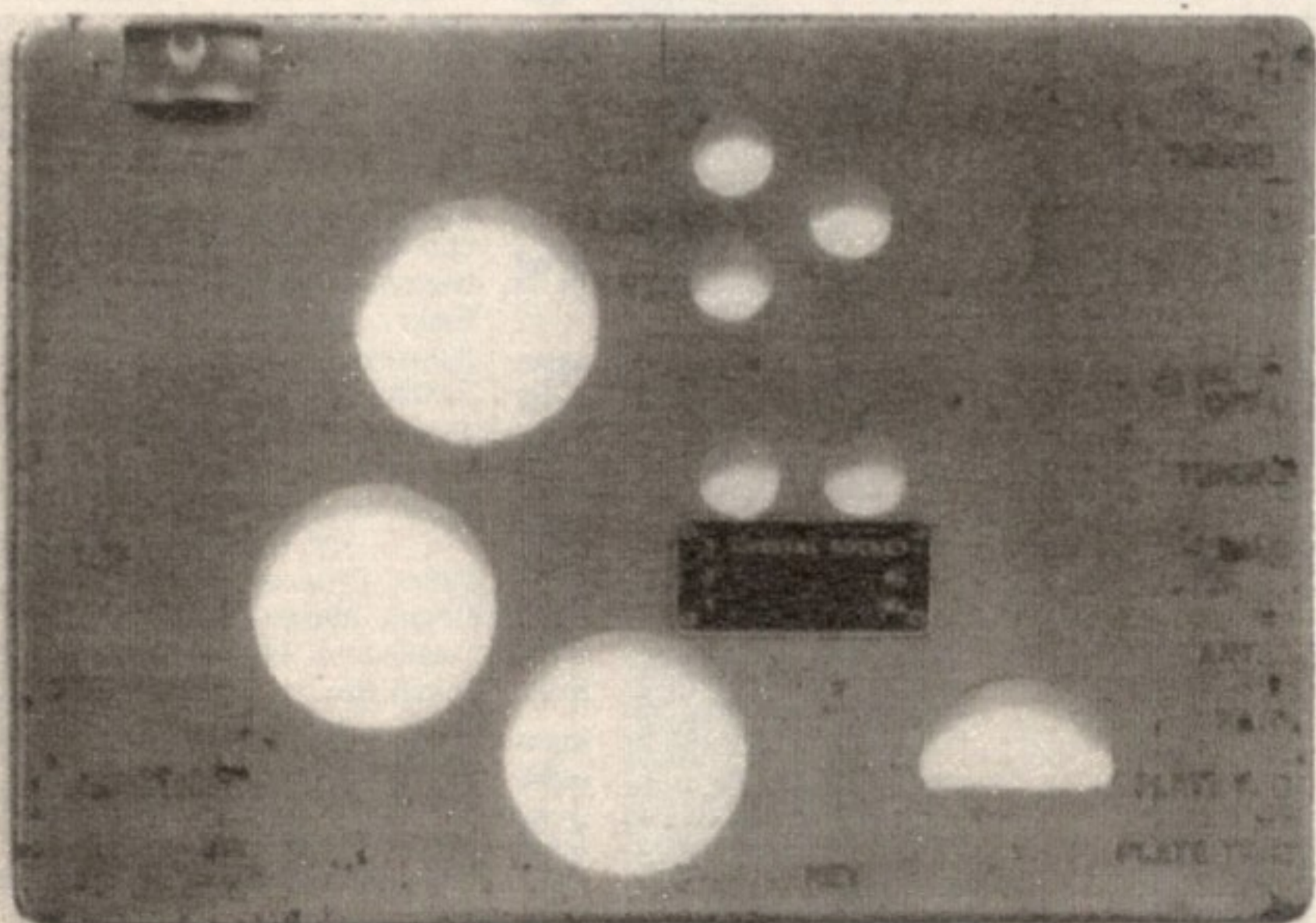

Укључивач

Морзев кључ

Дујме за подешавање јачине

Предњи поклопац радија

Елисе Базна – Цицero

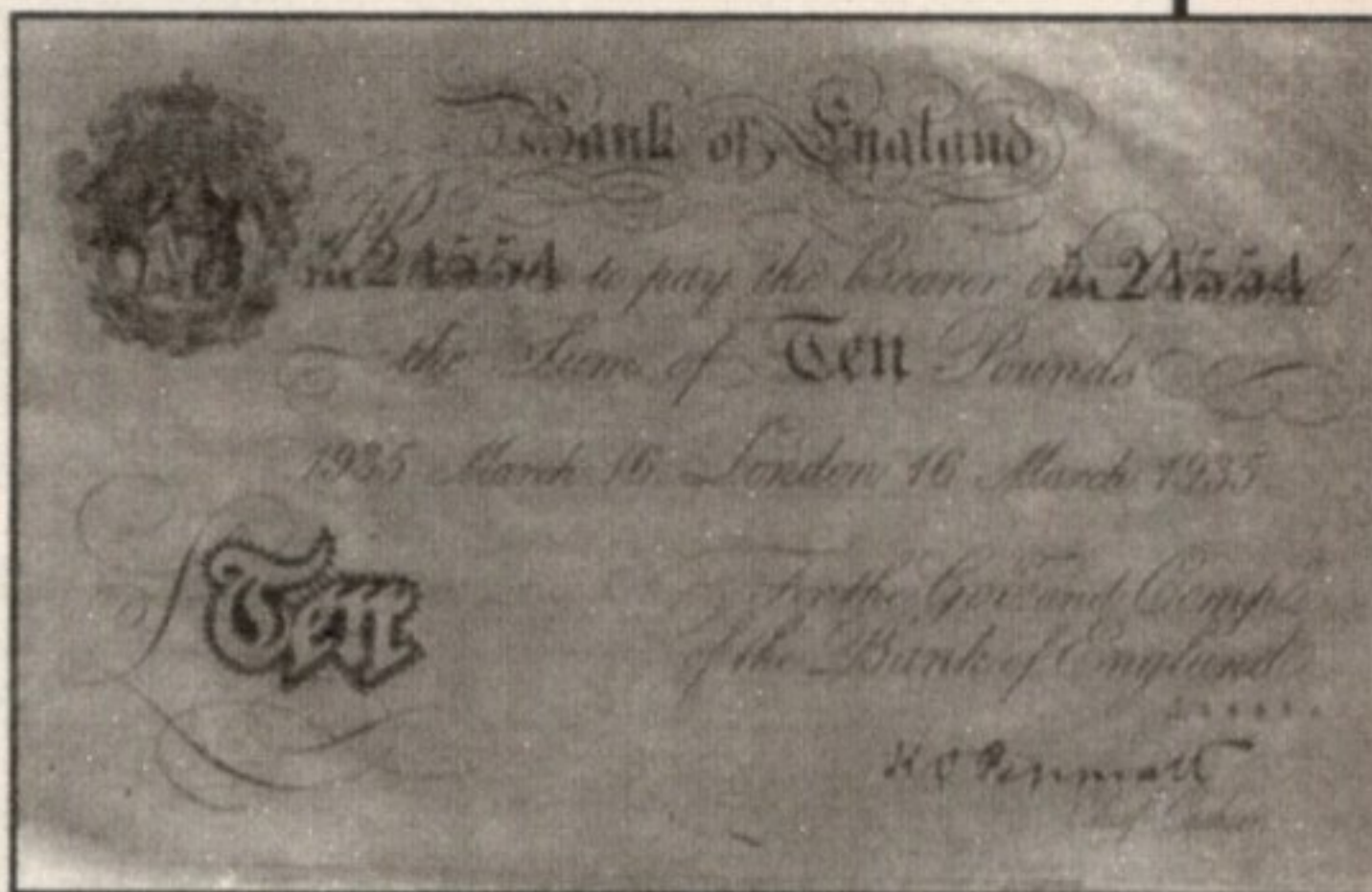
Много година након откривања његове шпијунске делатности Цицero показује како је фото-апаратом „лајка“ снимио тајна документа из сефа британског амбасадора.

Абверов радио СЕ 109-3

Помоћу оваквог малог батеријског радија агенти Абвера на терену слали су и примали тајне поруке Морезовим знацима и слушали разне станице. Да се не би открило о чему се ради ако би апарат био ухваћен, све на њему било је написано на енглеском језику.

Лажна новчаница од 10 фунти

Јеврејски мајстори по концентрационим логорима приморани су да фалсификују британске банкноте због чега су касније из оптицаја повучене читаве серије новчаница.

ЦИЦЕРО И ОПЕРАЦИЈА БЕРНХАРД

Цицero је било тајно шпијунско име Елисеа Базне (1905–1971), Албанца, слуге британског амбасадора у Турској сера Хјуа Нечбула-Хјугисна. Базна је између 1943. и 1944. године био агент политичке службе безбедности нацистичке партије SD. Он је, укравши кључеве амбасадоровог сефа, фотографисао документа о савезничким састанцима у Москви, Каиру и Техерану и драгоцене податке у вези с предстојећим искрцавањем савезника у Нормандији. Немци ипак нису имали никакве користи од тог пресудног податка јер су га немачке обавештајне службе или затуриле или погрешно протумачиле. SD је Цицеру платила 300.000 фунти стерлинга, право богатство, али у фалсификованим новчаницама које су направљене као део плана познатог под називом „Операција Берихард“ да би се уздрмала британска економија убацивањем у оптицај огромних свота лажног новца. Новчанице су за SD направили врхунски јеврејски мајстори по концентрационим логорима и то тако савршено да је фалсификат откривен тек после рата. Цицерови планинови да се са својим богатством повуче у миран живот пропали су. Он је, чак, тужио немачку владу, али без икаквог успеха. Завршио је као пуки сиромах.

ОПЕРАЦИЈА АНТРОПОИД

Рајххард Хајдрих

На дан 27. маја 1942. године смртно је рањен Раххард Хајдрих (1904–1942), рајхспротектор Чешке и Моравске и шеф политичке службе безбедности нацистичке партије SD, у нападу познатом као „Операција ајнтропоид“, Група чешких чланова покрета отпора, које су обучили Британци, бацила је гранату на Хајдрихов аутомобил којим се возио кроз Праг. Рајхспротектор је 4. јуна подлегао задобијеним ранама, а атентатори су неколико недеља касније изгинули у оружаном борби с Немцима.

Ту је и велики возни парк за превоз робе

КО СЕ ИГРА

Stark

ТАЈ СЕ ВОДИ

НЕ ЗАБОРАВИТЕ

СТИПЕНДИЈЕ!

Игра шараје од почетка маја и ево нас – ближи се крај новембра. Остало је још неколико извлачења и крај. Зато, не посустајте!

Н ије касно да почнете да купујете „смоки“, чоколадне бананице, грисине, „најлепше жеље“, напоитанке и друге омиљене производе и да исечате маркице са бројем поена, које се налазе на омотима тих производа. Кад сакупите десет поена, исечене маркице ставите у коверат, али не заборавите да спакујете и један омот „Штарк цокера“, „Свита“ или „Рум бара“. Све то пошаљите на адресу „Штарка“. Адреса је: „Штарк“, наградна игра, Кумодрашка 249, 11000 Београд.

Да бисте сакупили десет поена, ако добро размислите које ћете производе купити, не морате дати ни десет динара. А маркице са тим поенима налазе се на стотинак „Штаркових“ производа.

Свако писмо са поенима учествује у првом следећем седмичном извлачењу. Оно се обавља сваког понедељка око подне, а већ у петак имена свих добитника објављују се у „Забавнику“

Уколико не добијете ниједну од сто играчака и сто слатких пакета, ваши ко- педесет

У „Штарку“ се много послова ради овако – притиском на дугме

ПОДЗНАК ЗАБАВНИК

ДОБИТНИЦИ 29. КОЛА НАГРАДНЕ ИГРЕ

100 НАЈЛЕПШИХ ИГРАЧАКА НА СВЕТУ

11000 Београд
Цвитковић Даница, Љубе Вучковић 19/16, Ђосовић Тијана, Драгице Кончар 23, Ировић Зденка, Хиландарска 22, Неђић Ивана, Крушедолска 2А, Николић Наташа, Панчина 11, Рајачић Рада, 29. новембра 68/а, Станковић Стеван, Кумодрашка 354, Јевтић Андријана, Пере Велимировић 18, Матић Милош, Доспотовачка 2 17, Аџић Весна, Ђешка 23/26, Добројевић Воја, Санска 19а, Симоновић Борислав, Олге Алкалај 20/3-31, Милетић Чедомир, Камчатска 14.

11070 Нови Београд
Гаљевић Марија, Ј. Гагарина 241-30, Илић Невенка, Похорска 12/13, Јелача Зорица, Ј. Гагарина 181, Мутић Никола, Палмира Тољатија 56, Радосављевић Милена, Похорска 18/5, Радуновић Стефан, Јурија Гагарина 197/7/73, Смајић Матија, Похорска 12, Стевић Стефан, Излетнички пут 24.

Петровић Марина, Браће Бургерових 25, 11080 Земун, Срњић Гојко, Железничка колонија 23/4, 11080 Земун, Пауновић Ђорђе, Станка Пауновића 82/2, 11090 Београд, Ристић Злата, Р.В.Н. 41, 11211 Борча, Вуковић Даница, 1.мај 6, 11211 Борча, Арсић Никола, Падинска скела 107/7, 11213 Београд, Свиленковић Дарко, 23. српске ударне дивизије 46, 11222 Јајинци, Свиленковић Дарко, 23. српске ударне дивизије 46, 11222 Јајинци, Николић Нина, Пречица 29, 11232 Рипањ, Ељуга Ивица, Репишка 48/27, 11250 Жарково, Митровић Драгана, Илије Чалића 15, 11250 Железник, Митровић Јелена, Илије Чалића 15, 11250 Железник, Меслеција Александра, 22.нова 7, 11277 Угриновци, Меслеција Соња, 22. нова 7, 11277 Угриновци, Јовановић Стефан, Миће Стојковић 11, 11300 Смедерево, Савић Мима, Вука Караџића 3/а, 11300 Смедерево, Милчић Милан, 11328 Водањ, Грчић Драган, 11409 Ковачевац, Јовановић Зора, Светосавска 140а, 11460 Барајево, Милчић Весна, Карађорђева 11а, 11462 Велики Борак, Ђорђевић Селена, Младена Панчић 11, 11500 Обреновац, Ненадић Јелена, Обреновачки друм 44, 11500 Обреновац, Нешковић Светлана, Обреновачки пут 125, 11500 Обреновац, Мојић Мирослав, Д. Туцовића 58/а, 14000 Ваљево, Томић Милица, Ибарска 1, 14000

Из машина само испадају укусне
чоколадице и грисини

Смоки у џаковима чека на паковање у кесиде

верти учествују у месечном извлачењу. Пошто је крај игре близу, следеће месечно (децембарско) извлачење поклопиће се и са тромесечним извлачењем, али и са годишњим. То значи да сва ваша писма која будете слали могу да вам донесу не само и месечне награде (видео игре) већ и тромесечне (десет хеликоптера са радио-контролом и десет рачунара) и годишње – дванаест стипендија за целокупно школовање.

Док смо протеклих месеци доста писали о осталим наградама које су учесници у игри већ добијали, стипендије смо помињали само на почетку игре као највредније награде. Надамо се да нисте заборавили на њих јер је то сјајна прилика да своје дете школујете готово бесплатно. Месечни износ стипендије довољан је, на пример, за куповину уџбеника, свежака, прибора, а преостаће и за неку ужину. И што је веома битно, ту стипендију

дете добија до краја школовања (факултета), а зависно од успеха у школи и струке коју је изабрало, постоји и могућност да се запосли у „Штарку“. А име „Штарк“ је ознака за огромно предузеће које успешно послује већ деценијама и које се сматра једним од највећих произвођача слаткиша на Балкану. Производња у „Штарку“ потпуно је осавремењена, а услови за рад изузетно добри.

С. Ј.

• ПЛАЊЕНИ ОГЛАС

Ваљеве, Николић Катарина, Радаљ, 15321 М. Зворник, Коцић Теодора, В. Сејаница, 16220 Грделица, Стевановић Соња, Косте Стаменковића 15, 16230 Лебане, Петровић Сандра, Преконога, 18360 Сарлиг, Станић Александар, Краља Петра 1. 436, 18420 Блаце, Ђелић Саша, Пожаревачка Ц-6/1-6, 19000 Зајечар, Белец Стефан, 3. октобра 119/6, 19210 Бор, Михаиловић Лазар, Ђ. А. „Кун“ 15/6, 19210 Бор, Стоиљковић Ана, Шистекова 14/44, 19210 Бор.

21000 Нови Сад
Бановић Александра, С. Новаковића 13, Човс Тања, Булевар ослобођења 37, Кривокућа Даница, Бул. Војводе Степе 9/9, Панков Николина, Ченејска 23, Папић Тамара, Футошка 2/1.

Познановић Петар, Владе Ђетковића 3, 21213 Змајево, Чомић Бојана, Фрушкогорска 11а, 21214 Сирег, Филиповић Виолета, Дунавска 29, 21420 Бач, Кирда Бојана, Петра Драпшина 153/а, 21460 Врбас, Петровић Марија, М. Чобанског 28/а, 21460 Врбас, Нидковић Александар, Руда Хрубица 3, 21470 Бач, Петровац, Николић Никола, 28. марта 14, 22000 Ср. Митровица, Чуприна Бојана, Пионирски парк 5, 22230 Ердевик, Ђорђевић Александар, Ђ. Баковића 12, 22230 Ердевик, Брачко Немања, Ђуре Домоњи 70, 22300 Стара Пазова, Глушац Саша, Партизанска 8а, 22304 Н. Бановци, Прелић Стефан, М. Тита 44, 22329 Стари Сланкамен, Лазић Немања, Игалиште Л-7 ст.26, 22400 Рума, Богданов Саша, Спасоја Спаића 66, 23211 Клек, Киза Ана, И. Милутиновића 101/15, 24000 Суботица, Года Рената, Бориса Кидрича 49, 24322 Ловћенац, Дрљача Дуња, Омладинска 12, 25000 Сомбор, Мрачина Адријана, Амброзија Шарчевића 18, 25000 Сомбор, Делић Андријана, Панонска 6/15, 25230 Кула, Коларић Весна, И. Л. Рибара 71, 25230 Кула, Нађ Наташа, Русинска 71, 25233 Руски Крстур, Ђушић Јована, Стојана Љубића 27, 25244 Српски Милетић, Кампел Ивана, Штросмајерова А, 25250 Оуаци, Ковачевић Миљана, Лењина 88, 25253 Ратково, Спасић Богдана, Лењина 89, 25253 Ратково, Несахулица Дамир, Народне одбране 101, 25264 Сонта, Лакушић Маја, Прол. бригада 65/13, 26000 Панчево, Миховиловић Иван, П. Драпшина 2ц, 26000 Панчево, Миховиловић Светислав, Петра Драпшина 2ц, 26000 Панчево,

Ђирика Ђурђина, Жарка Зрењанина 18, 26203 Сефкерин, Мариновић Гордана, Васка Поле 14, 26300 Вршац, Петровић Владимир, ЈНА 54, 26320 Бан. Карловац, Симић Александра, Незнаог јунака 6/44, 34000 Крагујевац, Поповић Никола, Буковик 709, 34300 Буковик, Бољевић Милица, 4. јула 35/5, 81000 Подгорица, Канкараш Невена, Радосава Бурића 171/3, 81000 Подгорица, Канкараш Никола, Радосава Бурића 171/3, 81000 Подгорица, Вуковић Александар, Бохињска 16, 81000 Подгорица, Вучинић Милош, Добра вода, 85356 Печурице.

100 НАЈСЛАЂИХ ПАКЕТА НА СВЕТУ

11000 Београд
Атанасковић Тијана, Јастребацка 24, Ђурић Ема, Јована Бијелића 25, Павићеве Тијана, Мокролушка 154а, Радојичић Јелена, Љ. Вучковића 19/25, Станковић Стеван, Кумодрашка 354, Богојевић Марица, Макишка 7/г, вртић „Драган Маузер“ ст.г, Пожешка 28, Вучетин Бранко, Ваљевска 10/3, Чабаркапа Никола, Војислава Илића 135, Милановић Стефан, Хусињских рудара 31а (соба 501), Шеховић Катарина, Генерала Арачића 22.

Петровић Анкица, Стојана Аралић 6/16, 11070 Беж. Коса, Мутић Филип, Палмира Тољатија 56, 11070 Н. Београд, Павловић Александар, Бул. АВНОЈ-а 205/16, 11070 Н. Београд, Видаковић Јелена, Отона Јупанчића 21/334, 11070 Н. Београд, Генцел Биљана, Кеј ослобођења 19, 11080 Земун, Трипковић Биљана, Партизанска 47/5, 11090 Београд, Бутулија Новак, Љубомира Ивковића - Шуце 8/16, 11090 Раковица, Станић Весна, Нова Скојевска 9, 11090 Раковица, Јорданов Дафина, 1. маја 6, 11130 Калуђерица, Живановић Мојца, Спасића и Машаре 104, 11134 Београд, Савиленковић Марија, 23. српске ударне дивизије 46, 11222 Јајинци, Ђорђевић Горан, Лабуца Шћековића 11, 11231 Ресник, Павић Никола, 45. нова 1/8 11231 Ресник, Михајловић Ненад, Милорада Ђирића 42, 11250 Железник, Урошевић Зорица, Ивана Милосављевића 27, 11260 Умка, Јовановић Бојана, Спортска 63, 11272 Добановци, Мапели Мариана, Д. Лазарева Раше 10/3, 11273 Батајница, Радовановић Стефан, Б. Гаврајић 19, 11275 Бољевци, Венечанин Оља, Б. Гаврајић 3, 11275 Бољевци,

Венечанин Оља, Б. Гаврајић 3, 11275 Бољевци, Милосављевић Мирослава, Александра Костића 51, 11306 Гроцка, Станојевић Гордана, Боже Радића 12, 11317 Лозовик, Сарић Милина, Бране Аксентијевића 12, 11450 Сопот-Немењичуће, Симић Дарко, Симе Марковића 51, 11460 Барајево, Ђорђевић Магдалена, Младена Панћића 11, 11500 Обреновац, Јовић Јована, В. Караџића 107, 11500 Обреновац, Симић Милка, Сремског фронта 22, 11500 Обреновац, Вемић Драган, Др. Војислава Даниловића 14, 11561 Дудовица, Стевановић Дејан, Суви До, 12322 Жагубица, Филиповић Ивана, Стојана Новаковића 26, 15000 Шабац, Поповић Ивана, 15224 Церовац, Булатовић Јелена, Максима Горког 14, 16000 Лесковац, Петковић Александар, Неманина 2/26, 16000 Лесковац, Стојковић Милан, Косте Стаменковића 10, 16230 Лебане, Видојковић Милица, Стевана Синђелића 10, 18230 Сокобања, Драгутиновић Владан, Видличка 45, 18300 Пирот, Николић Јелена, насеље Долац, 18314 Долац, Радојковић Јована, Преконога, 18360 Сарлиг, Видаковић Ана, Мраморска 2, 18400 Прокупље, Витковић Ана, 9. бригада 25/6, 19210 Бор, Павловић Александар, Омладинских бригада 6/4, 19250 Мајданпек, Туфонић Јована, Свети Сава 57/41, 19250 Мајданпек, Војиновић Ивица, Оснић, 19373 Шарбановац, Илић Јелена, Ђорђа Микишића Јохана 7, 21000 Нови Сад, Цигурски Марија, Доситеја Обрадовића 106, 21201 Румек, Сувајић Саша, 9. југовића 11, 21207 Лединци, Петровић Милица, Војводе С. Степановића 144, 21212 Степановићево, Познановић Милица, Владе Ђетковића 3, 21213 Змајево, Барјактаровић Данило, Змај Јовина 127, 21220 Бечеј, Николић Војин, Д. Туцовића 96, 21238 Чуруг, Дангубић Мирослав, Косовска 8, 21239 Ђурђево, Мијатовић Љубица, Краља Петра 1. 15/1/10, 21400 Бач. Паланка, Левнајић Дарко, И. Милутиновића 125, 21460 Врбас, Кривакова Ана, Јана Чајака 11, 21470 Бачки Петровац, Пепелченић Бранислав, Ђуре Даничића 1, 22000 Срем. Митровица, Чавић Никола, Б. Радичевића 132, 22244 Адашевци, Голубовић Душан, Јована Поповића 15а, 22320 Инђија, Бретшнајдер Ивана, Иве Лоле Рибара 128, 23230 Јаша Томић, Крстоношић Тамара, Светосавска 79, 23300 Кикинда, Мухадиновић Марко, Б. Кидрича 54, 24322 Ловћенац, Утвић Саша, Војводе Мишића 115, 25253 Ратково, Утвић Тамара, Војводе Мишића

115, 25253 Ратково, Божиновски Стефан, Алексе Шантића 3, 26000 Панчево, Пејаковић Бранко, Ђуре Даничића 8/10, 26000 Панчево, Петровић Јан, 7. јули 50, 26215 Падина, Мирзић Нина, Трг ослобођења 3/24, 26220 Ковин, Стаменић Данијел, 27. март 72а, 26314 Бан. Ново Село, Јовановић Марко, Вршачка 230, 26330 Уљма, Бајчетић Бранко, Милоша Обреновића 35, 31000 Ужице, Франковић Надежда, Д. Туцовића 185, 31000 Ужице, Недић Александар, Метохијска 4, 31000 Ужице, Петровић Гвозден, М. Божановића 88/6, 31000 Ужице, Тодоровић Ивана, 31263 Варда, Бојовић Марко, у.606 бр.11, 32000 Чачак, Радмиловић Александар, Мила Ивковића 4/74, 32000 Чачак, Јоковић Снежана, Омладинска 2/Д, 32240 Лучани, Василев Гордана, Станоје Томића 25, 35230 Ђуприја, Шћепановић Драгиша, Војводе Путника 15/40, 36000 Краљево, Терзић Бојана, Солунских ратника 4/16, 36000 Краљево, Црвенковић Јелена, Велибора Марковића 62, 36210 Врњачка Бања, Алексић Далибор, С.Вујаковић 116, 36342 Ушће на Ибру, Тришић Сретен, Подвитез 66, 71420 Пале, Брђанин Филип, Косовска 66, 73300 Србиње, Марковић Петар, Д. Лукића 7, 76000 Брчко, Тртић Љубомир, Милоша Обилића 54, 78000 Бања Лука, Бољевић Милица, 4. јула 35/5, 81000 Подгорица, Спасојевић Дејана, Алексе Бацковића 5, 81240 Никшић, Ђировић Иван, М. Миљанова 4, 81400 Никшић, Јанежић Стефан, Селаново 38, 85320 Тиват.

ДОБИТНИЦИ СЕДМОГ МЕСЕЧНОГ ИЗВЛАЧЕЊА

10 видео игара НИНТЕНДО 64

Радичевић Милена, Солунска 25, 11000 Београд, Станковић Константин, Борска 38/Б-3 ст.18, 11000 Београд, Ристић Лидија, Шеварице 13, 11000 Миријево, Шевић Дејан, С. Петка 66, 11550 Лазаревац, Законовић Ана, Војводе Степе 32а, 18205 Нишка Бања, Милановић Светлана, Кључ 3 Е-6/16, 19000 Зајечар, Панћић Милош, Војводе Бојовића 6, 21410 Футог, Ралевић Андреа, Г. Костелника 73, 21466 Куцура, Продановић Никола, Б. Маринковића 2/29, 32000 Чачак, Лабовић Данијела, Бранка Делетића 66, 84320 Андријевица.

СРЕЋНО !!!

Уређује: Вито Недељковић

Илуструје: Љубомир Милојевић Љубац

Пунолетство и возачка дозвола

Мој друг је почео да учи вожњу кад је напунио 17 година. Значи ли то да је сада пунолетство померено за једну годину раније, као што је то у многим земљама?

А. З.
Вучитрн

По нашем закону, пунолетство се и даље стиче са навршених 18 година и ми смо једна од ретких земаља у којој се до њега долази тако рано. Приме-

ра ради, у Швајцарској се стиче тек у двадесетој, а у Француској, Немачкој и САД тек са навршеном 21 годином.

Возачки испит, по нашем закону, може да се полаже тек стицањем пунолетства, односно добијањем личних исправа. Сама обука за вожњу аутомобила може да се прође и пре 18 године, али добијање возачке дозволе пре навршене 18. године није могуће.

педесет два

Тото из филма „Чаробњак из Оза“

Волела бих да знам којој раси припада пас Тото из филма „Чаробњак из Оза“. Таквог пса нисам видела у Београду, а желела бих да га имам.

М. ТУРЧИНОВИЋ
Нови Београд

Филмска звезда Тото је теријер и припада посебној врсти из велике породице теријера – кем теријерима. До 1910. године сматрало се да је ово мање вредна врста скај терије-

ра. Кем теријере, изузетно храбре псе, Шкоти су одавно држали искључиво за лов на лисице и видре, а по потреби и на пацове.

Ови пси у Америку су доспели почетком овог века и својом живахношћу и интелигенцијом брзо освојили љубитеље паса. Али, кем теријер захтева од власника пуно пажње, не воли да га занемарују јер онда до изражаја долази његова независна природа коју изражава непокорављивост командама. Децу веома воли и са њима брзо успоставља другарски однос, наравно уколико знају да поступају с њим. Припада веома прилагодљивој и отпорној раси јер потиче из предела у којима влада сурова шкотска клима. Они који га имају кажу да је прави члан породице и тврде да уме са лица да „прочита“ сваку жељу власника или било ког из куће пре него му се то и каже.

По наређењу кнеза Милоша

Да ли је тачно да су до половине прошлог века Срби, мушкарци, носили дугу косу, односно перчине?

МАЦА
Нова колонија
– Звечан

Мушкарци у Србији све до половине 19. а не до прошлог, 20. века, носили су дугу косу. Скупљали су је у перчине или пуштали да им пада по раменима забачена иза ушију. Занимљиво, браду нису носили, осим кад су били у жалости.

Али, за време Првог српског устанка многи виђенији Срби одсецали су перчине, међу њима и Карађорђе, да би другима дао пример. После њега то је урадио и кнез Милош, чак је наредио да то ураде и остали Срби. Ово његово наређење примљено је с негодовањем и многи су се противили да му се повињују све негде до 1840. године. Познато је и да су мушкарце често скупљали у зборове и насилно им одсецали перчине, „турчењачке узоре“, како је сматрао кнез Милош.

Погрешно веровање

Колико дана камила може да издржи без резерви воде која јој је смештена у грби?

ЈОВИЦА
Књажевац

Устаљено мишљење да резерве воде камиле „чувају“ у грби, или грбама (мислимо на двогрбе), сасвим је погрешно. У грбама се не налази вода, већ масно ткиво које свакако игра значајну улогу у очувању њене телесне температуре. Воду коју попије, а то је и до сто литара, чува на три начина. Воду штеди захваљујући

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

начину на који дише, мало се зноји и на јединствен начин протиче јој крв кроз тело. У свему овоме велику улогу игра и грађа камиле, посебно грађа њених ноздрва. Унутрашњи слојеви ткива слични су папиру увијеном у свитак па тако ово ткиво у великој мери упија влагу из њених уста, као да јој не да да се изгуби. На овај начин камила успе да сачува око 70 одсто воде.

Постоји и други начин очувања воде. Камила има способност да своју телесну температуру у току дана подигне на 40,5 степени Целзијусових коју током ноћи спусти на 34 тако да јој током следећег дана треба доста времена да се угреје и почне да се зноји. Трећи начин је да у пустињској врелини, кад почне да дехидрира, њена количина воде у крви остаје иста, за разлику од човека кад се нађе у сличној ситуацији. Код ње се вода из крви губи тек кад нестане из свих осталих органа у телу.

Најбоље проучени инсекти

Зграда у којој живим прилично је стара и пуна је бубашваба, па их има и у мом стану. Чиме их све не прскамо, а оне се опет појаве! Занима ме да ли оне преносе неку заразу?

БОГДАН-БОЦА
Земун

Бубашвабе, за које многи мисле да су неуништиве, најбоље су проучени инсекти. О њима су написане читаве студије и књиге, има их око 6000 а проучено их је око 4000. Припадају породици инсеката *Blattidae*, прастарог су порекла и могу да се нађу међу фосилима инсеката из периода карбона (геолошко раздобље које је почело

пре отприлике 275 милиона година и трајало око 50 милиона година). Воле да се хране отпацама, више оним животињског него биљног порекла. Не воле светлост, па зато излазе ноћу и сигурно си приметио да, чим се упали светло, бесомучно покушавају да се домогну мрачних делова стана.

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Упркос прилично раширеном веровању, бубашвабе нису преносиоци заразних болести, али њихово присуство у згради и стану свакако је знак лоших хигијенских услова који, и без њих, доводе до ширења неке од заразних болести. Треба очистити и дезинфиковати добро скривена места у стану, запушити отворе из којих се оне појављују и користити инсектициде. Постоји и један „народски“ рецепт – кору од краставаца, чији мирис никако не подноси, треба оставити на местима где се бубашвабе појављују.

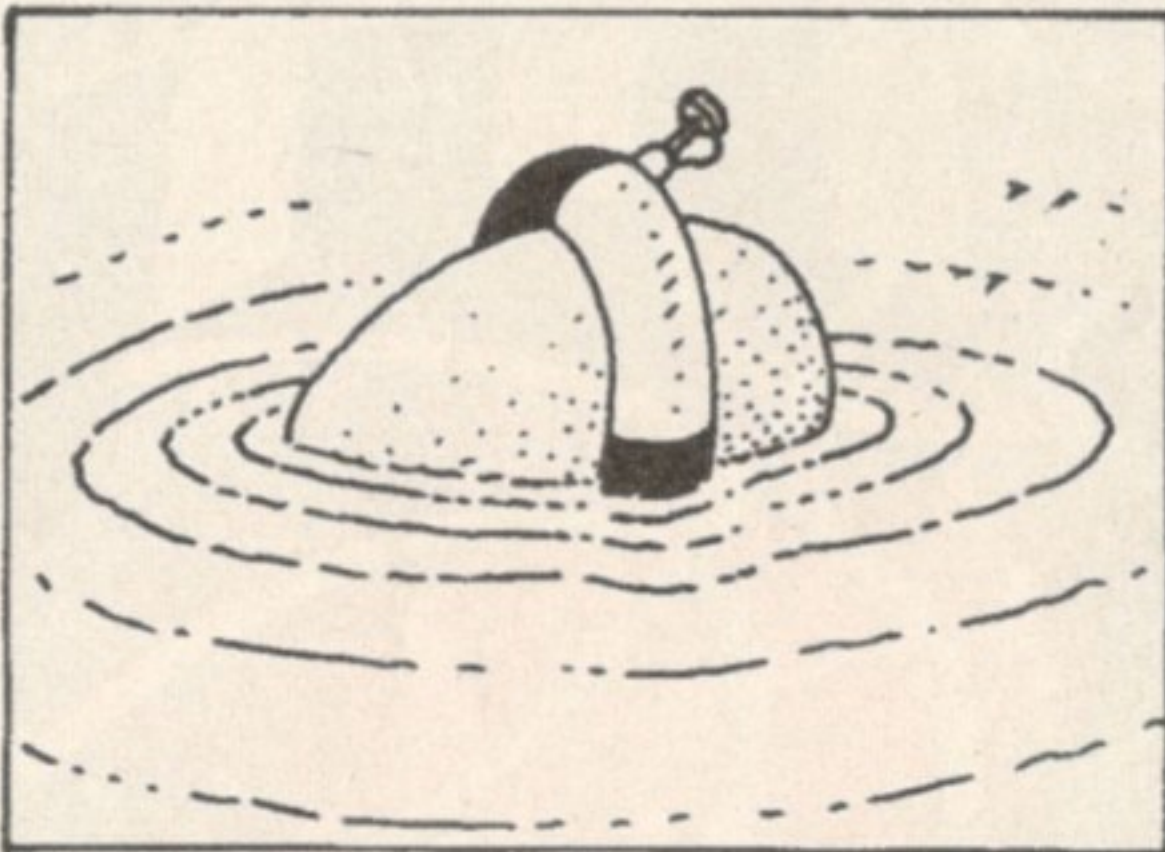
Мућак пливач

Познато је да свеже јаје у води потоне, а старо и покварено плива. Зашто је то тако?

ГОГА
Београд

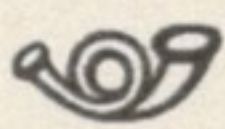
Свеже јаје је теже од воде и зато тоне, а када се поквари, или није сасвим свеже, долази до промене хемијског

састава беланцета и жуманцета. Стварају се гасови који пролазе кроз љуску, јаје самим тим постаје лакше и плива по води. Ово је једноставан начин да се утврди свежина јајета, али код ове провере јаје мора да буде чисто да кроз наквашену кору прљавштина не би продрла у унутрашњост.

Занимљиво је знати још нешто: није најбоље јаје оно које је тек снето, боље је оно које је одлежало 24 сата како би кроз љуску изветрио гас који свако свеже јаје садржи.

Залеђена мора

Како то да и поред веће количине соли нека мора могу да се заледе?

Г. МИРЧЕТИЋ
Чачак

Тачно је да се мора због велике количине соли тешко леде, али познато је да постоје и она која због веома ниских температура знају да буду залеђена по више месеци. Тако је Балтичко море у Финском и Ботнијском заливу оковано ледом и до пет месеци, много више него друга мора на истој географској ширини. Многе слатководне реке које се уливају у ова два залива смањују у великој мери количину соли, а самим тим и могућност да остану дуже незалеђена. Тако је Балтичко море у овом делу и рекордер у дужини залеђености.

на ствар, по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

БРОЈ 2390

ЗАБАВНИК

YU ISSN 0032-339X

Први број »Политикиног Забавника« изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор »ПОЛИТИКЕ А. Д.« Хаџи Драган Антић

Издаје и штампа ПОЛИТИКА А. Д. 11000 Београд, Македонска 29

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Олга Вукадиновић

Бојана Дожић

Слободанка Делибашић

Мина Илић

Петар Милатовић

Вера Милићевић

Весна Минић

Вито Недељковић

Биљана Орловић

Љубомир Патрновић

Весна Софреновић

Недељка Сташић

Миленко Тодоровић

Бранислава Црномарковић

Техничка редакција Слободанка Вујић

Зоран Петканић

Радое Савић

Секретаријат Зорица Филиповић

Дописници »ПОЛИТИКЕ« из иностранства: Дарко Рибникар (Њујорк), Петар Поповић (Москва), Жарко Ракић (Франкфурт), Бошко Јакшић (Рим), Петар Мићковић (Пекинг), Боровој Ердешан (Атина)

Редакција »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК« Македонска 29

11001 Београд, П. фах 124

Телефони Секретаријат 3224-471

Редакција 3224-483

Техничка редакција 3226-620

центра 3224-191 и 3225-761

преплата: 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 46,80 дина. 3 месеца 140,40 дина. 6 месеци 280,80 дина.

Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: »ПОЛИТИКА А.Д.« – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/години: 117 DEM или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група-Европа: 150 DEM. II група-Блиски исток: 150 DEM. III група-Африка, Азија: 158 DEM. IV група-Америка, Канада: 165 DEM. V група-Далеки исток: 165 DEM. VI група-Јужна Америка: 175 DEM. VII група-Аустралија: 178 DEM или противвредност осталих валута.

• Претплата се врши преко DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT/M (BLZ 500 700 10) на рачун КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД, Београд, број: 9359662, у противвредности USD или DEM у корист: »ПОЛИТИКА А.Д.« – Београд, девизни рачун број: 70400-07021747 који се води код Комерцијалне банке АД - Београд.

Код уплате обавезно навести: »Сврха плаћања« ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«.

Копију уплате обавезно послати на факс: ++ 381 11 3228 776 или на адресу: »ПОЛИТИКА А. Д.« 11000 БЕОГРАД, 29. НОВЕМБРА 24, ЈУГОСЛАВИЈА

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у Франкфурту/М, а копију уплате на факс: ++ 381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Адреса на Интернету: www.politika.co.yu

DRAGI ČITAOCI, PRED VAMA JE NOVA NAGRADNA IGRA JAJE IZNENAĐENJA

U svakom "JAJETU IZNENAĐENJA" napravljenom od savršene mlečne čokolade, čekaju Vas po tri sličice Vaših idola iz "KK PARTIZAN ZEPTER". Kada se lepo zasladite i popunite album, pošaljite ga na adresu:

ITF
CORPORATION
(za nagradnu igru
KK PARTIZAN ZEPTER)
36 000 KRALJEVO,
Cara Lazara 44

Time učestvujete u velikoj nagradnoj igri i imate šansu da osvojite neku od

Nagradna igra ima dva kola, i Vaše albume morate poslati na našu adresu najkasnije do 20. decembra 1997. godine za I kolo i najkasnije do 01. 04. 1998. godine za II kolo.

Još nešto potpuno novo!

Svi oni koji ne budu imali sreće u izvlačenju nagrada, za utehu, dobiće svoje albume nazad sa potpisima svih igrača KK "PARTIZAN ZEPTER"

Izvlačenje nagrada je javno, a dobitnici mogu nagradu da ustupe drugome uz potpisano ovlašćenje.

vrednih nagrada:

-50 zastavica Kluba i fotografija tima sa potpisima igrača;

-20 košarkaških lopti sa potpisom igrača;

-12 dresova sa potpisima igrača;

-10 besplatnih propusnica za celu prvenstvenu sezonu;

-tri dobitnika su gosti PARTIZANA na utakmicama domaćeg prvenstva sa svim plaćenim troškovima u Beogradu ili u drugim gradovima;

-jedan dobitnik nagrađuje se unikatnim tepihom sa amblemom PARTIZANA

-dva dobitnika su gosti PARTIZANA sa svim plaćenim troškovima na utakmicama Kupa Šampiona u inostranstvu

-jedan dobitnik putuje u SAD na utakmicu NBA lige sa svim plaćenim troškovima

-jedan dobitnik će osvojiti automobil marke **POLO CLASIC** ILI **ŠKODA OKTAVIA**

SREĆNO!

Љубав је идеал,
брак стварност;
неразликовање ова
два појма никада
не пролази
некажњено.
**Јохан Волфганг фон
Гете**
немачки писац
(1749–1832)

**РЕКЛИ
СУ...**

...О БРАКУ

Развод се највероватније
појавио када и брак. Др-
жим, ипак, да је брак неко-
лико недеља старији.

Волтер
француски књижевник
и филозоф
(1694–1778)

Брак
са
собом
носи
многе
јаде,
целибат
ни
једну
радост.
**Самјуел
Џонсон**
енглески
књижевник
(1709–1784)

Брак је као смрт: мало ко је за ње-
га спреман.
Николо Томазо
италијански писац
(1802–1874)

Кад
љубав
прође,
празнина
се
попуњава
храном.

**Марлена
Дитрих**
немачка
глумица
(1901–1992)

Брак је покушај да
се спасемо у свету у
коме нема
избављења.

Џон Андајк
амерички писац
(1932–)

Веома
је
забавно
удати
се.

Брижит Бардо
француска
глумица
(1934–)

Ако се плашите
самоће,
НЕ УЛАЗИТЕ
у брак.

**Антон Павлович
Чехов**
руски писац
(1860–1904)

Сваки брак је
тешка несрећа
коју сви некако
преживе.

Рене Клер
француски
редитељ
(1898–1981)

